

156. 4245

05410

5.5

การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

ปริญญานิพนธ์
ของ
ภริภา กิจพัฒนเจริญ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2543
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

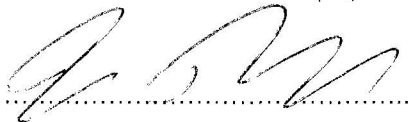
2011.05.23

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
จิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุกุล)

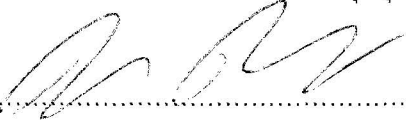
.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุกุล)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ศาสตราจารย์ ดร.pongporn เกิดพิทักษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ ดร.นันทา สุรักษา)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาอย่างสูง จาก
รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล ประธานคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ศาสตราจารย์
ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และ ดร.นันทา สู้รักษา กรรมการ แต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่า
ปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตลอดจนตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่อง
อันเป็นประโยชน์ในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอกราบ
ขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ รองศาสตราจารย์
กาญจนา อินทรสุนานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรหมธิดา แสนคำเครือ ที่กรุณาตรวจแก้ไข
และให้คำแนะนำในการทำเครื่องมือที่ใช้ วิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน
ที่กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัยเสมอมา ขอกราบขอบพระคุณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ ที่เอื้ออาทรและกรุณาให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย
โดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) คณาจารย์ในโรงเรียนทุกท่าน โดยเฉพาะอาจารย์ปราณี วิสุทธิ
แพทย์ อาจารย์ศิริฟ้า ศรีจิตร์ อาจารย์วชิราภรณ์ ชุมพล อาจารย์วิจิตร ชะโลปถัมภ์ และ
อาจารย์โยธิน หวังทรัพย์ทวี ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการทดลองเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ
อาจารย์สมเกียรติ วรรณเฉลิม และอาจารย์วาริน ชมตะคุ อาจารย์ฝ่ายโสตฯ ของโรงเรียน
ที่กรุณาเอื้อเฟื้อการถ่ายทำวีดิทัศน์เพื่อใช้ในการทดลอง

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณคุณแม่โสภภาพรรณ ภีรนานนท์ และครอบครัว ด้วยความ
เคารพรักอย่างสูง ขอขอบคุณ ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ที่ให้กำลังใจเสมอมา ขอขอบคุณพี่ ๆ เจ้าหน้าที่
บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อทำปริญญานิพนธ์ และให้กำลังใจ
แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี ที่สำคัญขอขอบคุณคนที่อยู่เคียงข้าง คุณกิจพัฒน์ และ ดญ.ภาณุพัฒน์
กิจพัฒน์เจริญ ด้วยความรักและซาบซึ้งใจอย่างยิ่ง ที่เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยสามารถทำ
ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้เสร็จสมบูรณ์

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญาโทฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของ
บิดา มารดา คุณย่า และคุณยาย ที่ได้อบรมเลี้ยงดูผู้วิจัยตั้งแต่น้อยจนเติบโตใหญ่ และพระคุณ
ของครูบาอาจารย์ทั้งอดีตและปัจจุบัน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ภริกา กิจพัฒน์เจริญ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทสมมติ	15
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคแม่แบบ	25
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับสถานการณ์จำลอง	37
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับนาฏศิลป์	48
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	54
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง	54
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	54
การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ	54
แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง	56
วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล	59
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	60
การวิเคราะห์ข้อมูล	61
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	62
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	63

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	89
สมมติฐานในการค้นคว้า	89
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	89
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	90
วิธีดำเนินการทดลอง	90
การวิเคราะห์ข้อมูล	91
สรุปการศึกษาค้นคว้า	91
อภิปรายผล	91
ข้อสังเกตที่ได้จากการค้นคว้า	96
ข้อเสนอแนะทั่วไป	97
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	98
บรรณานุกรม.....	99
ภาคผนวก.....	105
ภาคผนวก ก.....	106
ภาคผนวก ข.....	113
ภาคผนวก ค.....	189
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	192

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง	57
2 กำหนดการทดลองและสังเกต	58
3 ตารางการทดลอง	58
4 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดงบนเวทีก่อนการทดลอง ขณะทดลองและหลังการทดลอง	63
5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดงบนเวที	64
6 อัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที	66
7 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที แยกรายด้านของนักเรียนก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลอง	67
8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเองใน การแสดงบนเวทีแยกรายด้านของนักเรียน	68
9 อัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที แยกรายด้านของนักเรียน	71
10 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อในตนเองในการแสดงบนเวที ของนักเรียนก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลอง.....	74
11 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดง บนเวทีแยกรายข้อของนักเรียน	77
12 อัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที แยกรายข้อของนักเรียน	81

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ของนักเรียน.....	65
2 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที แยกรายด้านของนักเรียน.....	70
3 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที แยกรายข้อของนักเรียน.....	80
4 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคล ของนักเรียนคนที่ 1	85
5 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคล ของนักเรียนคนที่ 2.....	85
6 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคล ของนักเรียนคนที่ 3.....	86
7 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคล ของนักเรียนคนที่ 4.....	86
8 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคล ของนักเรียนคนที่ 5.....	87
9 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคล ของนักเรียนคนที่ 6.....	87
10 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคล ของนักเรียนคนที่ 7.....	88
11 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคล ของนักเรียนคนที่ 8.....	88

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กระบวนการในการผลิตและพัฒนาเด็กให้มีคุณค่า คุณภาพ และศักยภาพของเด็กแต่ละคนให้เจริญเต็มที่สูงสุดนั้น นับเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอน โดยธรรมชาติของพัฒนาการของเด็กวัยประถมศึกษา (5 – 12 ปี) มีพื้นฐานการต้องการความรักและมิตรภาพ การได้รับการยกย่องชมเชยในความสำเร็จของตน เด็กวัยนี้เป็นวัยรากฐานของชีวิตถ้าเขาได้รับการตอบสนองต่อความต้องการของเขาแล้วจะส่งผลอย่างมหาศาลต่อพัฒนาการของเด็กให้เจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีหลากหลายรูปแบบ รูปแบบหนึ่งที่จัดออกมาให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถที่มีอยู่ในตัวเขา คือ การจัดกิจกรรมวิชาดนตรี นาฏศิลป์ ที่เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกถึงแนวความสามารถในภาคแสดงจริง ลงนามปฏิบัติจริง ตามสภาพแวดล้อมบนเวทีจริง ๆ ในรูปแบบของกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือที่เรียกว่าการจัดหลักสูตรแฝง (Hidden Curriculum) คือ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสให้ปะทะสัมพันธ์กับสิ่งเร้าต่าง ๆ อันเป็นการก่อเกิดและเพิ่มพูนประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับนักเรียน ในที่สุดเด็กจะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2539 : 8 – 9)

ศิลปะการแสดงและศิลปะแขนงต่าง ๆ ช่วยพัฒนาสมองซีกขวา ช่วยพัฒนาความคิดจินตนาการ สร้างดุลยภาพของสมอง พัฒนาประสบการณ์ทางสุนทรีย์ะให้เกิดขึ้นในความคิดจิตใจของเด็ก (อำนาจ เย็นสบาย. 2540 : 103) นอกจากนี้การส่งเสริมให้เด็กมีความกล้าและกล้าแสดงออกที่ดั่งามเป็นสิ่งที่โรงเรียนได้มอบความมั่งคั่งให้กับสังคมในอนาคต (เกริก ยุ้นพันธ์. 2540 : 105) การแสดงออกทำให้เด็กมีความเชื่อมั่น มีสุขภาพจิตที่ดี มีความพร้อมที่จะอยู่ร่วมกับผู้คนในสังคมที่หลากหลาย (นิเวศน์ กันไทยราษฎร์. 2539 : 9) ซึ่งสอดคล้องกับที่ จูรี วิจิตรวาทการ กล่าวว่า การแสดงออกต่อหน้าผู้ชมมากมาย สร้างความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กอย่างหาที่เปรียบไม่ได้ (จูรี วิจิตรวาทการ. 2537 : 13)

ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้บุคคลกล้าแสดงความคิดเห็นต่อทุก ๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตตนและความอยู่รอดของสังคม (สวนา พรพัฒน์กุล. 2522 : 17) วิจิตร วรุตบางกูร (2521 : 8) ได้กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองคือความสามารถในการหยั่งรู้ความสามารถและพลังของตนเป็นตัวของตัวเอง และถ้าบุคคลใดขาดความเชื่อมั่นในตนเองจะทำให้การทำงานร่วมกับคนอื่น การเข้าสังคม การติดต่อกับคนอื่นและการตัดสินใจยากลำบาก และเป็นปัญหาแก่ตนเองอย่างยิ่ง ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งที่สามารถปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้ (วินัย ธรรมศิลป์. 2527 : 27) ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความรับผิดชอบ

ในหน้าที่ของตน สามารถทำงานได้ประสบผลสำเร็จ ยอมรับสถานการณ์ใหม่ ๆ ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี และยังสามารถเข้าใจตนเองเกี่ยวกับคุณค่าของตนว่า เป็นคนที่มีความสามารถ มีความสำคัญ และมีความสำเร็จ (พรรณราย ททรัพย์ประภา. 2526 : 12)

การแสดงประจำปีของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ที่จัดขึ้นนั้นเป็นการฝึกความกล้าแสดงออกและเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่เด็กวิธีหนึ่ง ดังที่ มาสโลว์ กล่าวว่า ทุกคนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จและประเมินค่าความสำเร็จของตนไว้สูง ทั้งยังมีความภูมิใจในตนเอง (Self – esteem) และต้องการให้คนอื่นยอมรับนับถือในความสำเร็จของตนด้วย ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองจนพอใจ จะทำให้คนนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเองขึ้น (Maslow. 1954 : 41) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สมควร อภัยพันธุ์ ที่ว่า เมื่อเด็กทำอะไรไปเด็กนั้น ๆ จะคอยตรวจสอบตนเองอยู่เสมอว่า มีใครชมเชยเขา ดิเตียนเพียงไร เด็กจะพยายามคิดเอาเองว่า จะปฏิบัติตนอย่างไร จึงจะได้รับการยอมรับหรือเป็นคนดีในสายตาคนอื่น ถ้าลองทำตามความคิดแล้ว คนอื่นยอมรับก็จะเกิดความเชื่อมั่นในความคิดของตนเองมากขึ้น แต่ถ้าคนอื่นไม่ยอมรับก็จะเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ ทำให้สูญเสียความเชื่อมั่นในตนเองไป (สมควร อภัยพันธุ์. 2507 : 83)

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยซึ่งมีหน้าที่ฝึกซ้อม และจัดการแสดงให้แก่นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ทั้งในประเทศและต่างประเทศมานานกว่า 10 ปี พบว่าอุปสรรคที่มีต่อการแสดงของเด็กมีหลายอย่างแตกต่างกันไป เช่น ในชั้นเด็กเล็ก – ประถมศึกษาตอนต้น จะเป็นเรื่องความพร้อมของเด็ก เพราะเด็กวัยนี้มีความสนใจระยะสั้น ผู้สอนต้องใช้วิธีการสอนและเทคนิคต่าง ๆ เพื่อดึงดูดให้เด็กเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ ส่วนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ถึงแม้จะมีความสนใจที่จะเรียนรู้และตั้งใจฝึกซ้อมด้วยตนเอง แต่เนื้อหาวิชาที่เด็กฝึกปฏิบัติจะยากขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งเด็กเริ่มโตขึ้นเริ่มมีความอายในการที่ต้องแสดงท่าทางต่าง ๆ ต่อหน้าผู้ชมจำนวนมาก ทำให้การแสดงนั้นไม่ได้คุณภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคในเรื่องอื่น ๆ เช่น ระเบียบวินัยของเด็ก เรื่องความแตกต่างในด้านความสามารถของเด็กแต่ละคน และที่สำคัญประการหนึ่งคือ การขาดความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง อาจกล่าวได้ว่าก่อนที่เด็กจะแสดงจริงบนเวทีในแต่ละครั้งนั้น เขาไม่รู้ว่าจะมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นบ้าง การแสดงนั้นจะประสบผลสำเร็จดังที่มุ่งหวังไว้หรือไม่ ถ้าเกิดการผิดพลาดในขณะที่กำลังแสดงเขาจะทำอย่างไร สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้บั่นทอนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงของเด็กให้ลดลง เมื่อเด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง เขาจะรู้สึกลังเลไม่แน่ใจว่าสิ่งที่เขากำลังจะกระทำนี้จะสามารถทำให้ผู้อื่นยอมรับในความสำเร็จของเขาได้หรือไม่ ก่อให้เกิดความรู้สึกขลาดกลัว มีปมด้อย ขาดความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก พฤติกรรมการแสดงออกเป็นการเพิ่มความภาคภูมิใจให้แก่ตนเองเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับตนเองมากขึ้น โบเวอร์ และโบเวอร์ (เพ็ญศรี วชิราวิโรจน์. 2527 : 20 ;

อ้างอิงมาจาก Bower and Bower, 1976) ซึ่งสอดคล้องกับ หลุยส์ จำปาเทศ กล่าวว่า การแสดงออกที่เหมาะสมคือ การพัฒนาตนเองให้เกิดความเชื่อมั่นที่ถูกทางเป็นที่นับถือของผู้อื่น และสังคมยอมรับ (หลุยส์ จำปาเทศ, 2533 : 126) เด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จะพึ่งพิงผู้อื่นอยู่เสมอ และผลที่ตามมาคือ ขาดความกล้าที่จะเผชิญต่ออุปสรรคหรืองานที่ยากลำบาก ข้างหน้า เมื่อปราศจากบิดา มารดาแล้ว (ละม้ายมาศ ศรีทนต์ และคนอื่น ๆ, 2510 : 98) นอกจากนี้ผู้ที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองอาจทำให้เกิดปัญหาในการปรับตัวได้ (เดโช สวานานนท์, 2516 : 350)

จะเห็นได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในกิจกรรมที่เขากระทำและปรารถนาที่จะเป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่น เป็นส่วนช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าแสดงออก และสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองนั้นสามารถทำได้หลายวิธี แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง 3 วิธีด้วยกัน คือ การใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง มาเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีให้นักเรียน เนื่องจากบทบาทสมมติเป็นการแสดงสั้น ๆ ที่ทุกคนพอจะทำได้ไม่ยากนัก เมื่อมีโอกาสแสดงออกจะทำให้รู้สึกว่าคุณประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดความมั่นใจที่จะแสดงออกครั้งต่อไป ทั้งทางด้านวาจาและท่าทาง (วิธนา วิสเพ็ญ, 2529 : 3) ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2519 : 41) กล่าวว่า บทบาทสมมตินับเป็นวิธีการฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจวิธีหนึ่ง เพราะในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมาให้คล้ายคลึงกับสิ่งที่ เป็นจริงนั้นมักจะมีปัญหาและข้อขัดแย้งต่าง ๆ มาด้วย การที่ให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่าง ๆ โดยไม่ต้องฝึกหรือเตรียมตัวมาก่อนนั้น ผู้แสดงจะต้องแสดงไปตามธรรมชาตินับว่าเป็นการ ช่วยฝึกให้ผู้แสดงได้เรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมและหาทางแก้ไขปัญหาย่างธรรมชาติ การใช้ เทคนิคแม่แบบเป็นการเรียนรู้จากการเลียนแบบผู้อื่น เด็กอายุระหว่าง 5 – 10 ปี เป็นช่วงที่ จะเลียนแบบได้ง่ายและเป็นวัยที่ง่ายต่อการวางเงื่อนไขในตัวแบบต่าง ๆ (สวนา พรพัฒน์กุล, 2525 : 2 – 29) ในวงการศึกษาด้านการแนะแนวและจิตวิทยาได้นำการใช้แม่แบบนี้มาเป็น กลวิธีในการสร้างหรือสอนพฤติกรรมใหม่โดยเสนอแม่แบบที่มีลักษณะพึงประสงค์เพื่อให้ ผู้สังเกตหรือผู้ที่ประสงค์จะเลียนแบบสังเกตพฤติกรรม ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ของแม่แบบ ผลจากการสังเกตจะทำให้บุคคลเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบหรือเกิดพฤติกรรมที่พึง ประสงค์ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2530 : 61) ส่วนสถานการณ์จำลองเป็นกิจกรรมที่ สามารถพัฒนาความรู้ ความสนใจ และทัศนคติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้ นอกจากนั้น การใช้สถานการณ์จำลองยังเป็นวิธีการให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนโดยที่ประสบการณ์นั้น ๆ ไม่ อาจมีโดยตรงในขณะที่ศึกษาในสถานศึกษา เช่น การแก้ปัญหาที่ปรากฏในชีวิตจริงในสังคม ดังนั้นการสร้างสถานการณ์จำลองขึ้นมา

จึงเป็นวิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการคิดแก้ปัญหาเหล่านั้น (Cruichshank. 1972 : 17 – 19)

เนื่องจากในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จะเป็นปีแรกที่นักเรียนเริ่มฝึกการแสดงที่เป็นแบบแผนของโบราณอย่างจริงจัง โดยนักเรียนชายจะเริ่มฝึกหัดโขน ส่วนนักเรียนหญิงจะฝึกหัดรำไทย ผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยการออกแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อการแสดงประจำปีของโรงเรียน พบว่า นักเรียนหญิงมีความตื่นเต้นและขาดความเชื่อมั่นในตนเองเมื่อต้องแสดงบนเวที มีจำนวน 91 คน คิดเป็น 92.86% ของนักเรียนหญิงทั้งหมด 98 คน ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์นักเรียนหญิงเหล่านี้ พบว่านักเรียนจะมีอาการต่าง ๆ คือ แสดงผิดพลาดต่างจากที่ฝึกซ้อมไว้ แสดงท่าทางตกใจเมื่อลิ้มบทบาทของตน หันมองเพื่อนที่อยู่ข้าง ๆ ตลอดเวลา แสดงท่าทางลังเลไม่แน่ใจ รวมทั้งแสดงไว้อย่างไม่เป็นธรรมชาติด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลองมาเป็นหลักในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนหญิงระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ปีการศึกษา 2542 เพื่อช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนรวมทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตและภาคภูมิใจในตนเองมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนโดยใช้โปรแกรมการพัฒนาที่ประกอบด้วย การใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีเพิ่มขึ้นเมื่อได้รับโปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นนักเรียนหญิง ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ปีการศึกษา 2542 ที่มีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีต่ำเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 24 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นนักเรียนหญิงระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ปีการศึกษา 2542 ที่มีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 8 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1 การแสดงประจำปี หมายถึง การแสดงละครที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสแสดงจริงบนเวที ซึ่งเป็นการประเมินผลการเรียนในภาคปฏิบัติของวิชาดนตรี – นาฏศิลป์ ที่มุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็นแก้ปัญหาเป็น ทำงานอย่างเป็นระบบเกิดความรู้ความเข้าใจค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ทักษะ และกระบวนการต่าง ๆ สามารถปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่สมาชิกที่ดีของสังคม

2. ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง หมายถึง การที่นักเรียนมีความเชื่อมั่นในการแสดงที่ปรากฏต่อสาธารณชน และแสดงบทบาทตามที่กำหนดได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้คือ

2.1 การกล้าแสดงออก หมายถึง การที่นักเรียนมีความสามารถที่จะแสดงออกให้ถูกต้องตามบทบาทที่กำหนดไว้ ได้แก่

2.1.1 กล้าแสดงบทบาทอย่างเหมาะสมโดยการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

2.1.2 การพูดจาได้ชัดเจน ชัดถ้อยชัดคำ ไม่ติดขัด

2.1.3 การแสดงออกได้อย่างถูกต้องตามบทบาทที่กำหนดไว้

2.2 การแสดงบทบาทได้อย่างเป็นธรรมชาติ หมายถึง การที่นักเรียนสามารถแสดงบทบาทของตนตามที่ฝึกซ้อมไว้ได้สมบทบาทเหมือนจริง รวมทั้งแสดงออกได้อย่างเป็นธรรมชาติ ได้แก่

2.2.1 การแสดงออกด้านกิริยาท่าทางได้สวยงามเป็นธรรมชาติ

2.2.2 การใช้น้ำเสียงได้เหมาะสมกับบทบาทของตัวละคร

2.2.3 การแสดงออกทางสีหน้าและแววตาได้สมบทบาท

2.3 ความมั่นใจในการแสดงออก หมายถึง ความสามารถของนักเรียนที่จะแสดงออกตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่มีอาการลังเลใจ ได้แก่

2.3.1 การแสดงออกได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องหันมองผู้อื่น

2.3.2 สามารถจัดตำแหน่งในการแสดงได้เหมาะสม

2.3.3 ไม่แสดงท่าทางลังเล และไม่แน่ใจในขณะที่แสดง

2.4 การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ได้แก่ ความสามารถของนักเรียนในการตัดสินใจที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อเกิดอุปสรรคหรือปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้การแสดงนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ได้แก่

2.4.1 ไม่แสดงอาการตกใจอย่างเด่นชัด เมื่อแสดงผิดพลาด

2.4.2 ไม่แสดงอาการเกือเขิน หัวเราะ เมื่อแสดงผิดพลาด

2.4.3 สามารถนำตัวละครที่ลืมบทให้แสดงบทบาทต่อไปได้

3. การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง หมายถึง การนำเทคนิคทางด้านจิตวิทยาที่เหมาะสมมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีประกอบด้วย

3.1 บทบาทสมมติ หมายถึง วิธีการที่เป็นกิจกรรมการแสดงของนักเรียนที่ผู้วิจัยกำหนดบทบาท และสถานการณ์ขึ้นมาให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามความคิดเห็นว่าควรจะเป็น โดยไม่มีการฝึกซ้อมมาก่อน และถือเอาการแสดงออกทั้งความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้ ขั้นตอนการใช้บทบาทสมมติ ซึ่งผู้วิจัยใช้สอนมีดังนี้ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนทดลอง ขั้นวิเคราะห์ และอภิปรายผลการแสดง ขั้นสรุป

3.2 เทคนิคแม่แบบ หมายถึง วิธีการที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบในด้านความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง ผลจากการสังเกตทำให้นักเรียนมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบ โดยแบ่งตัวแบบเป็น 2 ประเภทคือ

3.2.1 ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ (Life Model) คือตัวแบบที่นักเรียนได้มีโอกาสสังเกตและปฏิสัมพันธ์โดยตรง

3.2.2 ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เป็นตัวแบบที่เสนอโดยผ่านวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ผู้วิจัยนำเข้าสู่การเสนอแม่แบบ โดยสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสำคัญอย่างไร

ขั้นที่ 2 ขั้นเสนอแม่แบบ ผู้วิจัยเสนอแม่แบบทั้งตัวแบบที่เป็นบุคคลจริงและในรูปวีดิทัศน์พร้อมคำบรรยายเกี่ยวกับเรื่องที่จะฝึกพร้อมทั้งอภิปราย วิเคราะห์บทบาทของแม่แบบ และสรุปความคิดเห็น

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากเทคนิคแม่แบบในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงของนักเรียน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล ผู้วิจัยสังเกตความสนใจ และการร่วมอภิปรายของนักเรียน

ในการทดลองนี้ จะใช้ตัวแบบทั้ง 2 ประเภท ควบคู่กันไป โดยใช้ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เสนอผ่านวีดิทัศน์ก่อน จากนั้นจึงใช้ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ (Life Model) เป็นผู้ให้คำแนะนำในการฝึกซ้อมบทบาทการแสดงในแต่ละครั้ง

3.3 สถานการณ์จำลอง หมายถึง การสร้างสถานการณ์ หรือจำลองเหตุการณ์ จากเรื่องราว และชีวิตจริงที่เกิดขึ้นในสังคมให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด แล้วจัดให้นักเรียนได้อยู่ในสถานการณ์นั้น เพื่อให้นักเรียนได้ทดลองฝึกการแสดงออก มองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น และได้ศึกษาปัญหาจากสถานการณ์จำลองด้วยตนเอง พร้อมทั้งได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสรุปประเด็นสำคัญของสถานการณ์นั้น ๆ โดยมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนดำเนินการ ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย ขั้นสรุป

4. ข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) หมายถึง ข้อมูลพื้นฐานก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียน

5. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน หมายถึง อัตราระดับความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ไม่เพิ่มขึ้นหรือเพิ่มขึ้นน้อยกว่า 2 เท่า ของระดับความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

6. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน หมายถึง อัตราระดับความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าของระดับความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง การใช้บทบาทสมมติ การใช้เทคนิคแม่แบบ การใช้สถานการณ์จำลอง และงานวิจัยที่เกี่ยวกับนาฏศิลป์ โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.1 เอกสารเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง
 2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทสมมติ
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวกับบทบาทสมมติ
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทสมมติ
 3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับเทคนิคแม่แบบ
 - 3.1 เอกสารที่เกี่ยวกับเทคนิคแม่แบบ
 - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับเทคนิคแม่แบบ
 4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับสถานการณ์จำลอง
 - 4.1 เอกสารที่เกี่ยวกับสถานการณ์จำลอง
 - 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับสถานการณ์จำลอง
 5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับนาฏศิลป์
 - 5.1 เอกสารที่เกี่ยวกับนาฏศิลป์
 - 5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับนาฏศิลป์
-
1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.1.1 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง

สมพงษ์ ติรพัฒน์ (2517 : 6) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง ความมั่นใจที่จะกระทำการใด ๆ อย่างองอาจ ซึ่งถ้าตั้งใจกระทำการสิ่งใดแล้ว จะไม่มีการลังเลหรือวิตกกังวลในความสามารถของตนเอง และไม่มีอาการหวั่นไหวกลัวว่าจะถูกคนอื่นติเตียน

สุชา จันทน์เอม (2521 : 152) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่า จะเป็นคนที่มีความสามารถตัดสินใจได้อย่างฉับพลัน ไม่มีจิตใจรวนเร ทั้งนี้จะทำให้มีลักษณะของความเป็นผู้นำ เป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจของผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นอยากทำงานร่วมด้วย

แบลร์ (สมพร พลอยงาม. 2525 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Blair. 1968 : 138) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองได้ว่า หมายถึง ความแน่ใจ ความมั่นใจ หรือความกล้าหาญของบุคคลที่จะเผชิญต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือเผชิญต่อความจริง ตลอดจนมีความตั้งใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ แม้จะมีเหตุการณ์หรือสิ่งใดมาเป็นอุปสรรคก็ไม่บังเกิดความท้อแท้ แต่ยังคงตั้งใจกระทำสิ่งนั้น ๆ ต่อไปโดยมั่นใจว่าตนสามารถกระทำสิ่งที่กำลังกระทำอยู่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ต้องไม่ยึดมั่นในความคิดเห็นของตนโดยไม่ฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเลย

มานิดา ทองทวี (2526 : 6) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองได้ว่า หมายถึง ความแน่ใจ ความมั่นใจ ของบุคคลที่จะเผชิญต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือเผชิญต่อความจริง ตลอดจนมีความตั้งใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ ถึงแม้จะมีเหตุการณ์หรือสิ่งใดมาเป็นอุปสรรคก็ไม่เกิดความท้อถอย ยังคงตั้งใจทำสิ่งนั้น ๆ ต่อไป โดยมั่นใจว่าตนสามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ ให้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความถูกต้องเหมาะสม

ไซมอน (มานะ พ่วงความสุข. 2536 : 32 ; อ้างอิงมาจาก Symonds. 1964 : 84) ให้ความหมาย ความเชื่อมั่นในตนเองไว้ว่าหมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงการกล้าคิด กล้าพูด กล้ากระทำ สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และมีเหตุผล ไม่คล้อยตามผู้อื่นโดยปราศจากการไตร่ตรอง

จากความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง บุคคลที่มีความมั่นใจ กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีความกล้าหาญ และพร้อมที่จะเผชิญความจริงโดยไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น มีความเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบ มีเหตุผล สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ไม่คล้อยตามผู้อื่นโดยปราศจากการไตร่ตรอง

1.1.2 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

สมาคมการศึกษาเด็กแห่งอเมริกา (Child Study Association of America. 1952 : 185 – 186) แสดงความคิดเห็นได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองจะเกิดขึ้นกับเด็กที่ประสบผลสำเร็จในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เสมอ ๆ บุคคลยิ่งประสบความสำเร็จมากเท่าไร ย่อมทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นเท่านั้น เมื่อบุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเองเขาจะรู้สึกว่าตัวเองไม่ถูกข่มขู่จากคนอื่น ทำให้ความยุ่งยากใจต่าง ๆ ลดลงไปหรือหมดไป อันเป็นผลให้มีความสามารถที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น สามารถรับฟังความคิดเห็นหรือคำนิยมของผู้อื่นได้ด้วย

สวนา พรพัฒน์กุล (2520 : 17) ได้กล่าวถึง ความเชื่อมั่นในตนเอง ว่า เป็นสิ่งที่แสดงว่าบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีความหมายต่อสังคม ถ้าบุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเองแล้ว ก็จะไม่เฉยเมยต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมของตน แต่จะเข้าไป

มีส่วนร่วมตามสิทธิและหน้าที่อย่างถูกต้อง ดังนั้นความเชื่อมั่นในตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ทุกคนกล้าแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและการกระทำในทุก ๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องชีวิตและความอยู่รอดของสังคม

เดโซ สวานานนท์ (2510 : 127) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการขาดความเชื่อมั่นในตนเองว่า บุคคลที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองย่อมกระทำการสิ่งใดสำเร็จได้ยาก เพราะความเชื่อมั่นในตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเฝ้าหาความสำเร็จในชีวิต

ผลของการขาดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กคือ เด็กจะคอยพึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ ผลที่ตามมาคือ เด็กจะขาดความกล้าที่จะเผชิญต่ออุปสรรคหรืองานที่ยากลำบากในกายภาพหน้า (ละม้ายมาศ ศรีทนต์ และจรรยา สุวรรณทัต. 2510 : 98) ซึ่งผลการวิจัยของโบว์แมน และแมททิว (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2524 : 39 ; อ้างอิงมาจาก Bowman and Mathews. 1969) และการวิจัยของแมกซ์เวลล์ (Maxwell. 1969) ต่างสรุปตรงกันว่า ลักษณะบุคลิกภาพที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับนักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียนคือ การที่เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง

จากความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองดังกล่าว อาจสรุปได้ว่าความเชื่อมั่นในตนเองมีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะเป็นพื้นฐานของการเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ สามารถรับฟังความคิดเห็นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และเป็นตัวของตัวเอง ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งกระตุ้นให้ทุกคนกล้าแสดงออก และเป็นพื้นฐานสำคัญส่วนหนึ่งที่ช่วยให้เด็กปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.1.3 การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

วิจิตร วรุตบางกูร (2521 : 8) กล่าวว่า คนรุ่นใหม่เริ่มสนใจที่จะพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองให้มากขึ้นเพื่อจะได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และร่วมทำงานกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และคนที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จะทำให้เกิดปัญหาในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเข้าสังคม การติดต่อกับผู้อื่น และการตัดสินใจ

ในการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองสำหรับบุคคลที่ต้องการปรับปรุงและพัฒนาตนเองนั้น ละเอียต จงกลณี (2529 : 14 – 15) ได้เสนอแนวทางปฏิบัติไว้ดังนี้

1. กล้าเป็นตัวของตัวเอง รับสภาพความเป็นจริงทั้งหมดเกี่ยวกับตนเองว่าเด่น ด้อย ด้านใด กล้าหาญในการตัดสินใจและเป็นตัวของตัวเอง
2. สร้างความสามารถให้กับตน เมื่อรู้ว่าตนขาดความเชื่อมั่นด้านใด เพราะอะไรก็ควรศึกษาหาความรู้ ฝึกฝนให้รู้และเชี่ยวชาญยิ่งขึ้น เพราะยิ่งมีความรู้มากก็มีคนมาขอคำแนะนำปรึกษา มีคนนิยมเชื่อถือมากขึ้นจะก่อให้เกิดความรู้สึกรู้สึกพอใจ และภูมิใจในตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของความเชื่อมั่นในตนเอง

3. สะสมความสำเร็จ ผลสำเร็จของงานที่เราสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ หรือค่ายกย่องชมเชยจากผู้อื่น จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ในทางตรงกันข้าม งานที่เราทำไม่ค่อยสำเร็จ ความผิดพลาดต่าง ๆ ตลอดจนคำตำหนิตีเดียจากผู้อื่น จะเป็นสิ่งที่ทำให้ความเชื่อมั่นในตนเองน้อยลงไปได้เช่นกัน บางครั้งการติชมอาจเชื่อมั่นไม่ได้นัก ถ้าคนอื่นมีความลำเอียง จึงควรใช้วิจารณญาณเลือกรับคำชมที่เป็นประโยชน์ และสมเหตุผลไว้เป็นรากฐานสร้างความเชื่อมั่นต่อไป

4. ปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่เป็นปัญหาที่สำคัญต่ออาชีพหรือชีวิตประจำวัน ปัญหาที่เล็กน้อยไม่สำคัญควรตัดทิ้งไป ไม่เอามาวิตกกังวลเป็นปมด้อย ถ้าปัญหานั้นสำคัญต่ออาชีพหรือชีวิตประจำวันของเรา ก็ควรปรับปรุงแก้ไขเสีย ถ้าสามารถแก้ไขได้ เราจะรู้สึกภูมิใจ และมีความเชื่อมั่นในตนเองยิ่งขึ้น

5. เห็นคุณค่าของสิ่งที่ดีที่ตนมีอยู่ เราควรมองเห็นคุณค่าตนเอง เพราะเราเป็นผู้เดียวที่มองเห็นความสามารถและความเจริญเติบโตของตัวเรามาตลอด ใช้สิ่งที่เป็นข้อดีที่เรามีอยู่นั้นให้เป็นประโยชน์พร้อมกับศึกษาหาทางปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป เพื่อจะได้สร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้สูงขึ้น

จากการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองดังกล่าว สรุปได้ว่า การสร้างความเชื่อมั่นในตนเองมีแนวทางปฏิบัติคือ ต้องกล้าเป็นตัวของตัวเอง สร้างความสามารถให้กับตนเอง สะสมความสำเร็จ ปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่เป็นปัญหาที่สำคัญต่อชีวิตประจำวัน เห็นคุณค่าของสิ่งที่ดีที่ตนมีอยู่ และความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งที่สามารถปลูกฝังและส่งเสริมพัฒนาให้เกิดขึ้นได้

1.1.4 ปัจจัยในการส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก บุคคลผู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก คือ พ่อแม่ ครู และบุคคลที่เด็กรู้จักซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีส่วนในการสร้างประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กเป็นอย่างมาก ดังนั้นสิ่งแวดล้อมทางบ้าน สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน และสิ่งแวดล้อมทางสังคม จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กได้เป็นอย่างดี (สุโขทัยธรรมมาธิราช. 2524 : 38 – 40) สถาบันครอบครัวจึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคน เพราะเด็กมักจะเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่เด็กใกล้ชิดเสมอ การที่เด็กแสดงพฤติกรรมออกมาแล้วเป็นที่ยอมรับของบุคคลในครอบครัว จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นและเกิดการเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ อยู่เสมอ จนกลายเป็นลักษณะเฉพาะตัวของเด็ก นอกจากนี้ประเพณี ความเชื่อค่านิยมในสังคม ศาสนา ก็เป็นสิ่งที่เด็กได้รับถ่ายทอดโดยผ่านทางครอบครัวทั้งสิ้น (กวินทร์ ธรรมนุด. 2522 : 17 – 18)

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2530 : 23 – 24) ได้กล่าวว่า ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กนั้น นอกจากสถาบันครอบครัวแล้วสถาบันทางการศึกษายังเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีส่วนในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก ครูจึงสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่นด้วยการแสดงความเป็นมิตรกับเด็ก พุดกับเด็กอย่างเป็นอย่างเอง อดทนที่จะฟังเขาพูดอย่างตั้งใจ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มที่และยอมรับในความสามารถที่เด็กมีอยู่ต่างกัน โดยไม่เปรียบเทียบความสามารถของเด็กกับคนที่มีความสามารถเหนือกว่า แต่ควรยกย่องหรือชี้ให้เห็นแต่ละคนเห็นว่าทุกคนต่างก็มีความสามารถพิเศษเฉพาะแตกต่างกัน ควรแสดงความสามารถของตนให้เต็มที่ ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2516 : 14) ได้กล่าวไว้ซึ่งก็สอดคล้องกันว่า นอกจากจะเป็นมิตรกับเด็กพุดกับเด็กอย่างเป็นกันเองแล้ว ครูจำเป็นจะต้องจัดกิจกรรมให้เด็กได้ฝึกฝนเพิ่มเติมเป็นพิเศษอยู่เสมอ จนมีทักษะและความสามารถสูง ในที่สุดจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองขึ้น

สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว (2526 : 19) ได้กล่าวว่า การที่เด็กจะมีความเชื่อมั่นตนเองได้ก็ต่อเมื่อได้รับความรัก ความสนใจจากพ่อแม่ ได้รับการส่งเสริมให้แสดงความคิดเห็นและมีอิสระในการตัดสินใจ ส่วนเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองนั้น ก็มีสาเหตุมาจากถูกพ่อแม่ควบคุมให้ปฏิบัติตามอยู่ในขอบเขตที่พ่อแม่เห็นชอบ ทำให้เด็กขาดอิสระที่จะคิดหรือตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อพบกับปัญหาที่ไม่สามารถตัดสินใจ เพราะไม่เคยฝึกการแก้ปัญหามาก่อน

จากที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า สถาบันครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู สถาบันการศึกษา สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก ประสบการณ์ในชีวิต ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองเป็นอย่างมาก

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

1.2.1 งานวิจัยในประเทศ

เสนอ อินทรสุขศรี (2511 : 47) ได้กล่าวถึงหลักการอบรมเลี้ยงดูไว้ว่า การเคี่ยวเข็ญให้เด็กทำในสิ่งต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลาจะทำให้เกิดอารมณ์กระวนกระวาย ตื่นเต้นอยู่ตลอดเวลา ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ส่วนการปล่อยให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามอำเภอใจโดยไม่สนใจว่าจะสมควรหรือไม่ จะทำให้เด็กขาดเหตุผลที่ดีทางจิตใจ ไม่แน่ใจว่าตนทำถูกหรือผิด ในที่สุดเด็กพวกนี้จะมีอารมณ์ฉุนเฉียวโกรธง่าย ส่วนการดูแลเอาใจใส่เด็กจนเกินไปจะทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าทำอะไร คอยพึ่งผู้อื่นอยู่เสมอ

ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ (2515 : 66) ได้รายงานวิจัยในต่างประเทศว่า บิดามารดา ยิ่งลงโทษเด็กรุนแรงเท่าใดก็ยิ่งทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นเท่านั้น แต่ตรงกันข้ามถ้าพ่อแม่ใช้วิธีการดักเตือน แนะนำ ชี้แจงเหตุผล หรือลงโทษอย่างละมุนและม่อมแล้วจะช่วยให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

ชูศรี หลักเพชร (2517 : 98) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความเชื่อมั่นในตนเองและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดเพชรบุรีทั้งชายและหญิง จำนวน 350 คน พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

สำหรับ สมพงศ์ ตีระพัฒน์ (2517 : 24) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 185 คน ใช้แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด – ประชาธิปไตย แบบทดสอบความเชื่อมั่นในตนเอง และแบบทดสอบวัดความรู้สึกรับผิดชอบ ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมแบบเข้มงวดน้อย ประชาธิปไตยมาก มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง และมีความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ ส่วนการอบรมแบบเข้มงวดมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเชื่อมั่นในตนเอง และสัมพันธ์กันทางบวกกับความรู้สึกรับผิดชอบ

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2516 : 96 – 98) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเองกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งชายและหญิง จำนวน 300 คน พบว่า เด็กชายมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีบุคลิกภาพแสดงตัวมากกว่าเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความวิตกกังวลต่ำกว่าเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ

อุดม สำอางค์กุล (2519 : 90) ได้ศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำ ความเคร่งครัด และความเชื่อมั่นในตนเอง ของวัยรุ่นไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 628 คน พบว่า ลักษณะความเป็นผู้นำ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อมั่นในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วารสารบรรณศาสตร์ (ชไมพร เจริญสิน. 2525 ; อ้างอิงมาจากวารสารบรรณศาสตร์. ตุลาคม 2525 : 6) กล่าวไว้ว่า สาเหตุของการเสพยาเสพติดให้โทษของเยาวชนที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ สภาพจิตของเยาวชน การขาดความเอาใจใส่ดูแลจากบิดามารดา หรือให้ความรักไม่เท่ากัน ทำให้ขาดความอบอุ่น ถูกกดดันมาก ไม่ได้รับความยุติธรรม ซึ่งแสดงออกมาทางด้านบุคลิกภาพ ขอบฟุ้งผู้อื่น คือ เป็นผู้มีจิตใจอ่อนแอ อ่อนไหวง่าย ไม่อดทน ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตใจรวนเร มีความวิตกกังวลอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้ อารีย์ เศรษฐชัย (2520 : 46 – 48) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเองของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

บอลด์วิน (Baldwin. 1948 : 127 – 136) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ทำให้เด็กซุกซน กล้าแสดงออก อยากรู้อยากเห็น เป็นผู้นำ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจเอากับเด็ก จะทำให้เด็กเจ็บบ เฉย มีความอยากรู้อยากเห็นน้อย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์น้อย มีความเห็นคล้อยตามผู้อื่น และชอบเพื่อผืน

มูสเสน (Mussen. 1969 : 261) ได้ศึกษาพบว่า พ่อแม่ที่ปล่อยให้เด็กเป็นอิสระในการช่วยเหลือตนเอง และสนองความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็น จะทำให้เด็กมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ฟังตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก สามารถเผชิญสถานการณ์ใหม่โดยไม่วิตกกังวล มีความเชื่อมั่นในตนเอง

เบรูช (Baruch. 1968 : 138) ศึกษาพบว่า ผู้นำจะต้องมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง วินัยทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข วินัยจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจึงน่าจะเป็นบุคคลที่อยู่ในสังคมได้ด้วยความสุข

กัวร์ (Goor. 1974 : 3514-A) ยังพบว่า เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีความสามารถในการแก้ปัญหา กล้าแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาได้ดีกว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำอีกด้วย

เซอร์เลย์ (มาลี วงษ์แก้ว. 2526 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Sherley. n.d.) พบว่า เด็กที่ได้รับความรัก จะมีความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย ทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่ขาดความรัก จะไม่สามารถปรับตัวในสังคมได้ ส่วนเด็กที่พ่อแม่ทอดทิ้ง ใช้อำนาจเหนือเด็ก เด็กจะมีความก้าวร้าว และรู้สึกไม่ดีต่อตนเอง

เมดินนุส และจอห์นสัน (Medinnus and Johnson. 1969 : 595) ได้ศึกษาและสรุปไว้ถึงคุณสมบัติของความเป็นผู้นำว่าบุคคลที่สามารถเป็นผู้นำได้นั้น นอกจากจะมีลักษณะเด่นหลายอย่าง เช่น สติปัญญาดี ความรู้ดี ปรับตัวเก่ง มีความคิดสร้างสรรค์แล้ว ลักษณะเด่นที่จะขาดเสียไม่ได้ก็คือ มีความรับผิดชอบและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง

เพนเตอร์ (Painter. 1968 : 760-A) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการจูงใจกับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชายระดับวิทยาลัย 10 คน

พบว่า ระดับความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสามารถในการจูงใจ กล่าวคือ คนที่มีความสามารถในการจูงใจมักจะได้เป็นผู้นำ

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นใน

ตนเองเป็นบุคลิกภาพทางสังคมอย่างหนึ่ง ที่ควรปลูกฝังให้กับเด็ก เพราะส่งผลให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ ช่วยลดความวิตกกังวล อันเป็นผลให้บุคคลนั้นเป็นผู้มีสุขภาพจิตดี สามารถเป็นผู้นำได้ การใช้เทคนิคต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ที่เหมาะสม ไม่เข้มงวดจนเกินไป และการยอมรับความสามารถของเด็ก จะช่วยให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ

ความหมายของการแสดงบทบาทสมมติ

บทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของบทบาทสมมติไว้หลายประการดังนี้

ทิศนา ขัมมณี (2519 : 41) กล่าวว่าไว้ว่า บทบาทสมมติเป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน โดยที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติขึ้นมาให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น และถือเอาการแสดงออกทั้งทางความรู้และพฤติกรรมมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้

คมเพชร จิตรศุภกุล (2521 : 82 – 83) กล่าวถึงบทบาทสมมติว่า เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะและความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในขอบเขตความสัมพันธ์ของบุคคล โดยการแสดงออกมาในสถานการณ์ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับปัญหาของชีวิตจริงโดยใช้บทบาทสมมติในสถานการณ์และเป็นกระบวนการสื่อสารในสถานการณ์ที่คล้ายกับความเป็นจริง

ประกอบ ระกิติ (2523 : 145) กล่าวว่า เป็นการแสดงแบบหนึ่งโดยการสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขึ้นแล้วให้บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปแสดงบทบาทตามสถานการณ์ ซึ่งโดยปกติมักไม่ใช่บทบาทของตนชั่วระยะเวลาสั้น ๆ ต่อหน้าผู้ชม เพื่อพิสูจน์สิ่งที่สมมติขึ้นว่าผู้แสดงจะประพฤติดต่อบุคคลอื่นในสถานการณ์นั้น ๆ อย่างไร ผู้ชมมีส่วนร่วมในการนี้กคิดหรือนำความเกี่ยวข้องของการแสดงไปประยุกต์ต่อสถานการณ์เพื่อการแก้ปัญหา และการเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนอย่างมีประสิทธิภาพในสภาวะต่าง ๆ

สุนน อมรวิวัฒน์ แรมสมร อยู่สภาพร และโสภภาพรณ ชัยสมบัติ (2526 : 99) ได้ให้ความหมายของบทบาทสมมติว่า เป็นเครื่องมือและวิธีสอนอย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่จะเรียนโดยผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติ

และบทบาทขึ้นมาให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น การแสดงบทบาทสมมติขึ้นมา นั้นมักจะมีปัญหาและข้อขัดแย้งต่าง ๆ ผ่งมาด้วย การที่ผู้เรียนได้เลือกที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ โดยไม่ต้องฝึก และเตรียมตัวก่อนนั้น ผู้แสดงจะต้องแสดงไปตามธรรมชาติ โดยที่ไม่รู้ว่าผู้แสดงคนอื่นจะมีปฏิกิริยาโต้ตอบอย่างไรบ้าง นับว่าเป็นการช่วยฝึกให้ผู้แสดงได้เรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมและหาทางแก้ปัญหา ตัดสินใจอย่างธรรมชาติ

นอกจากนี้ยังมีผู้ชาวต่างประเทศได้ให้ความหมายของบทบาทสมมติไว้ต่าง ๆ กัน เช่น

แชฟเฟิล และแชฟเฟิล (Shaffel and Shaffel. 1967 : 83 – 84) ได้ให้ความหมายของการแสดงบทบาทสมมติไว้ว่า หมายถึง วิธีการที่จะเรียนรู้สภาพชีวิตในสังคม โดยต้องแท้ และเป็นแนวทางที่จะช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข การแสดงบทบาทสมมติจะแฝงไว้ด้วยมวลประสบการณ์ และกลวิธีแก้ปัญหาหลายด้าน เช่น การอภิปรายปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา และการให้คำจำกัดความ โดยผ่านขั้นตอนต่าง ๆ คือ การแสดงบทบาทสมมติปฏิกิริยาตอบสนองของผู้ที่มีต่อบทบาทที่แสดง การเลือกบทบาทที่เหมาะสม และการสรุปนำไปใช้

เทเลอร์ และวอลฟอร์ด (Tayler and Walford. 1974 : 19) ได้ให้ความหมายของบทบาทสมมติว่า การแสดงบทบาทเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทในสภาพการณ์ต่าง ๆ เพื่อฝึกว่าตนควรมีพฤติกรรมแบบใดจึงจะแก้ปัญหาได้ดีที่สุด ผู้แสดงต้องรับรู้บทบาทของตนเพื่อให้เข้าใจและมีอารมณ์ในการแสดง

ลี (Lee. 1974 : 316) ให้ความหมายของการแสดงบทบาทสมมติว่า หมายถึง การเรียนรู้จากการดูบทบาทของผู้แสดงในสถานการณ์จำลองซึ่งผู้แสดงบทบาทสมมติจะต้องคิดคำพูดและแสดงท่าทางโดยไม่มีการเตรียมบทพูดไว้ล่วงหน้า

จากความหมายของบทบาทสมมติดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า บทบาทสมมติเป็นวิธีสอนอย่างหนึ่งที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติให้ผู้เรียนได้แสดงออกทั้งคำพูดและท่าทางตามสถานการณ์นั้น โดยไม่มีการซ้อมล่วงหน้า ผู้เรียนจะได้แสดงออกตามที่ตนคิดไปตามธรรมชาติและถือเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายในการเรียนรู้เพื่อเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้ทดลองและเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนในสภาวะต่าง ๆ ให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติ

บทบาทสมมติเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลายอย่าง ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2519 : 42) ได้กล่าวถึง การที่ครูสามารถนำบทบาทสมมติไปช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจว่าพฤติกรรมทุกพฤติกรรมย่อมมีสาเหตุ การที่ให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่าง ๆ ที่ถูกจำกัดอยู่ในสภาพการณ์ต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่ผลักดันให้คนแสดงพฤติกรรมใด ๆ ออกไป
2. ช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความเข้าใจนี้จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
3. ช่วยลดความตึงเครียดของผู้เรียน ในบางครั้งผู้เรียนอาจจะมีความรู้สึกรุนแรงในใจหลายประการที่ไม่สามารถจะแสดงออกมาได้ ครูอาจใช้บทบาทสมมติเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนได้ระบายความรู้สึกนั้น ๆ ออกมา
4. ช่วยให้ผู้เรียนรู้ถึงความต้องการของผู้เรียน ในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถจะบอกความต้องการของตนออกมาได้ ครูอาจจะจับบทบาทสมมติให้ผู้เรียนแสดง ซึ่งผู้เรียนอาจจะเปิดเผยความต้องการของตนออกมาโดยไม่รู้ตัว
5. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี การให้ผู้เรียนมีโอกาสรวบรวมตนเองและเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่นโดยใช้บทบาทสมมติเป็นเครื่องมืออาจจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตนเองมากขึ้น และพัฒนาความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง
6. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสรวบรวมค่านิยมของตนและหาหลักยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตของตน ในขณะที่ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติอยู่นั้น ผู้เรียนจะมีพฤติกรรม การตัดสินใจที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมของตน การที่มีโอกาสได้แสดงอภิปราย และวิเคราะห์ถึงค่านิยมเหล่านั้น จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในตนเองมากขึ้น
7. ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามัคคีในกลุ่มให้ดีขึ้น ในการทำงานร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มมักจะมีปัญหาขัดแย้งกันอยู่เนื่อง ๆ วิธีการบทบาทสมมตินี้ สามารถนำมาใช้ทำให้คนในกลุ่มเกิดความเข้าใจกัน และมีความสามัคคีปรองดองกัน
8. ช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดังนั้นการเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนให้เหมาะสมในสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็น
9. ช่วยให้ผู้เรียนฝึกการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ บทบาทสมมติแทบทุกบทบาทมักจะมีสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งแฝงอยู่ ผู้แสดงจะต้องใช้วิจารณญาณและไหวพริบในการแก้ปัญหา
10. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และฝึกการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมในหลาย ๆ บทบาทเพราะคน ๆ หนึ่งมักจะมีหลายบทบาทในชีวิตจริง เช่น เป็นพี่ เป็นลูก เป็นหลาน เป็นนักเรียน เป็นหัวหน้าชั้น เป็นต้น ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกฝนบทบาทต่าง ๆ เพื่อค้นหาพฤติกรรมที่ถูกต้อง เหมาะสม ในสถานการณ์แต่ละอย่าง
11. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอน “รู้สึก คิด กระทำ” โดยปกติเมื่อผู้เรียนเผชิญปัญหาที่จะเกิด “รู้สึก” แล้วจะ “กระทำ” ไปตามความรู้สึกนั้นทันทีแล้วจึงจะ

หวนกลับมา “คิด” หาวิธีที่ดีกว่า จึงเท่ากับขั้นตอน “รู้สึก กระทำ คิด” แต่การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยเปลี่ยนให้ผู้เรียนทำตามขั้นตอนที่ดีกว่าคือ “รู้สึก คิด กระทำ” แทน

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2522 : 11) กล่าวถึงประโยชน์จากการแสดงบทบาทสมมติว่า เป็นการฝึกนักเรียนในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ช่วยให้นักเรียนได้รู้สึกความขัดแย้งและความเป็นจริงของโลกจากสถานการณ์สมมติที่ครูจัดขึ้น ช่วยในการสอนของครูมีชีวิตชีวาทำให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะอภิปรายปัญหา ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการแสดงออก ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ เช่น พัฒนาการทางกาย สังคม ภาษา และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และชูศรี สนิทประชากร (2525 : 14 – 15) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องชัดเจน เพราะเรื่องนั้น ๆ จะเป็นเรื่องที่สมมติจากเรื่องจริง ๆ ซึ่งจะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะนำไปปฏิบัติในสภาพจริงด้วย เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก มีการอภิปราย และวิเคราะห์เรื่องราวเหล่านั้น ๆ เป็นประโยชน์ในการฝึกให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหาตัดสินใจและสามารถนำการแก้ปัญหาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

การแสดงบทบาทสมมติในแต่ละครั้ง ผู้สวมบทบาทจะมีโอกาสได้เผชิญกับสถานการณ์ใหม่ เป็นการช่วยให้ผู้สวมบทบาทมีความคิดสร้างสรรค์ เปิดเผยได้สัมพันธ์กับความรู้สึกของตนเอง เพื่อจะได้สามารถนำตนเองก้าวไปสู่ชีวิตที่มั่นคงสมบูรณ์ที่สามารถทำได้ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สวมบทบาทได้เรียนรู้ในการพัฒนางานที่ตนสามารถตามวัย ช่วยบุคคลให้สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ของตน ช่วยพัฒนาความมั่นใจให้กับตนเอง โดยไม่ต้องมีการฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมอีก (พรรณพิศ วาณิชการ. 2528 : 174 – 196)

จากจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติดังกล่าวพอสรุปได้ว่า บทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่นได้มากยิ่งขึ้น โดยผู้เรียนจะมีโอกาสทดลองฝึกเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคมหลาย ๆ บทบาทช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้เพื่อปรับพฤติกรรมให้เหมาะสม เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ทำให้เข้าใจความรู้สึกซึ่งกันและกัน สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

หลักในการนำบทบาทสมมติไปใช้ในการเรียนการสอน

การนำบทบาทสมมติไปใช้ในการเรียนการสอนนั้น วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์ (2522 : 27 – 29) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. การแสดงบทบาทสมมติควรใช้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ไม่ควรใช้เพื่อการบันเทิงเพียงอย่างเดียว
2. ในการแสดงบทบาทสมมติไม่ควรกำหนดเวลาแน่นอนตายตัวลงไป

3. เรื่องที่นำมาใช้ ไม่ควรเป็นเรื่องที่ยากเกินไป เป็นเรื่องที่กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากอภิปรายเมื่อแสดงจบแล้ว

4. การแสดงบทบาทสมมติจะได้ผลเต็มที่เมื่อนำมาใช้ติดต่อกันพอสมควร ไม่ใช่เป็นเพียงการค้นการเรียนรู้เพียงครั้งหรือสองครั้ง เพื่อแก้ความเบื่อหน่ายของผู้เรียนเท่านั้น

5. ควรใช้การแสดงบทบาทสมมติ เมื่อต้องการให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และฝึกทักษะในการปฏิบัติในเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์

นอกจากนี้ สุจิตรา บัวคำภา (2525 : 20) ได้กล่าวถึงการนำการแสดงบทบาทสมมติมาใช้ในการเรียนการสอนว่า ส่วนใหญ่มีสองวิธีคือ

1. การใช้บทบาทสมมติแบบเตรียมบทไว้พร้อม หมายถึง ผู้สอนได้เตรียมบทไว้ล่วงหน้า ผู้แสดงอาจแสดงตามบทบ้าง คิดบทบาทขึ้นแสดงเองบ้าง แต่ต้องตรงกับเนื้อเรื่องที่กำหนด

2. การใช้บทบาทสมมติแบบไม่มีบทเตรียมไว้ หมายถึง ผู้แสดงไม่ต้องฝึกซ้อมมาก่อน เมื่อเรียนถึงเรื่องใด ตอนใด ก็ออกมาแสดงได้ทันที โดยแสดงไปตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง

ขั้นตอนในการใช้การแสดงบทบาทสมมติ

ทิสนา แคมมณี (2519 : 44 – 47) กล่าวถึงกระบวนการในการใช้บทบาทสมมติไว้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการใช้บทบาทสมมติแบบมีบทเตรียมไว้หรือแบบไม่มีบทเตรียมไว้ มีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นขั้นตอนใหญ่ ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1.1 การแจกแจงและกำหนดขอบเขตของปัญหา ในขั้นนี้ครูจะต้องวิเคราะห์แยกแยะสถานการณ์ออกมาให้ได้ว่าอะไรคือปัญหา หรือจุดที่ต้องการชี้ให้ผู้เรียนเห็น และเรียนเพื่อความเข้าใจและกำหนดขอบเขตของปัญหาที่สอน

1.2 การกำหนดสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติ เมื่อได้ปัญหาที่ชัดเจน แล้วครูจะต้องกำหนดสถานการณ์สมมติที่ง่ายและชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งเขียนบทบาทสมมติที่จะให้ผู้เรียนแสดง บทบาทที่เขียนขึ้นนี้ ควรจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบกับปัญหาและข้อขัดแย้ง เพื่อฝึกฝนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง แบ่งออกเป็น 7 ตอน คือ

2.1 การอ่านเครื่อง หมายถึง การนำผู้เรียนให้ไปสู่วิธีที่จะศึกษา หรือปูพื้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่จะเรียน ครูอาจจะเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติให้ผู้เรียนฟัง

2.2 การเลือกตัวผู้แสดง อาจเป็นไปได้ในสองลักษณะคือ อาจเลือกตัวผู้แสดงที่มีลักษณะใกล้เคียง และลักษณะตรงกันข้ามกับลักษณะของบทบาทที่มอบหมายให้ก็ได้ ในกรณีแรกการแสดงจะช่วยให้กลุ่มเข้าใจปัญหาได้ดี เพราะการแสดงเป็นไปโดยไม่เคอะเขิน ในกรณีหลังการแสดงจะช่วยให้ผู้แสดงและผู้ชมเข้าใจถึงบทบาทของผู้ที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป ดังนั้นการเลือกตัวแสดงจึงขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการแสดงและการสอนเป็นสำคัญ

2.3 การจัดฉากแสดง การจัดฉากนั้นก็เป็นการจัดฉากแบบสมมติขึ้นมา เพื่อให้การแสดงนั้นดูใกล้เคียงกับความเป็นจริงขึ้น การจัดฉากอาจจะเป็นไปในลักษณะแบบง่าย ๆ โดยการเลื่อนโต๊ะเพียงตัวเดียว จนไปถึงการจัดฉากแบบหรูหรา

2.4 การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ครูควรช่วยให้ผู้เรียนหัดสังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ ไม่เช่นนั้นการอภิปรายและวิเคราะห์หลังการแสดงนั้นจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

2.5 การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง การที่ผู้เรียนจะแสดงบทบาทสมมติให้เป็นไปอย่างธรรมชาติได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้แสดง ดังนั้นครูจำเป็นต้องช่วยขจัดความตื่นเต้นประหม่าและความวิตกกังวลของผู้แสดงออกไปด้วยวิธีต่าง ๆ

2.6 การแสดง เมื่อผู้แสดงและผู้ชมพร้อมแล้ว ผู้แสดงก็เริ่มแสดงได้ การแสดงนี้ควรให้เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีการขัดกลางคัน นอกจากในกรณีที่ผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ ครู หรือผู้กำกับการแสดงอาจเข้าไปช่วยได้ตามโอกาส

2.7 การตัดบท เมื่อผู้แสดงได้แสดงไปเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ครูหรือผู้กำกับการแสดงควรตัดบท หรือหยุดการแสดง ไม่ควรปล่อยให้การแสดงเยิ่นเย้อไป จะทำให้เสียเวลาและผู้ชมเกิดความเบื่อหน่าย การตัดบททำได้ในกรณีต่อไปนี้

2.7.1 เมื่อการแสดงนั้นได้ข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์และอภิปรายได้

2.7.2 กลุ่มพอจะเดาได้ว่าเรื่องราวจะเป็นอย่างไร ถ้ามีการแสดงต่อไป

2.7.3 ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้ เพราะเกิดความเข้าใจผิดบางประการ

2.7.4 การแสดงจบเรื่อง

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

การวิเคราะห์การแสดงมักจะเป็นไปในรูปการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้แสดงกับผู้สังเกตการณ์ การอภิปรายจะเป็นไปในรูปใดนั้นมักจะขึ้นกับวัตถุประสงค์ของการเรียน การอภิปรายนี้จะต้องเป็นไปอย่างตรงไปตรงมาและเน้นที่เหตุผลของการแสดงออก และ

พฤติกรรมที่บ่งชี้แสดงออกมา โดยปกติการอภิปรายจะไม่มุ่งถึงว่าใครแสดงดีไม่ดีเพียงใด นอกจากวัตถุประสงค์ของการแสดงถึงการฝึกทักษะ การแสดงการเรียนรู้ทั้งหลายจะอยู่ตรงขั้นนี้สำคัญ ครูจะต้องช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้คิดและหาคำตอบใช้วิธีการตั้งคำถามช่วย

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้วกลุ่มอาจจะเสนอแนะแนวความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือถ้าหากการแสดงครั้งแรกยังได้ผลไม่เป็นที่พอใจ ครูอาจจะให้มีการแสดงซ้ำ หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็น ครูอาจจะข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

หลังจากอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้ว ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายทั่ว ๆ ไป ซึ่งโดยมากจะเป็นการเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องให้กันและกันฟัง จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวความคิดกว้างขวางขึ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นว่าสิ่งที่เรียนนั้นเกี่ยวข้องกับความเป็นจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถหาข้อสรุปหรือได้แนวความคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้อย่างดี

ส่วน ชูศรี สนิทประชากร (2525 : 16 – 17) ได้เสนอขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติไว้ดังนี้

1. การกำหนดขอบเขตหรือทำความเข้าใจกับเรื่องนั้น ๆ ก่อนแสดงบทบาททุกคนควรได้ทราบเรื่องราวที่ต้องแสดงร่วมกัน
2. การเตรียมพร้อมก่อนการแสดง ก่อนแสดงผู้แสดงควรเข้าใจบทบาทที่ตนจะแสดง ครูอาจบอกบทบาทเทคนิคให้ผู้แสดงเท่าที่จะทำได้
3. การกำหนดสถานการณ์ในครั้งแรก ๆ ควรกำหนดสถานการณ์ง่าย ๆ ซึ่งผู้เรียนสามารถอภิปรายกันได้ทั่วถึง
4. ขั้นแสดง ขณะแสดงครูก็ควรดูด้วยว่าการแสดงนั้นเป็นไปตามบทบาทที่กำหนดหรือไม่
5. การจัดการแสดง เมื่อผู้แสดงได้แสดงไปเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ครูควรจัดบทหรือหยุดการแสดง การจัดบทจะทำได้ในกรณีดังต่อไปนี้ คือ
 - 5.1 การแสดงนั้นเพียงพอที่กลุ่มจะวิเคราะห์ปัญหาได้แล้ว
 - 5.2 กลุ่มสามารถทำนายตอนต่อไปของการแสดงได้ว่าจะเป็นอย่างไรมาก่อน
 - 5.3 ผู้แสดง แสดงผิดไปจากความจริง
 - 5.4 การแสดงจบตามปกติ

6. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง จะเน้นเฉพาะสิ่งที่ได้รับการแสดง ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงการแสดงนั้นว่าได้รับความรู้ ข้อคิด และการนำไปใช้อย่างไรในสภาพการณ์ต่าง ๆ

จากขั้นตอนในการใช้การแสดงบทบาทสมมติดังกล่าว พอสรุปได้ว่าการแสดงบทบาทสมมตินั้น ครูจะต้องกำหนดขอบเขตของปัญหาสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติครูกิปรายให้ผู้แสดงเข้าใจถึงบทบาทที่ตนจะต้องแสดงว่าแสดงอย่างไรจึงจะเหมาะสม ส่วนผู้สังเกตการณ์นั้น ครูจะต้องช่วยให้รู้จัก สังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ไปด้วย เพื่อจะได้นำมาอภิปรายและวิเคราะห์หลังการแสดง

วิธีการและเทคนิคในการแสดงบทบาทสมมติ

ชอร์ (Show) กับเมเออร์ (Meier) และ The Adult Education Association of U.S.A. ได้เสนอเทคนิคการแสดงบทบาทสมมติไว้หลายประการดังนี้

1. การแลกเปลี่ยนบทบาท (Role Reversal) เป็นวิธีการที่ผู้แสดงจะหมุนเวียนกันแสดงบทบาทที่กำหนดไว้ในสภาพการณ์หนึ่งจนครบทุกบทบาท วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้แสดงเข้าใจบทบาททุกบทบาทเกิดความคล่องตัวในการแสดง สามารถแสดงให้ทุกบทบาทเกิดความเข้าใจในสิ่งที่ทำอย่างแท้จริง และสามารถปรับตัวในการแสดงเป็นบุคคลต่าง ๆ ได้

2. การแสดงโดยมีลูกคู่ (Doubling) วิธีการนี้ผู้แสดงคนหนึ่งจะมีลูกคู่คอยรับอยู่ 1 คน คอยเสริมความคิดของผู้แสดง เช่น ผู้แสดงกล่าวว่า “ฉันไม่รังเกียจคนสูบบุหรี่” ผู้ที่เป็นลูกคู่จะกล่าวว่า “แต่ฉันคิดว่าคนสูบบุหรี่ควรเห็นใจคนอื่นบ้าง” วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้แสดงได้เปิดเผยความรู้สึก ทศนคติและความคิดเห็นของตนโดยผ่านการแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

3. การแสดงบทบาทที่มีลูกคู่มากกว่าหนึ่งคน (Mass Doubling) วิธีการนี้เหมือนกับข้อ 2 แต่ผู้แสดงจะมีผู้ช่วยเหลือลูกคู่มากกว่าหนึ่งคนเพื่อช่วยให้ได้ความคิดและความรู้สึก รวมทั้งทศนคติหลาย ๆ ด้าน

4. การแสดงบทบาทที่ผู้แสดงรำพึงกับตนเอง (Soliloquy) วิธีการนี้มีขึ้นเพื่อถ่ายทอดความคิดเห็นออกมาเป็นคำพูดโดยให้ผู้แสดงพูดหรือรำพึงออกมาดังๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้แสดงและกลุ่มเกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน เช่น ในเรื่องการปฏิบัติตนต่อมารดา นักเรียนที่แสดงเป็นมารดารำพันออกมาว่าเรามีความรู้สึกอย่างไรต่อลูก และต้องการให้ลูกปฏิบัติต่อเขาอย่างไร

5. การแสดงบทบาทผสม (Multiple Role – Playing) คือหลาย ๆ กลุ่มแสดงบทบาทเดียวกันนั้นไปพร้อม ๆ กัน เช่น เรื่องการใช้โทรศัพท์สาธารณะ จะแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ แต่ละกลุ่มก็จะมีคนแสดงเป็นผู้กำลังใช้โทรศัพท์ คนรอจะใช้โทรศัพท์ และโทรศัพท์เป็นต้น ให้แต่ละกลุ่มต่างแสดงและนำมาอภิปรายหาข้อสรุป วิธีการเช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนได้

รับประสบการณ์ตามความเป็นจริงเกี่ยวกับการตัดสินใจเป็นกลุ่ม (Group Decision – Making) ช่วยให้นักเรียนไม่ประหม่าและข้อมูลที่ได้จากการแสดงวิธีนี้จะให้เกิดการเปรียบเทียบและหาข้อสรุปได้ง่ายขึ้น

6. การหมุนเวียนบทบาท (Role – Rotation) วิธีการนี้คือให้หลาย ๆ คน เปลี่ยนมาแสดงเป็นตัวละครเดิม เช่น จะสอนเรื่องการทำความสะอาดฟันและปาก ก็ให้นักเรียน หลาย ๆ คนออกมาแสดงการแปรงฟันซ้ำกันหลายครั้ง เพื่อให้ได้วิธีการแปรงฟันหลาย ๆ แบบ นำมาเปรียบเทียบและสรุปแบบที่ดีที่สุดภายในกลุ่ม วิธีการนี้จะให้ได้ดีถ้าต้องการคำตอบจาก ปัญหาใดปัญหาหนึ่งให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

7. การแสดงบทบาทสองบทบาท (Mobodrama) วิธีนี้ให้ผู้แสดงคนเดียว แสดง 2 บทบาทสลับไปมา เช่น แสดงเป็นทั้งแม่และลูกสลับกันไป เพื่อให้เข้าใจถึงความรู้สึก ทั้งของแม่ และของลูก

8. การใช้วิธีดูภาพสะท้อน (The Mirior Technique) วิธีนี้เป็นวิธีการแสดง เป็นหมู่โดยนำปัญหามาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มมาให้ผู้อื่นแสดง เพื่อช่วยให้เจ้าของปัญหามอง เห็นตนเองว่าเป็นอย่างไร เมื่อได้ดูเพื่อแสดงบทบาทของตน ซึ่งเปรียบเสมือนเพื่อนช่วยเป็น กระกระจกเงาสะท้อนภาพได้

9. การเปลี่ยนบทบาทเป็นกลุ่ม (Group Role – Reversed) วิธีการนี้คือ การกำหนดให้สมาชิกในกลุ่มได้รับบทบาทของผู้อื่นในกลุ่มแล้วกำหนดปัญหาขึ้น ให้ทุกคนใน กลุ่มอาจถูกกำหนดให้เป็นแม่ ทุกคนจะหาวิธีการที่แม่จะทำให้ลูกช่วยงานบ้านได้ หลังจาก จบการแสดงแล้ว มีการอภิปรายว่าการที่ตนเป็นแม่นั้นมีความรู้อย่างไร

10. การแสดงบทบาทของผู้ชม (Audience Role – Play) วิธีนี้ใช้เมื่อมี สมาชิกในกลุ่มเป็นจำนวนมาก โดยเริ่มจากการสร้างทัศนคติในทางลบให้แก่ผู้ชม แล้วจึงจะ ให้ประสบการณ์ใหม่หลาย ๆ ชนิด ที่จะช่วยให้ผู้ชมค้นพบทัศนคติที่ดีว่าดีที่สุดสำหรับตัว เขาเอง

เท่าที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่ามีเทคนิคในการใช้การแสดงบทบาทสมมติมากมาย ซึ่งในการนำเทคนิคบทบาทสมมติมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้เทคนิคที่กล่าวมาร่วมกัน โดยเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทสมมติ

งานวิจัยในประเทศ

วรดี สิริพิฑูร (2525 : 39 – 40) ได้ศึกษาการพัฒนาโน้ตภาพแห่งตนโดยใช้บทบาทสมมติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้แสดงบทบาทสมมติที่ครูกำหนดสถานการณ์ให้ มีมโนภาพแห่งตน สูงขึ้นจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

และในปีต่อมา ฉลวยศรี มีใจเย็น (2526 : 57 – 59) ได้ศึกษาการทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูทวดเทวี่ของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ มีการพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูทวดเทวี่แตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ครั้นในปี พ.ศ. 2528 จิราภรณ์ หุ่นตระกูล (2528 : 49 – 55) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การทดลองปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยใช้บทบาทสมมติ มีการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ดุษฎี ทรัพย์ปรุง (2529 : 54) ได้ศึกษาผลของการใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียนโดยได้ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15 คน ผลการทดลองปรากฏว่า การสอนโดยใช้บทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานมากกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

เลเซอร์ (Leyser. 1976 : 7342-A) ได้ศึกษาโดยใช้บทบาทสมมติกับนักเรียนที่มีสังคมมิติต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึง 5 ในโรงเรียนประถมศึกษาสองแห่ง จำนวน 65 คน ผลการศึกษาพบว่า การใช้บทบาทสมมติช่วยให้เด็กที่มีสังคมมิติต่ำ และมีปัญหาเข้ากับเพื่อนไม่ได้สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดีขึ้น อีกทั้งพบว่าครูเข้าใจเด็กที่ดีขึ้น และมีผลดีมากสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางสังคม และในปีเดียวกัน ชูดท์ (Shoudt. 1976 : 2754-A) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติในการฝึกทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนอนุบาล จำนวน 75 คน โดยวิธีสอบก่อนการเรียนและสอบหลังการเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ได้รับการฝึกและไม่ได้รับการฝึกทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการฝึกมีนิสัยเอื้อเฟื้อมากขึ้น ในปีต่อมา ลอนนอตตี (Lonnotti. 1977 : 142) ได้ศึกษาผลการใช้บทบาทที่เน้นการไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน โดยทดลองกับนักเรียนอายุ 6 ปี และ 9 ปี ผลการศึกษา พบว่า บทบาทสมมติสามารถพัฒนาพฤติกรรมในการไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนของนักเรียนได้สูงขึ้น และโคโนลีย์ (Conoley. 1977 : 4977-A) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอนนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3, 4 และ 5 จำนวน 142 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม และใช้เวลาทดลองสองสัปดาห์ วันละ 30 นาทีทุกวัน

มีการทดสอบก่อนการเรียนและหลังการเรียนกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า การใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุม ทำให้นักเรียนในกลุ่มทดลองมีสังคมมีดีดีขึ้นและเปลี่ยนแปลงจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่บุคคลอื่นมากขึ้น นอกจากนี้ เกลเลอร์ (Geller. 1978 : 219) ได้ทดลองใช้บทบาทสมมติประกอบการเรียนเพื่อปลูกฝังการเชื่อฟังกับนักเรียน จำนวน 91 คน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทบาทสมมติมีการเชื่อฟังมากกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยไม่ใช้บทบาทสมมติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และวากเนอร์ (Wagner. 1978 : 441) ได้ทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชนกับนักเรียนอายุ 8 – 9 ปี เกี่ยวกับความเข้าใจและเห็นใจชาวอินเดียนแดง โดยให้นักเรียนได้แสดงบทบาทเป็นชาวอินเดียนแดงที่ถูกกรูกรานแย่งที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ให้นักเรียนใช้กิริยาท่าทางแสดงแทนคำพูด ผลการทดลองพบว่า นักเรียนเกิดความรู้สึกสงสารและเห็นใจชาวอินเดียนแดงมากขึ้น

จากผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การใช้บทบาทสมมติมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปในทางที่ดีขึ้น และช่วยในการปลูกฝังคุณลักษณะต่าง ๆ เช่น ช่วยให้เด็กรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเชื่อฟัง ความยุติธรรม การเห็นประโยชน์ของผู้อื่นมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความกระตือรือร้น สนุกสนานในการเรียน ทำให้เด็กสามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับกลุ่มได้ อีกทั้งยังช่วยให้เด็กมีมีโนภาพแห่งตนซึ่งทำให้เด็กเห็นคุณค่าของตนเอง และยังช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กสูงขึ้นอีกด้วย

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคแม่แบบ

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคแม่แบบ

3.1.1 ความหมายของการใช้เทคนิคแม่แบบ (Modeling Technique)

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536 : 52) ได้ให้ความหมายของเทคนิคแม่แบบว่า เป็นกลวิธีสร้างหรือสอนพฤติกรรมใหม่วิธีหนึ่ง โดยผู้สังเกตหรือผู้ที่ประสงค์จะเลียนแบบจากตัวแบบสังเกตพฤติกรรม และกิจกรรมต่าง ๆ ของตัวแบบที่ผู้สังเกตหรือผู้ที่ประสงค์จะเลียนแบบสนใจ และผลจากการเลียนแบบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของแม่แบบจะทำให้ผู้เรียนแบบสามารถปรับเปลี่ยน และแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เช่นเดียวกับแม่แบบ

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2528 : 79) ได้กล่าวถึงการใช้เทคนิคแม่แบบว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลสังเกต ฟัง หรืออ่าน เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลหรือสัญลักษณ์แทนบุคคลแล้วประมวลเป็นข้อมูลในการแสดงพฤติกรรมของตนต่อไป

แบนดูรา (Bandura. 1968 : 99 – 108) กล่าวว่า การใช้เทคนิคแม่แบบ หมายถึง กลวิธีในการสร้างหรือสอนพฤติกรรมใหม่โดยสังเกตหรือผู้ที่ประสงค์จะเลียนแบบสังเกตพฤติกรรมจากตัวแบบที่ผู้สังเกตหรือผู้ที่ประสงค์จะเลียนแบบสนใจ

จากความหมายของเทคนิคแม่แบบดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เทคนิคแม่แบบ หมายถึง วิธีการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้โดยการสังเกตเลียนแบบ แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่อพฤติกรรมของตัวแบบซึ่งมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเช่นเดียวกับแม่แบบต่อไป

3.1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานการวิจัยครั้งนี้ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของแบนดูรา (Bandura. 1977 : 10 – 29) ซึ่งอธิบายแนวคิดที่สำคัญในการเรียนรู้ทางสังคมไว้ดังนี้คือ

พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากการการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนจะเลียนแบบตัวแบบ การเลียนแบบนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ รวมถึงการสังเกตการตอบสนองและปฏิกิริยาต่าง ๆ ของตัวแบบ สภาพแวดล้อมของตัวแบบ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตัวแบบ คำบอกเล่าเกี่ยวกับตัวแบบ ความน่าเชื่อถือของตัวแบบ ความมีชื่อเสียงของตัวแบบ ฯลฯ ผลจากการสังเกตจะทำให้ผู้สังเกตสามารถเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบหรือแสดงพฤติกรรมใหม่ ๆ ได้ ทำให้ไม่ต้องลองผิดลองถูก พฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์เป็นผลมาจากการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์พฤติกรรมกับผลที่เกิดขึ้น ความรู้ที่มนุษย์เรียนรู้จะกลายเป็นความเชื่อที่มีผลในการควบคุมของมนุษย์ เมื่อประสบเหตุการณ์หนึ่งมนุษย์ก็เกิดความคาดหวังเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่จะเกิดตามมาได้ ทำให้เกิดความดีใจ ความวิตกกังวล ความกลัวขึ้นล่วงหน้า ความคาดหวังนี้ทำให้มนุษย์ตัดสินใจทำพฤติกรรมหนึ่งให้เกิดผลตามมาที่ตนปรารถนา

การเรียนรู้ความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดจากประสบการณ์ตรงและจากการสังเกตการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น การประสบเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเองหรือผลที่เกิดจากการกระทำต่าง ๆ ของตนเอง แต่วิธีเรียนรู้ด้วยประสบการณ์นี้มีข้อจำกัดตรงสิ่งที่จะเรียนรู้มีมากเกินไปเวลาและโอกาสของผู้เรียนแต่ละคนจะอำนวย และผลของการกระทำบางอย่างก็เป็นอันตรายถ้าจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.1.3 กระบวนการเรียนรู้จากแม่แบบ

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 22 – 27) กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ว่าเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้จากแม่แบบโดยกระบวนการสังเกต (Observational Learning) ได้แก่ การสังเกต

พฤติกรรมและผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้อื่น เช่น การได้ยินคำบอกเล่า การได้อ่านข่าวสารบันทึกซึ่งเป็นการเรียนรู้ทางอ้อม และจะเป็นข้อมูลที่บุคคลนำมาพิจารณาสำหรับการกระทำพฤติกรรมใหม่ในอนาคต ผู้ที่ช่างสังเกตและช่างคิดก็จะมีโอกาสเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้มากกว่าและลึกซึ้งกว่า และผู้เรียนที่ประสบตัวอย่างหรือแบบอย่างที่แตกต่างกันก็จะเกิดการเรียนรู้ที่ต่างกันด้วย เมื่อบุคคลได้เห็นตัวแบบก็จะสามารถรับรู้สัญลักษณ์ของการกระทำนั้น และสัญลักษณ์เหล่านี้จะชี้ให้เห็นแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม การเรียนรู้จากแม่แบบประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. ความสนใจ (Attention Process) เป็นกระบวนการรับรู้ลักษณะสำคัญของตัวแบบอย่างละเอียดที่สุดโดยการสังเกต และรวบรวมสิ่งที่รับรู้มาเป็นขั้นตอน บุคคลจะไม่สามารถเรียนรู้ได้เลยถ้าขาดความสนใจและขาดความรู้พฤติกรรมที่แม่แบบแสดงออก สิ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการนี้คือ

1.1 ลักษณะของแม่แบบ แม่แบบที่มีความเด่นชัด จดจำง่าย มีความดึงดูดใจสูงไม่ซับซ้อน จะมีโอกาสทำให้ผู้สังเกตสนใจได้มาก นอกจากนี้ถ้าพฤติกรรมกิจกรรมและลักษณะของแม่แบบมีความสำคัญใกล้เคียงกับผู้สังเกต จะโน้มน้าวจิตใจให้ผู้สังเกตสนใจมากขึ้น

1.2 ลักษณะของผู้สังเกต กระบวนการนี้จะขึ้นอยู่กับความสามารถในด้านการสังเกต การรับรู้ การรวบรวมและตีความจากพฤติกรรมของแม่แบบ รวมทั้งความสนใจพฤติกรรมของแม่แบบ

2. การเก็บจำ (Retention Process) ในการเรียนรู้โดยการสังเกต บุคคลไม่สามารถจะเรียนรู้ได้มาก ถ้าปราศจากการเก็บจำกระบวนการนี้เป็นการรวบรวมรูปแบบพฤติกรรมของแม่แบบที่ได้สังเกตทุกครั้ง แล้วนำมาวางรูปแบบของพฤติกรรมที่เด่นชัดในรูปสัญลักษณ์ (Symbolic Coding) ที่จะช่วยให้จำพฤติกรรมของตัวแบบได้แม้จะเห็นตัวแบบในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ก็ตาม การเก็บจำในรูปสัญลักษณ์กระทำได้ 2 ลักษณะ คือ มโนภาพ (Imaginal Coding) และภาษา (Verbal Coding) การเก็บจำในรูปมโนภาพจะง่าย เมื่อมีการเสนอแม่แบบให้เห็นบ่อย ๆ ส่วนการเก็บจำในรูปภาษาพัฒนาดีกว่าและช่วยให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น เพราะสัญลักษณ์ในรูปภาษาสามารถให้ข้อมูลที่มากพอและง่ายต่อการสะสมความรู้ที่ได้มา นอกจากนี้การฝึกคิด หรือกระทำตามแม่แบบยังช่วยให้การเรียนรู้จากการสังเกตได้ผลดียิ่งขึ้น การเลียนแบบจึงอาจเกิดขึ้นตามการกระทำของแม่แบบโดยตรงทันทีหรืออาจเกิดขึ้นหลังจากสังเกตแม่แบบมาแล้วระยะหนึ่ง

3. การแสดงออก (Motor Reproduction Process) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตดัดแปลงสัญลักษณ์จากการเก็บจำมาเป็นการกระทำที่เหมาะสม กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับร่างกายและจิตใจ พฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็นการตอบสนองอย่างดีที่สุด เพื่อให้

สอดคล้องกับตัวแบบ ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าใจปฏิกิริยาและข้อบกพร่องของพฤติกรรมได้ ผู้สังเกตจะแสดงพฤติกรรมได้ครบถ้วนตามที่เขาสังเกตได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับระดับความคิด และความซับซ้อนของพฤติกรรม ในระยะแรกการดัดแปลงสัญลักษณ์ให้เป็นการกระทำที่เหมาะสมนั้นทำได้ยาก แต่เมื่อทราบข้อบกพร่องระหว่างสัญลักษณ์กับการดัดแปลงให้เป็นพฤติกรรมก็จะช่วยให้การกระทำตามตัวแบบในคราวต่อไปถูกต้องมากยิ่งขึ้น การแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นเป็นการปรับปรุงทักษะพื้นฐานที่มีอยู่ด้วย การให้ตัวแบบและการฝึกฝน

ในปัจจุบันมีข้อมูลแสดงว่าการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ๆ ของมนุษย์ เกิดจากกระบวนการสังเกตตัวแบบ ซึ่งผู้เรียนค่อย ๆ ปรับพฤติกรรมของตนตามที่ได้พบเห็น ที่ละขั้นตอนจนพบแบบแผนที่เหมาะสมที่สุด

4. การจูงใจ (Motivational Process) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ได้เรียนรู้มากับการแสดงออก เพราะในชีวิตจริง บุคคลไม่สามารถจะกระทำตามแม่แบบได้ทั้งหมด บุคคลจึงเลือกที่จะกระทำตามแม่แบบ เมื่อการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลดีมากกว่าพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสีย การประเมินคุณค่าของพฤติกรรมของแม่แบบโดยผู้สังเกต เป็นไปในรูปของการรับเอาสิ่งที่ตนพอใจและไม่ยอมรับสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วย

กระบวนการนี้มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้โดยการสังเกตเป็นอย่างมาก การเห็นตัวแบบมีพฤติกรรมเหมาะสมและได้รับผลตอบแทนที่ดีจากพฤติกรรมนั้น จะก่อให้เกิดการเลียนแบบ รวมทั้งพฤติกรรมที่ทำซ้ำแล้วซ้ำอีก และพยายามปรับปรุงข้อบกพร่องจนได้รับรางวัลเป็นการตอบแทน ก็ช่วยให้เกิดการเลียนแบบในสังคมส่วนใหญ่ด้วย

สถานการณ์ของการเรียนรู้ด้วยการสังเกตหรือการเรียนรู้จากตัวแบบ ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหลายดังกล่าวมาแล้ว พฤติกรรมการเลียนแบบที่สมบูรณ์จะเกิดขึ้นได้ด้วยการจัดวางรูปแบบองค์ประกอบการเรียนรู้จากตัวแบบอย่างเหมาะสม โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจตัวแบบอย่างแท้จริง จนสามารถจดจำและสร้างสัญลักษณ์แทนพฤติกรรมของตัวแบบได้ และประกอบกับการจูงใจอย่างเหมาะสม และเพียงพอจะทำให้ผู้เรียนแสดงการตอบสนอง คือ การเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้ในที่สุด

3.1.4 ประเภทของเทคนิคแม่แบบ

แบนดูรา (Bandura, 1977 : 40 – 51) แบ่งแม่แบบไว้ 2 ชนิด คือ แม่แบบที่มีชีวิต และแม่แบบที่เป็นสัญลักษณ์ โดยเสนอแม่แบบได้ 2 วิธี คือ

1. การเสนอแม่แบบที่มีชีวิต (Life Model) การเสนอแม่แบบวิธีนี้ เป็นการให้ผู้สังเกตได้เห็นแม่แบบในสภาพการณ์จริง ซึ่งมีข้อดีคือ แม่แบบสามารถเพิ่มเติมหรือปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อให้การแสดงผลพฤติกรรมชัดเจน หรือเหมาะสมกับสภาพการณ์มากขึ้น การเสนอแม่แบบวิธีนี้ช่วยให้ผู้สังเกตเกิดความสนใจในแม่แบบและลอกเลียนแบบ

พฤติกรรมของแม่แบบได้ดีกว่าการเสนอแม่แบบวิธีอื่น (Bandura. 1969 : 178 – 186) แต่การเสนอแม่แบบวิธีนี้ต้องระมัดระวังเรื่องการควบคุมผลกระทบ เพราะอาจมีเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดไว้ล่วงหน้าเกิดขึ้นทำให้แม่แบบไม่ได้รับผลกระทบที่พึงพอใจตามที่ควรจะได้รับ

2. การเสนอแม่แบบในรูปสัญลักษณ์ (Symbolic Model) การเสนอแม่แบบลักษณะนี้ ได้แก่ การเสนอแม่แบบจากภาพยนตร์ เทปบันทึกภาพ สไลด์ หนังสือ หุ่นกระบอก หรือการ์ตูน ฯลฯ ซึ่งเตรียมเรื่องราวของแม่แบบไว้เรียบร้อยแล้วทำให้มีผลดีในการที่จะเน้นจุดสำคัญของการแสดง และสามารถควบคุมพฤติกรรมและผลกระทบของแม่แบบได้ ทั้งยังเก็บไว้ใช้ในการให้แม่แบบครั้งต่อไปได้ และใช้ได้ทั้งบุคคลเดียวหรือกลุ่มบุคคลได้

3.1.5 กลวิธีในการเรียนรู้จากตัวแบบ

ในการนำทฤษฎีแม่แบบของแบนดูราไปใช้เพื่อให้ผู้สังเกตเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นนั้น แบล็คแมน และซิลเบอร์แมน (Blackman and Silberman. 1975 : 57) ได้สรุปเพื่อนำไปใช้ดังนี้

1. กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้สังเกตเรียนรู้
2. มีแบบซึ่งแสดงพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้สังเกตเรียนรู้

เหมาะสม

3. ให้แรงเสริมกับแม่แบบเมื่อแม่แบบสามารถแสดงพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้สังเกตเรียนรู้

วัชร ทรัพย์มี (2522 : 121 – 213) สรุปหลักการเรียนรู้จากตัวแบบไว้ดังนี้

1. ให้ผู้สังเกตได้เรียนรู้พฤติกรรมใหม่จากการสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สังเกตได้เรียนรู้ทักษะในการก่อให้เกิดพฤติกรรมใหม่
2. ผู้สังเกตอาจจะรับรู้วิธีการที่จะนำมาสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนามาก่อนแล้ว แต่ยังไม่ได้ทำหรือคาดว่าจะทำได้ จากการสังเกตพฤติกรรมที่แม่แบบแสดงจะช่วยกระตุ้นให้ผู้สังเกตได้แสดงพฤติกรรมที่เรียนมาแล้วนั้น
3. แม่แบบจะต้องมีลักษณะน่าสนใจ เพื่อเป็นแรงจูงใจหรือส่งเสริมให้ผู้สังเกตเลียนแบบ
4. หลังจากผู้สังเกตได้สังเกตพฤติกรรมของแม่แบบแล้ว จะจดจำไว้ในความทรงจำเพื่อนำไปแสดงในอนาคต ควรให้โอกาสผู้สังเกตฝึกฝนพฤติกรรมนั้น แล้วผู้ควบคุมเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้สังเกต และได้มีผู้นำวิธีการเรียนรู้จากตัวแบบไปใช้ในการปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ด้านต่าง ๆ โดยให้สังเกตตัวแบบที่แสดงลักษณะที่พึงประสงค์และตัวแบบได้รับการแสดงพฤติกรรมนั้น ซึ่งกลวิธีการเรียนรู้จากตัวแบบสามารถทำได้หลายรูปแบบ

3.1.6 วิธีการให้ตัวแบบ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536 : 52 – 66) กล่าวว่า วิธีการให้ตัวแบบ โดยเสนอตัวแบบที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อให้ผู้สังเกตได้สังเกตพฤติกรรมตลอดทั้ง กิจกรรมต่าง ๆ ของตัวแบบ ผลจากการสังเกตจะทำให้บุคคลนั้นเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบหรือเกิดพฤติกรรมใหม่ ๆ ที่พึงประสงค์

วิธีการให้ตัวแบบอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่อไปนี้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2536 : 53)

1. การคัดเลือกตัวแบบ

1.1 ตัวแบบจะต้องมีชื่อเสียง มีความน่าเชื่อถือ และเป็นตัวแบบที่ได้รับการคัดเลือกแล้วว่าเป็นตัวอย่างที่ดีเหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าประสงค์ ซึ่งจะทำให้ผู้เลียนแบบมั่นใจที่เลียนแบบตัวแบบนั้นมากยิ่งขึ้น

1.2 ตัวแบบและผู้เลียนแบบ ควรจะมีความคล้ายคลึงกัน หรือมีลักษณะหรือคุณสมบัติร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสนใจของผู้สังเกต และจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเลียนแบบสูงขึ้น เช่น อยู่ในวัยเดียวกันเป็นเพื่อนกัน เป็นต้น

1.3 ลักษณะของกิจกรรมที่เลียนแบบ ควรจะเป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วยพฤติกรรมที่ไม่สลับซับซ้อน จะทำให้การเลียนแบบเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และดึงดูดความสนใจของผู้สังเกตได้เป็นอย่างดี

2. การเสนอตัวแบบ มีวิธีการดังต่อไปนี้

2.1 เสนอตัวแบบควบคู่กับการเสริมแรง โดยจะต้องให้แรงเสริมแก่ตัวแบบ และแก่ผู้สังเกตเมื่อสามารถแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้เช่นเดียวกับตัวแบบหรือเกิดพฤติกรรมใหม่ ๆ อย่างเหมาะสม

2.2 เสนอตัวแบบควบคู่กับสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่าง โดยสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่างจะทำหน้าที่เป็นสัญญาณบอกให้ผู้สังเกตรู้ว่า ถ้าแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์แล้วจะได้รับการเสริมแรง สิ่งเร้าประเภทนี้ควรเสนอควบคู่กับการเสริมแรง ทำให้การเลียนแบบเกิดขึ้นอย่างคงทนถาวร และมีประสิทธิภาพ

2.3 เสนอตัวแบบควบคู่กับสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่าง การเสริมแรงทางบวกและการให้ข้อมูลย้อนกลับ

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2528 : 408) กล่าวถึงหลักการที่จะใช้ตัวแบบในการเสริมสร้างพฤติกรรมให้มีประสิทธิภาพดังนี้คือ ต้องกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการจะให้ตัวแบบแสดงเพื่อให้บุคคลสังเกตและเลียนแบบให้ชัดเจน ซึ่งความชัดเจนของพฤติกรรมนั้นต้องหมายถึง การสังเกตเห็น วัดได้โดยใช้คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงนั้นจะต้องอยู่ในระดับความสามารถที่จะกระทำได้ มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดความคับข้องใจ

ในการเรียนรู้ ผู้สังเกตจะต้องสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบอย่างตั้งใจ เมื่อผู้สังเกตเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้ถูกต้องหรือใกล้เคียงแล้วควรให้แรงเสริมทันที ผู้ดำเนินโปรแกรมจะต้องไม่ควบคุมความสนใจของผู้สังเกตด้วยวิธีการรุนแรง เช่น ดีหรือดุด่า

เบลคแคม และซิลเบอร์แมน (Blackam and Silberman. 1975 : 55 – 56) เสนอเกณฑ์สำคัญ 4 ประการ ในการใช้เทคนิคแม่แบบ คือ

1. กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นให้ผู้เรียนเห็น
2. แม่แบบที่เหมาะสมแสดงพฤติกรรมนั้นให้ผู้เรียนเห็น
3. เสริมแรงแม่แบบเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ
4. เสริมแรงผู้เรียนเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ต้องการตามอย่างแม่แบบ

3.1.7 บุคคลที่เด็กเลียนแบบ

สวนา พรพัฒน์กุล (2525 : 2 – 7) กล่าวว่า บุคคลที่เด็กจะเลียนแบบนั้นจะเริ่มต้นจากคนใกล้ชิดที่สุดแล้วค่อย ๆ ห่างออกไปจากตัวเด็กตามพัฒนาการทางสังคมของเด็ก ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. เลียนแบบจากพ่อแม่และครู ในช่วงที่เด็กเริ่มเลียนแบบได้นั้น เด็กจะเลียนแบบบุคคลใกล้ชิดที่สุด คือ พ่อแม่ ซึ่งหมายถึงผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กแทนพ่อแม่ด้วย เมื่อเด็กเติบโตขึ้น และไปโรงเรียนใช้เวลาครึ่งหนึ่งของชีวิตในแต่ละวันอยู่กับครู ซึ่งความสำคัญของครูในการเป็นแม่แบบจึงสำคัญพอ ๆ กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ดังนั้นครูจึงควรเป็นแม่แบบที่ดี แต่ต้องไม่แสดงบทบาทของแม่แบบให้แก่เด็ก

2. เลียนแบบจากแม่แบบที่เด็กชอบ จะต้องเป็นแม่แบบที่ก่อให้เกิดความพอใจแก่เด็ก อาจเป็นเพื่อนและบุคคลอื่น ๆ ที่แวดล้อมเด็กอยู่

3. เลียนแบบจากแม่แบบที่ตรงกับความสนใจ การเลียนแบบจะเกิดขึ้น เมื่อแม่แบบนั้นตรงตามความสนใจ เด็กหญิงจะเลียนแบบแตกต่างไปจากเด็กชาย เนื่องจากความสนใจแตกต่างกัน แม้ในเด็กหญิงหรือเด็กชายด้วยกันความสนใจก็จะแตกต่างกันไปอีก เช่น เด็กหญิงบางคนสนใจเลียนแบบการทำงานในบ้านของพ่อแม่ แต่บางคนอาจจะสนใจศิลปะการแสดงต่าง ๆ ที่ตนเห็นในรายการโทรทัศน์ และพยายามเลียนแบบสิ่งนั้น

4. เลียนแบบจากผู้กล้าหาญ ไม่ว่าจะเป็นเด็กหญิงหรือเด็กชายย่อมจะมีผู้กล้าหาญที่ตนยกย่อง และพอใจจะเลียนแบบตามผู้กล้าหาญของตน แม่แบบอาจมาจากเรื่องจริงหรือไม่จริงก็ได้ แม่แบบของเด็กมักได้แก่บุคคลที่อายุมากกว่า

5. เลียนแบบจากตัวละคร ในนิยาย ภาพยนตร์ โทรทัศน์ เป็นต้น สำหรับการเลียนแบบของผู้ใหญ่ จะเป็นการถ่ายทอดพฤติกรรมทางสติปัญญา การเลียนแบบจะไม่ออกมาในลักษณะตรง ๆ แต่จะมีการดัดแปลงปรับปรุงให้เหมาะสมเสียก่อน

3.1.8 การเห็นผลจากการกระทำที่ตัวแบบได้รับ

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 117 – 121) ได้สรุปเกี่ยวกับการเสริมแรงแม่แบบไว้ ในชีวิตประจำวันและจะสังเกตเห็นการกระทำและผลที่เกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น ซึ่งมีทั้งผลกรรมที่เป็นรางวัลการลงโทษและการไม่สนใจใยดี คนจึงได้ประโยชน์จากการเรียนรู้กลวิธีการที่นำมาซึ่งความสำเร็จ และวิธีการที่จะก่อให้เกิดความผิดพลาดจากบุคคลอื่นพอ ๆ กับการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การให้เห็นผลจากการกระทำของบุคคลอื่น สามารถทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้เช่นเดียวกันกับการที่บุคคลนั้นได้ลงมือกระทำพฤติกรรมนั้นด้วยตนเอง การได้เห็นความสำเร็จจากการกระทำของบุคคลอื่นทำให้แนวโน้มในการกระทำพฤติกรรมนั้นสูงขึ้น ส่วนการได้เห็นความล้มเหลวการกระทำของผู้อื่นทำให้แนวโน้มในการกระทำพฤติกรรมนั้นลดต่ำลง

1. การเสริมแรงที่เกิดจากการเห็นตัวแบบได้รับแรงเสริม (Vicarious Reinforcement) การเสริมแรงแบบนี้เกิดขึ้นเมื่อผู้สังเกตเห็นว่า บุคคลอื่นกระทำพฤติกรรมเช่นนี้แล้วได้รับแรงเสริม ผลจากการศึกษาจำนวนมากแสดงให้เห็นว่า การที่ได้เห็นพฤติกรรมของตัวแบบได้รับรางวัลย่อมมีประสิทธิภาพกว่าการเห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมนั้นอย่างเดียว ผลกรรมทางบวกที่บุคคลสังเกตเห็นเป็นตัวส่งให้บุคคลรับเอาพฤติกรรมนั้นมาเป็นของตน บุคคลจะแสดงพฤติกรรมออกมาเมื่อมีสิ่งจูงใจให้เขากระทำเช่นนั้น

2. การเสริมแรงที่เกิดจากการเห็นตัวแบบถูกลงโทษ (Vicarious Punishment) จากการสังเกตเห็นผลกระทบของตัวแบบสามารถทำให้พฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ การได้เห็นผลกรรมทางลบจะมีผลให้แนวโน้มของการกระทำทำนองนั้นหรือการกระทำที่ใกล้เคียงกับพฤติกรรมนั้นลดลง ปรากฏการณ์เช่นนี้พบมากที่สุดในการศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย การได้เห็นว่าการกระทำที่ก้าวร้าวได้รับการลงโทษ ทำให้การแสดงความก้าวร้าวเกิดน้อยกว่าได้เห็นว่าการกระทำนั้นได้รับรางวัล หรือไม่ได้รับผลกรรมใดเลย (Bandura. 1977 ; citing Bandura. 1973)

บุคคลอาจได้เห็นตัวอย่างมาก่อนว่า พฤติกรรมของตัวแบบถูกลงโทษทางวาจาหรือทางร่างกายจากบุคคลอื่น และตัวแบบที่แสดงการกระทำที่เป็นการลงโทษตัวเองจากการที่มีพฤติกรรมที่บกพร่อง ซึ่งการได้เห็นตัวแบบกระทำเช่นนั้นมีผลกระทบต่อบุคคลในการยับยั้งการกระทำในทำนองเดียวกันกับตัวแบบ การได้เห็นตัวแบบวิจารณ์ การกระทำบางอย่างของตนว่าไม่สมควรที่จะให้รางวัลตัวเอง จะมีผลในทางลดแนวโน้มที่จะให้รางวัลตัวเองของบุคคลเมื่อการกระทำในลักษณะเดียวกัน (Bandura. 1977 ; citing Bandura. 1971)

3.1.9 อิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อผู้สังเกต

แบบดูรา (Bandura. 1977 : 41 – 45) ได้สรุปอิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อผู้สังเกตดังนี้คือ

1. การสร้างพฤติกรรมใหม่ เมื่อผู้สังเกตได้เห็นการกระทำที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อนของแม่แบบ ผู้สังเกตจะรวบรวมรูปแบบของการกระทำใหม่ในรูปแบบของสัญลักษณ์และถ่ายทอดออกมาเป็นพฤติกรรมใหม่
2. การสร้างกฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่ จะเกิดขึ้นในสภาพการณ์ที่ผู้สังเกตเห็นการกระทำของแม่แบบในลักษณะต่าง ๆ เช่น การตัดสินใจ รูปแบบทางภาษา เป็นต้น จากนั้นผู้สังเกตจะทดสอบการกระทำตามตัวแบบลักษณะต่าง ๆ ภายในสภาพการณ์ต่าง ๆ และถ้าการตอบสนองส่งผลทางบวก ผู้สังเกตจะรวบรวมรูปแบบลักษณะของตัวแปรในรูปแบบต่าง ๆ แล้ว นำมาสร้างเป็นกฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่
3. การสอนความคิดและพฤติกรรมสร้างสรรค์ การมีตัวแบบจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาสร้างสรรค์ เพราะเมื่อมนุษย์เห็นตัวแบบกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง มนุษย์อาจใช้ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ประกอบกับการกระทำของตัวแบบมา พัฒนาเป็นความคิดหรือพฤติกรรมใหม่ขึ้นมาอย่างไรก็ตาม พฤติกรรมสร้างสรรค์จะไม่มีอิทธิพลต่อการกระทำของผู้สังเกต ถ้ามีประสิทธิภาพไม่พอหรือผู้สังเกตมีทักษะจำกัด

3.1.10 ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการให้ตัวแบบ

การใช้วิธีการใดก็ตามย่อมมีทั้งผลดีและผลเสีย ดังนั้นจึงควรทราบข้อดีและข้อจำกัดของการใช้แม่แบบก่อนที่จะนำไปใช้เพื่อป้องกันความผิดพลาด (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 69)

1. ข้อดีของวิธีการให้ตัวแบบ
 - 1.1 ถ้ามีการเสริมแรงแก่ผู้สังเกตภายหลัง ที่ผู้สังเกตสามารถเลียนแบบหรือแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้เช่นเดียวกับตัวแบบหรือผู้สังเกตสามารถแสดงพฤติกรรมใหม่ ๆ ที่เหมาะสม จะทำให้ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมค่อย ๆ สูงขึ้น และจะคงทนถาวรยิ่งขึ้น
 - 1.2 การให้ตัวแบบช่วยให้ผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบเกิดพฤติกรรมใหม่ที่ไม่เคยเกิดมาก่อน
 - 1.3 การให้ตัวแบบช่วยเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบ
 - 1.4 การให้ตัวแบบช่วยเอื้ออำนวยให้พฤติกรรมของผู้สังเกตที่เคยเรียนรู้มาก่อนแล้วมีแนวโน้มที่จะแสดงออกมา

2. ข้อจำกัดของวิธีการให้ตัวแบบ

2.1 การให้ตัวแบบแต่เพียงอย่างเดียวทำให้การเกิดพฤติกรรมใหม่ มีความล่าช้า ด้วยเหตุนี้ควรให้ตัวแบบควบคู่กับการเสริมแรงทางบวก การให้ข้อมูลย้อนกลับ และสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่าง เพื่อให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ต้องการสร้างหรือสอนนั้นเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

2.2 การคัดเลือกตัวแบบตลอดทั้งกิจกรรมที่จะให้เลียนแบบ ผู้คัดเลือกจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าว เพราะมีฉะนั้นจะทำให้เสียเวลาในการทดลอง

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคแม่แบบ

3.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

แบบดูรา รอส และรอส (Bandura, Ross and Ross. 1963 : 3) ได้ศึกษาผลของการใช้แม่แบบต่อการเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าว โดยจัดแบ่งแม่แบบเป็น 3 ลักษณะ คือ แม่แบบที่เป็นจริง แม่แบบที่เป็นภาพยนตร์แสดงด้วยคนจริงและแม่แบบที่เป็นภาพยนตร์การ์ตูน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยเรียน ผลการทดลองพบว่า เด็กที่ได้รับแม่แบบก้าวร้าวมากขึ้น ส่วนกลุ่มที่ไม่ได้รับแม่แบบไม่ค่อยมีพฤติกรรมก้าวร้าวปรากฏ และแม่แบบที่เป็นภาพยนตร์มีผลต่อพฤติกรรมของผู้สังเกตัดเทียมกับแม่แบบที่เป็นจริง

แบนดูรา กรูเซค และแมนโลฟ (Bandura, Grusec and Manlove. 1966 : 499 – 506) ได้ศึกษาผลของวิธีการฝึกด้วยแม่แบบที่มีต่อการสร้างสัญลักษณ์และการเลียนแบบของนักเรียนอายุ 6 – 8 ปี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นชาย 36 คน และหญิง 36 คน แม่แบบที่ใช้เป็นภาพยนตร์แสดงการเล่นของเล่นต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ให้แม่แบบต่างกันดังนี้ กลุ่มที่ 1 ให้ดูภาพยนตร์พร้อมทั้งบอกวิธีการเล่นของแม่แบบให้ทราบด้วย กลุ่มที่ 2 ให้นับตัวเลขพร้อมกับดูภาพยนตร์ กลุ่มที่ 3 ให้ดูภาพยนตร์เงียบ ๆ หลังจากให้แม่แบบแล้ว แบ่งเด็กในแต่ละกลุ่มทดลองออกเป็น 2 กลุ่ม โดยให้ครึ่งหนึ่งของแต่ละกลุ่มได้รับรางวัลถ้าการแสดงของเขาทำได้เหมือนวิธีที่แม่แบบแสดง ส่วนอีกครึ่งหนึ่งไม่ได้รับรางวัลในการแสดง ผลปรากฏว่า กลุ่มที่ 1 สามารถเลียนแบบได้ดีกว่ากลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเงื่อนไขการให้รางวัลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน

โอ คอร์เนอร์ (O' Cornor. 1969 : 15 – 22) ได้ศึกษาการปรับพฤติกรรมของเด็กที่แยกตนเอง ผลปรากฏว่าการใช้ตัวแบบในรูปสัญลักษณ์ทำให้เด็กเปลี่ยนแปลงเป็นคนที่ไม่แยกตัวเองได้รวดเร็วกว่ากระบวนการแต่งพฤติกรรมของครูในชั้นเรียน

แจฟฟ์ และคาร์ลสัน (Jaffe and Carlson. 1972 : 329 – 339) ได้ศึกษาบทบาทของตัวแบบที่มีประสิทธิภาพในการลดความวิตกกังวลในการสอบ พบว่า ผู้ถูกทดลองทั้ง 4 กลุ่ม ที่ได้ดูตัวแบบมีความวิตกกังวลลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุม

ดัลตัน ซันเบลค และฮิลเบ็ต (Dalton, Sunblad and Hylbett. 1973 : Abstract) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาค้นคว้าความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง โดยวิธีการให้ตัวแบบเปรียบเทียบกับวิธีอ่าน ปรากฏว่าผู้รับการทดลองที่ฝึกโดยการให้ตัวแบบสามารถตอบสนองต่อสื่อถึงความเข้าใจอย่างลึกซึ้งได้ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มที่ใช้การอ่านและกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มิดลาร์สกี ไบรอัน และบริคแมน (Midlarsky, Bryan and Brickman. 1975 : 321 – 328) ศึกษาผลของการใช้แม่แบบและรางวัลที่มีต่อการฝึกพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กหญิงเกรด 6 จำนวน 72 คน ใช้แม่แบบ 3 ลักษณะ ได้แก่ แม่แบบที่เอื้อเฟื้อ แม่แบบที่เป็นกลาง และแม่แบบที่ละโมภ ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์ให้ผู้ทดลองเล่นเกมอย่างหนึ่ง เมื่อเล่นชนะจะได้รับรางวัลเป็นสิ่งของที่มีค่าเท่ากับเงิน 4 เซนต์หลายชิ้น เมื่อผู้ถูกทดลองแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อตามที่ต้องการ ผู้ทดลองก็ให้รางวัลเป็นคำพูดยกย่อง ผลการทดลองปรากฏว่าแม่แบบและรางวัลที่เป็นคำพูดยกย่อง มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการปลูกฝังพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ

ซิมเมอร์แมน และแจฟเฟอร์ (Zimmerman and Jaffer. 1977 : 773 – 788) ได้ศึกษาผลของแม่แบบที่มีต่อความสามารถในการเรียนรู้กลุ่มตัวอย่าง是孩子ชาย 18 คน และเด็กหญิง 18 คน อายุระหว่าง 6 ปี 8 เดือน ถึง 8 ปี 6 เดือน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ให้สังเกตแม่แบบแสดงการจัดจำแนกประเภทของภาพจากบัตรภาพ 4 ชุด รวม 12 ภาพ กลุ่มที่ 1 ให้ดูผลจากการจัดภาพของแม่แบบเท่านั้น กลุ่มที่ 2 ให้ดูวิธีการจัดภาพของแม่แบบ กลุ่มที่ 3 ให้ดูวิธีการจัดภาพอย่างละเอียด แล้วให้ทดลองจัดภาพตามแบบ ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่ 3 มีความสามารถในการเรียนรู้การจัดภาพเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้ แวน เดล พอล และคนอื่น ๆ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 67 – 68 ; อ้างอิงมาจาก Van Del and others. 1981 : 61 – 639) ได้ใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ที่เป็นสไลด์ สอนทักษะการรับประทานอาหารในภัตตาคาร 4 ทักษะ คือ 1. ทักษะการหาสถานที่ตั้งของภัตตาคาร 2. ทักษะการสั่งอาหาร 3. ทักษะการรับประทานอาหาร และ 4. ทักษะการชำระค่าอาหารและหาทางออกจากภัตตาคาร กลุ่มตัวอย่างเป็นชาย 3 คน อายุ 17 – 20 ปี มีระดับเชาวน์ปัญญาระหว่าง 45 – 75 โดยให้กลุ่มตัวอย่างดูสไลด์ แล้วแสดงบทบาทสมมติตาม ผลการศึกษาพบว่า ทักษะต่าง ๆ สามารถเกิดขึ้นได้และมีความคงทน แม้จะไม่ได้รับการฝึกอีกหลังจากทดลอง

3.2.2 งานวิจัยในประเทศ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉีก (2520 : 5 – 6) ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทยกับกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ 11 – 25 ปี จำนวน 2,400 คน โดยศึกษาภาคสนามและในห้องปฏิบัติการ และสรุปได้ว่าการมีหรือไม่มีตัวแบบที่จะกระทำความดีมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กมากกว่าลักษณะทางจริยธรรมในตัวเด็กเองอย่างมาก คือ ในภาวะที่ไม่มีตัวแบบ วัยรุ่นมากกว่าครึ่งโง่คะแนน ส่วนผู้มีจริยธรรมต่ำไม่ค่อยยอมรับอิทธิพลของตัวแบบมากนัก ตัวแบบประเภทละอายใจตนเองมีอิทธิพลสูงให้ผู้สังเกตตัวแบบทุกประเภทเลียนแบบ แต่ละตัวแบบประเภทละอายใจคนอื่นไม่มีอิทธิพลต่อผู้สังเกตตัวแบบ

สุปรียา อันทิวโรทัย (2529 : 68 – 71) ศึกษาการใช้แม่แบบในการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ และทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2528 จำนวน 36 คน ผลการศึกษาพบว่า ความแตกต่างของพฤติกรรมการเรียนรู้และทัศนคติในการเรียนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการเรียนรู้ และทัศนคติในการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศรินยา ชัยเพียรเจริญกิจ (2530 : 42) ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน สุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน โดยกลุ่มทดลองสอนใช้เทคนิคแม่แบบ กลุ่มควบคุมใช้การสอนแบบปกติ หลังจากทดลองพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีการประหยัดสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบทำให้นักเรียนมีการประหยัดสูงกว่าการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดวงจันทร์ หนูทอง (2533 : 85 – 89) ศึกษาผลของการใช้แม่แบบหนังสือที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญมิตรภาพที่ 227 จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ใช้ภาษาท้องถิ่นที่บ้าน และมีคะแนนแบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่ำกว่าชั้นที่ 3 ลงมา จำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ วีระ อุตสาหะ (2534 : 66 – 69) ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสรรพวิทยาสังเคราะห์ จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2535 กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 8 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับมารยาทในชั้นเรียนดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยให้ข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าการใช้เทคนิคแม่แบบ สามารถพัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ได้อย่างแพร่หลาย เช่น พัฒนาจริยธรรม การประหยัด ความสามารถในการเรียน ความรับผิดชอบ การฝึกมารยาทในห้องเรียน นอกจากนี้ยังสามารถใช้เทคนิคแม่แบบในการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ความก้าวร้าว ความวิตกกังวล ความกลัว การให้แม่แบบโดยวิธีต่าง ๆ ที่เด็กสนใจและเหมาะสมจะเป็นสิ่งเร้าให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดี ยอมรับพฤติกรรมของแม่แบบนำมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตน ช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม แก้ปัญหาชีวิตและสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับสถานการณ์จำลอง

4.1 เอกสารที่เกี่ยวกับสถานการณ์จำลอง

ความหมายของสถานการณ์จำลอง

โฮลเดน (Holden. 1981 : 5) กล่าวว่า สถานการณ์จำลองเป็นการจำลองสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง ส่วนมากจะอยู่ในรูปแบบของการแก้ปัญหา ครูทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ควบคุม จะนำของจริงต่าง ๆ มาเป็นสื่อในการกระตุ้นผู้เข้าร่วมให้ใช้ทักษะทางภาษาทุกด้าน ในการรับข้อมูลพร้อม ๆ กัน ผู้เข้าร่วมสถานการณ์แต่ละคนจะได้รับบัตรแสดง ขอบข่าย หน้าที่ ความรับผิดชอบ และข้อมูลจำเป็นเพิ่มเติม ทุกคนต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตนอย่างจริงจัง

โจนส์ (Jones. 1982 : 5) กล่าวว่า สถานการณ์จำลองเป็นเหตุการณ์หนึ่งซึ่งไม่ใช่การสอนโดยครู แต่นักเรียนเป็นผู้เข้าร่วมในเหตุการณ์นั้น และเป็นผู้ที่ทำให้เหตุการณ์นั้นดำเนินต่อไป โดยได้รับมอบหมายหน้าที่ ภารกิจในสังคม และความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานการณ์นั้น ซึ่งต้องมีการแก้ปัญหา และการตัดสินใจรวมอยู่ด้วย ส่วนครูจะเป็นผู้กำหนดเวลาเริ่มต้น และเวลาจบของสถานการณ์ นอกจากนั้นครูมีหน้าที่อธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ที่สำคัญในสถานการณ์นั้น และกำหนดว่าใครเป็นใคร ใครทำหน้าที่อะไร มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องใดบ้าง

ซูลท์ (Schultz. 1972 : 4) กล่าวถึง การใช้สถานการณ์จำลอง ว่าเป็น การสอนแบบปฏิบัติการที่ใช้แบบจำลองหรือกระบวนการต่าง ๆ เหมือนระบบของจริง การสอน โดยการใช้สถานการณ์จำลองเป็นการสอนที่สมมติสถานการณ์ต่าง ๆ ให้คล้ายกับสภาพที่เป็นจริง โดยฝึกให้ผู้เรียนหรือผู้ที่อยู่ในสถานการณ์นั้นได้ฝึกปฏิบัติ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง และยังทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้ต่าง ๆ ดีกว่าวิธีสอนแบบบรรยาย

วารี ธีรจิตร (2530 : 174) ได้ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองไว้ว่า เป็นกิจกรรมประเภทหนึ่งที่สามารถสร้างสถานการณ์จำลองมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเรียนรู้จากสถานการณ์ที่จำลองสถานการณ์จริงมาใช้ประกอบความเข้าใจ บทเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ร่วมกันคิดและแก้ปัญหา จากสถานการณ์จำลอง นักเรียนจะรู้จักคิด วิचारณ์ และมีส่วนร่วมในการช่วยตัดสินใจ และกล้าเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้น เป็นการเรียนด้วยการกระทำ

สำเริง เวชสุนทร (2531 : 18 – 19) กล่าวว่า สถานการณ์จำลองเป็นการ จำลองสถานการณ์ หรือสภาพการณ์นั้นมาจากสภาพที่เป็นจริง หรือคล้ายคลึงกับสิ่งที่ป็นอยู่จริงในสังคมมากที่สุด แล้วให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น หรือหาทางแก้ปัญหาในสถานการณ์นั้น ๆ โดยผู้เรียนจะกระทำเหมือนกับอยู่ในสถานการณ์นั้นจริง ๆ เป็นการฝึกที่จะไม่ให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายใด ๆ ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด มีโอกาสตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหา และเลือกหลักการที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจ การแก้ปัญหาของเขา

สุนทร จันทตรี (2530 : 424) กล่าวว่า การจำลองสถานการณ์ หรืออาจเรียกว่า การสร้างสถานการณ์สมมติ เป็นการสมมติสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับความเป็นจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และเกิดความรู้สึกรจริง ๆ ทั้งนี้ผู้แสดงจะต้องตัดสินใจ และแก้ปัญหา ตามสถานการณ์ที่กำหนดให้

สรุปได้ว่า สถานการณ์จำลองหมายถึง การจัดกิจกรรมที่จำลองสถานการณ์ ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้น และศึกษาปัญหา จากสถานการณ์จำลองนั้น ๆ ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจถึงผลดีผลเสียของการเลือกแนวทางในการปฏิบัติตน มีทักษะในการคิดตัดสินใจ ปัญหา การเลือกแนวทางแก้ปัญหา มีความเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้จากสถานการณ์จำลอง นั้นไปสู่การปฏิบัติจริง

ความมุ่งหมายในการสร้างสถานการณ์จำลอง

สุภา กิจจาทร (2519 : 195 – 196) กล่าวถึง ความมุ่งหมายในการสร้างสถานการณ์จำลองไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนได้พบ และรู้จักแก้ปัญหาซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักหัดคิด สามารถนำเหตุผลมาอภิปราย เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ
3. เพื่อให้นักเรียนพัฒนาการทำงานร่วมกับกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ อดทนต่อการถูกวิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดของผู้อื่น มีความอดกลั้น มีวินัยในตนเอง สำนึกในสิทธิของตนและผู้อื่น
4. เพื่อเป็นการเปลี่ยนกิจกรรมการสอนจากฟังครูสอนแต่ผู้เดียวมาเป็นการเรียนที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น

องค์ประกอบของการสร้างสถานการณ์จำลอง

โคลแมน (Stadsklev. 1974 : 15 ; citing Coleman. 1967) กล่าวถึงองค์ประกอบของเกมสถานการณ์จำลองดังนี้

1. ผู้เล่น หรือผู้แสดง ซึ่งถูกกำหนดใช้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละคนต้องพยายามทำให้ประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์
2. กฎเกณฑ์ จะเป็นตัวกำหนดขอบเขตและคำจำกัดความในการกระทำที่ถูกต้องตามธรรมชาติของผู้เล่น และกฎเกณฑ์ยังสร้างคำสั่ง เหตุการณ์ และโครงสร้างพื้นฐานในขอบเขตของการกระทำหรือการแสดงที่ถูกจัดขึ้น
3. เวลา จะเกี่ยวข้องกับความต้องการของเวลาในการเล่นและการจบเกม
4. กิจกรรมของชีวิตจริงและกฎของพฤติกรรมซึ่งถูกกำหนดโดยกฎเกณฑ์ กิจกรรมนี้จะทำหน้าที่แทนสถานการณ์จำลอง และเป็นตัวกำหนดวัสดุอุปกรณ์ในการเล่น

นาตยา ภัทรแสงไทย (2525 : 292 – 294) กล่าวถึงองค์ประกอบของเกมสถานการณ์จำลองว่าประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมาย จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในเกมต้องชัดเจนว่าเกมที่ออกแบบไว้นี้มุ่งที่จะสอนอะไร จุดมุ่งหมายอาจมีลักษณะของการพัฒนาสติปัญญา เช่น ความคิด ความคิดรวบยอด และการให้เหตุผล หรือการพัฒนาด้านจิตตพิสัย เช่น ค่านิยม คุณธรรม อารมณ์ และเจตคติ หรือพัฒนาทั้งสองอย่าง สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ จะต้องแยกความแตกต่างระหว่างจุดมุ่งหมายของการเรียนและจุดมุ่งหมายของเกม จุดมุ่งหมายของเกม

หมายถึง เป้าหมายของผู้เล่นเกม จุดมุ่งหมายของเกมจะเน้นวิถีทางที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายของการเรียน

2. สารของเกม สารของเกมต้องแสดงให้เห็นถึงลักษณะของความเป็นจริง แม้ว่าสารของเกมนั้นไม่อาจถอดแบบลักษณะของสภาพที่เป็นจริงได้ทั้งหมดก็ตาม แต่ต้องให้มีลักษณะใกล้เคียงที่สุด และต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายมากที่สุด การออกแบบเกมต้องคำนึงถึงความรู้ที่จะให้แก่ผู้เรียนด้วย นั่นคือ การจะให้ผู้เล่นเล่นเกมได้ ต้องให้ผู้เล่นมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะเล่นด้วย

3. ปฏิกริยา ลักษณะของความเป็นจริงจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เล่นมีปฏิกริยาต่อกัน การออกแบบเกมต้องคำนึงถึงว่าการกระทำของผู้เล่นแต่ละคนมีผลต่อผู้เล่นคนอื่น ๆ อย่างไร

4. บทบาท เกมสถานการณ์จำลองจะต้องสร้างขึ้นตามสถานการณ์ของสังคม เพื่อให้ผู้เล่นต้องปฏิบัติตามนั้น ถ้าผู้เรียนยังไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับบทบาทที่ผู้เรียนจะเล่น ครูจำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ก่อน กิจกรรมนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ผู้เรียนเข้าใจว่า บทบาทที่เล่นคืออะไร และจะแสดงบทบาทตามนั้นได้อย่างไร

5. กฎ กฎที่กำหนดไว้ในเกมถือเป็นการจำกัดและการกำกับการแสดงของผู้เล่น การกำหนดกฎเกณฑ์ต้องทำให้ชัดเจนว่าผู้เล่นแสดงเป็นตัวอะไร เป้าหมาย และอุปกรณ์ประกอบการแสดงคืออะไร การจัดลำดับเหตุการณ์และกำหนดเวลาเล่นระหว่างช่วง หรือขั้นตอนของการแสดงผู้แสดงจะสามารถทำหรือไม่ทำอะไรได้บ้าง กฎที่กำหนดขึ้นต้องสะท้อนให้เห็นสถานการณ์ในชีวิตความเป็นจริงมากที่สุด

6. การอภิปราย การอภิปรายหลังจากที่เล่นเกมแล้วเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของกิจกรรมนี้ การอภิปรายต้องร่วมกันทุกฝ่าย ทั้งตัวครู ผู้แสดง และผู้ดู การอภิปรายต้องพยายามค้นหาว่าอะไรเกิดขึ้น และทำไมจึงเกิดขึ้น การอภิปรายจะช่วยให้ครูประเมินความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของเกม และควรทำทันทีหลังจากที่เล่นเกมจบ ไม่ควรให้เวลาผ่านไปแล้ว ลักษณะของการอภิปรายมีหลายอย่างครูอาจใช้คำถามที่เน้นการประเมินผลผู้เรียนในเกม เช่น ให้ผู้เรียนอธิบายว่า ผู้เรียนมีความคิด และได้พิจารณาอะไรบ้างต่อการกระทำของตนในระหว่างที่เล่นเกมยุทธวิธีอะไรบ้างที่ผู้เรียนใช้ เป็นต้น และการอภิปรายยังเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์สภาพของการเล่นของผู้เล่นทั้งหมด

หลักการและกระบวนการเรียนรู้ของเกมสถานการณ์จำลอง

แสดนเสคป (Stadsklev. 1974 : 26 – 56) ได้เสนอหลักการ EIAG และกระบวนการเรียนรู้ 2 กระบวนการ คือกระบวนการจัดกระทำข้อมูล (Information Processing) และกระบวนการเรียนรู้โดยประสบการณ์ (Experiential Processing) ดังรายละเอียด

1. หลักการ EIAG รูปแบบพื้นฐานของการเรียนรู้จากเกมสถานการณ์จำลอง
หลักการ EIAG นี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากกิจกรรมของเกม
สถานการณ์จำลองให้เป็นไปอย่างเป็นระบบ และสามารถนำประสบการณ์ที่เกิดขึ้นไปใช้ใน
ชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยโครงสร้างดังนี้ คือ

1.1 E – Experience “Do” การกระทำกิจกรรมอันเป็นประสบการณ์ตรง

1.2 I – Identify “Look” การจำแนกแยกแยะและการสังเกต โดยเป็น
การพรรณนาหรือการอธิบาย กระบวนการ สัญลักษณ์ ความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมที่
นักเรียนได้กระทำระหว่างการกระทำกิจกรรมเกมสถานการณ์จำลอง

1.3 A – Analyze “Think” การคิดวิเคราะห์ โดยเป็นการคิดวิเคราะห์
เพื่อที่จะทำให้มองเห็นสาเหตุและผล เพื่อทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นใน
กระบวนการของเกมสถานการณ์จำลอง หรือการวิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์การตัดสินใจที่ได้
กระทำลงไป วิเคราะห์ความคิดความรู้สึกที่เกิดขึ้น ซึ่งผลจากการคิดวิเคราะห์นี้จะนำมาซึ่ง
ความเข้าใจความเป็นไปและต่อสู้กับเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้

1.4 G – Generalize “Learn” การลงความเห็นสรุปและการเกิดการ
เรียนรู้เห็นหลักการสุดท้ายภายหลังจากที่นักเรียนได้ผ่านประสบการณ์ ผ่านการอธิบาย และ
ผ่านการวิเคราะห์ซึ่งทำให้ได้รับข้อมูล และความเข้าใจในสิ่งที่ได้เกิดขึ้นจากกิจกรรมเกม
สถานการณ์จำลองครบถ้วนแล้วจึงพร้อมที่จะลงความเห็นหาข้อยุติเกี่ยวกับความคิดรวบยอด
หลักการ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ หรือวิธีการที่จะเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง
ของกิจกรรมสถานการณ์จำลองที่ได้กระทำไปแล้วได้

2. กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ของกิจกรรมเกมสถานการณ์จำลอง 2 กระบวนการ
ประกอบด้วย

2.1 กระบวนการเรียนรู้โดยประสบการณ์ (Experiential Processing)
มีขั้นตอนดังนี้

2.1.1 การแสดงหรือการกระทำ (Action) เป็นขั้นแรกของการ
เรียนรู้โดยประสบการณ์ คือ ผู้เรียนได้กระทำหรือแสดงเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและทำให้
มองเห็นความเป็นไปและผลกระทบของการกระทำหรือการแสดงนั้น

2.1.2 การเข้าใจกรณีเฉพาะ (Understanding the Particular
Case) เป็นขั้นที่ทำให้เกิดความเข้าใจในความเป็นไปและผลกระทบของการแสดงหรือการ
กระทำที่ได้รับประสบการณ์มา โดยมีหลักการว่า มนุษย์จะเรียนรู้ผลของการกระทำภายหลังจาก
ที่มีประสบการณ์ในกรณีนั้น ๆ มาก่อนและเกิดการเรียนรู้ว่าจะกระทำอย่างไรเมื่อพบกับ
สถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน

2.1.3 การลงความเห็น (Generalizing) หลังจากที่เราเข้าใจในความเป็นไป และผลกระทบของการกระทำจากประสบการณ์ที่ได้จัดให้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการลงความเห็น สรุปหลักการ หรือกฎเกณฑ์ ในสถานการณ์ หรือพฤติกรรมดังกล่าวพร้อมทั้งเชื่อมโยงหลักการ และกฎเกณฑ์ที่ได้ลงความเห็นกับประสบการณ์หรือสถานการณ์พิเศษนอกเหนือไปจากที่ประสบมาแล้วด้วย

2.1.4 การแสดงพฤติกรรมใหม่ (Acting in a New Circumstance) เมื่อเกิดความเข้าใจในหลักการหรือกฎเกณฑ์แล้วจึงลงข้อสรุป ขั้นตอนต่อไปคือการแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องอันเกิดจากความเข้าใจในหลักการหรือกฎเกณฑ์เหล่านั้น พฤติกรรมที่แสดงในขั้นนี้จะแตกต่างไปจากพฤติกรรมที่ได้แสดงไปในขั้นตอนที่ 1 เพราะบุคคลนั้นได้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แล้ว กล่าวคือ ประสบการณ์ที่เขาได้รับจะนำมาซึ่งผลประโยชน์ในการกระทำในอนาคตของเขา

2.2 กระบวนการจัดกระทำข้อมูล (Information Processing) มีขั้นตอนดังนี้

2.2.1 การรับข้อมูล (Reception of Information) เป็นการสื่อสารข้อมูลตลอดจนเครื่องหมายหรือสิ่งที่แสดงเป็นนัยอย่างกลาง ๆ ข้อมูลที่ถูกสื่อสารเกี่ยวข้องกับกฎทั่ว ๆ ไปและตัวอย่างเฉพาะซึ่งเป็นส่วนประกอบของกฎเหล่านั้น

2.2.2 การเข้าใจกฎทั่ว ๆ ไป (Understanding the General Principle) เป็นขั้นที่เกิดความเข้าใจในกฎทั่ว ๆ ไป และตัวอย่างเฉพาะซึ่งเป็นตัวอย่างของกฎนั้น ๆ คือเกิดการเรียนรู้ความหมายของข้อมูล และมีการรับรู้ข้อมูลนั้นเป็นความรู้

2.2.3 รายละเอียดหรือส่วนพิเศษของข้อมูล (Particularizing) เป็นขั้นที่สามารถลงความเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่พิเศษหรือรายละเอียดปลีกย่อยของกฎทั่ว ๆ ไปได้ และสามารถที่จะเชื่อมโยงกฎเกณฑ์นั้นกับกรณีหรือสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้

2.2.4 การกระทำ (Acting) เมื่อเกิดการเรียนรู้ข้อมูลที่สมบูรณ์แล้ว ขั้นนี้จึงเป็นการนำข้อมูลอันได้แก่ กฎทั่ว ๆ ไป รายละเอียดอันเป็นส่วนประกอบของกฎนั้น ๆ ไปกระทำให้เกิดประโยชน์ได้

ส่วนประกอบ เดชชัย (2531 : 137 – 138) ได้เสนอหลักการสำคัญของเกมสถานการณ์จำลอง 5 หลักการดังนี้

1. การจัดนวัตกรรมการเรียนการสอนแบบเกมสถานการณ์จำลอง ยึดหลักการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา จึงเน้นให้จัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2. กระบวนการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในเกมสถานการณ์จำลองนั้นถือว่าเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายและมีความสำคัญมาก หากผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะในเรื่องนี้แล้วจะ

สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และคำตอบต่าง ๆ ที่ตนต้องการได้ หลักการจัดจึงควรเน้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการต่าง ๆ ในการแสวงหาคำตอบด้วยไม่ใช่มุ่งแต่ที่คำตอบอย่างเดียว โดยไม่คำนึงกระบวนการและวิธีการที่ได้คำตอบนั้นมา

3. หลักการเรียนรู้ที่ดีต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจ จึงจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำ และสามารถใช้องค์ความรู้ให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเองนั้นมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจลึกซึ้ง จดจำได้ ฉะนั้นการจัดเกมสถานการณ์จำลองจึงจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพยายามค้นหา และค้นพบคำตอบด้วยตนเอง การค้นพบด้วยตนเองนี้จะเกิดความรู้ซึ่งออกมาจากภายในตัวเอง ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้มากกว่าฟังคำเตือนจากผู้อื่น

4. การเรียนรู้เกิดจากแหล่งต่าง ๆ มิใช่เกิดจากการแสวงหาจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ ฉะนั้นการจัดเกมสถานการณ์จำลอง จึงยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ ซึ่งการจัดจะเน้นการที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากกลุ่มให้มาก ทั้งนี้เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม จำเป็นต้องอาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่แตกต่างกันจะมีผลกระทบต่อกันและกันอยู่เสมอ การให้ผู้เรียนฝึกการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีขึ้น

5. ยึดความสำคัญของการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายยิ่งขึ้น ดังนั้น เกมสถานการณ์จำลองจึงควรจัดส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดหาแนวทางที่จะนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการเรียน ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งพยายามติดตามผลการปฏิบัติของผู้เรียนด้วย

การสร้างสถานการณ์จำลอง

ทเวลเดอร์ (สมบุรณ์ เสนียวงศ์ ณ อยุธยา. 2525 : 17 – 20 ; อ้างอิงมาจาก Twelder. 1969) กล่าวถึง การสร้างสถานการณ์จำลองว่าในการออกแบบสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อการสอน ควรพิจารณาถึงสิ่งสำคัญดังต่อไปนี้

1. จะสอนเนื้อหาอะไร
2. จะสอนอย่างไรจึงจะได้ผลดี ต้องคำนึงถึงภูมิหลังของผู้เรียนด้วย
3. ทำอย่างไรระบบที่ออกแบบจึงจะมีความสมบูรณ์ ซึ่งต้องคำนึงถึง

วัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาด้วย

ขั้นตอนในการสร้างสถานการณ์จำลอง

สุพิน บุญชูวงศ์ (2531 : 85 – 87) ได้ให้ขั้นตอนไว้ดังนี้

1. ขั้นสำรวจและวิเคราะห์

ก่อนสร้างสถานการณ์จำลองต้องศึกษา และสำรวจจุดประสงค์ว่า ต้องการให้นักเรียนรู้เรื่องใดบ้าง ศึกษาสถานการณ์ต่าง ๆ เมื่อได้พิจารณาและศึกษาเป็นอย่างดีแล้ว นำมาวิเคราะห์ว่า สถานการณ์นั้นจะมีผลต่อการเรียนรู้อะไร และจะให้ผลเสียอะไร สถานการณ์ที่นำมาวิเคราะห์นั้นใกล้เคียงกับความจริงแค่ไหน เพื่อให้สถานการณ์นั้นมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้มากที่สุด

2. ขั้นการกำหนดจุดประสงค์

ในการกำหนดจุดประสงค์นั้นมุ่งให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอะไร เมื่อนักเรียนเรียนรู้จากสถานการณ์แล้ว นักเรียนจะเป็นอย่างไร การสร้างสถานการณ์จำลอง ก็จะต้องสร้างให้ตรงกับจุดประสงค์

3. ขั้นการเลือกสถานการณ์

สถานการณ์ที่เป็นจริง และสามารถจำลองมาใช้ในชั้นเรียนต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ข้างต้น พิจารณาเลือก และสามารถนำสถานการณ์ที่เป็นจริงมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับการใช้ในชั้นเรียน โดยสถานการณ์จำลองนั้นได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์ ตัดสินใจ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และทักษะที่ต้องการที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

4. ขั้นการกำหนดโครงสร้างของสถานการณ์จำลอง

การกำหนดโครงสร้างของสถานการณ์จำลอง ประกอบด้วยสิ่งสำคัญดังนี้

- 4.1 การกำหนดจุดประสงค์ของสถานการณ์จำลอง
- 4.2 กำหนดบทบาทของผู้ร่วมกิจกรรมแต่ละคน
- 4.3 เตรียมข้อมูล ข่าวสารที่จำเป็น เนื้อหา
- 4.4 กำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เห็นเหมือนจริงในสังคม
- 4.5 ลำดับขั้นของเหตุการณ์ เวลา และปัญหาจากสถานการณ์
- 4.6 จบสถานการณ์ สรุปอภิปราย

5. ขั้นการสร้าง และออกแบบสื่อการเรียนรู้ และสร้างกฎเกณฑ์

การสร้าง และออกแบบสื่อการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบกิจกรรม เช่น บัตรคำ รูปภาพ บัตรคำสั่ง เป็นต้น สื่อการเรียนรู้จะสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดในกิจกรรม ควรวางแผนตั้งแต่ขั้นตอนของการแสดงว่าต้องกำหนดการเล่นตามลำดับเหตุการณ์นั้น ๆ อย่างไร

6. ขั้นการทดลองใช้

เมื่อสร้างสถานการณ์เสร็จแล้ว ควรนำสถานการณ์จำลองนั้นไปใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่น เพื่อตรวจสอบความพร้อม ด้านวิธีการ ภาษา ตลอดจนการใช้สื่อ และเงื่อนไขต่าง ๆ ว่า ควรแก้ไข และปรับปรุงในแง่ใดบ้าง เพื่อให้ได้สถานการณ์จำลองที่สมบูรณ์เหมาะสมที่จะนำไปใช้กับนักเรียนแต่ละวัยได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการสร้างสถานการณ์จำลอง

สุภา กิจจาทร (2519 : 196) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าผู้สอนควรสร้างสถานการณ์จำลองให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุด และสถานการณ์จำลองนั้น ๆ อาจเกิดขึ้นได้เสมอ นอกจากนั้นสถานการณ์ที่สร้างขึ้นต้องไม่ยาก หรือซับซ้อนจนเกินความสามารถของผู้เรียน เมื่อได้ฝึกหัดแล้วผู้เรียนสามารถมองเห็นประโยชน์ที่จะนำไปใช้ได้ สถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นจะเป็นที่น่าสนใจหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้คือ

1. สถานการณ์นั้นเหมือนหรือใกล้เคียงกับความจริงมากเพียงใด
2. สถานการณ์นั้นสามารถคลุมไปถึงเหตุการณ์สำคัญที่เป็นจริงได้กว้างขวางเพียงใด
3. มีความยากง่ายที่ผู้เรียนเข้าใจถึงสภาพการณ์นั้นเพียงใด
4. ช่วยกระตุ้นให้ผู้อยู่ในสถานการณ์นั้นได้ใช้ประสบการณ์เดิมมาเป็นเครื่องมือตัดสินใจได้เพียงใด
5. สามารถนำประสบการณ์จากการฝึกในสถานการณ์นั้นไปเป็นเครื่องช่วยแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้มากน้อยเพียงใด

ขั้นตอนในการใช้สถานการณ์จำลอง

อัญชลี แจ่มเจริญ (2522 : 6) กล่าวถึงขั้นตอนของการใช้สถานการณ์จำลองในห้องเรียนไว้ดังนี้

1. ผู้สอนเสนอสถานการณ์จำลองเป็นปัญหาให้ผู้เรียนต้องขบคิดด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
2. แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 7 – 8 คน เพื่อศึกษาปัญหา
3. ผู้เรียนศึกษาปัญหา และรู้ประเด็นของปัญหา ช่วยกันแก้ไขตามขั้นตอนที่ได้เสนอไว้ในเรื่องกระบวนการคิดแก้ปัญหา
4. ตัวแทนของกลุ่มทั้งหมดร่วมกันเสนอแนวทางแก้ปัญหา (อาจใช้ตัวแทนหรือสมาชิกทุกคนร่วมกันเสนอแนวคิดก็ได้)
5. ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปแนวคิดต่าง ๆ

สุนทร จันทรตรี (2530 : 425) ได้เสนอขั้นตอนในการใช้สถานการณ์จำลองไว้ดังนี้

1. จัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ที่จำเป็น
2. แนะนำวิธีการเรียนแก่นักเรียน อธิบายวัตถุประสงค์ของการแสดง รวมทั้งแนะนำวิธีการแสดง
3. กำหนดบทบาทและคัดเลือกผู้แสดง
4. ให้ผู้แสดงศึกษาบทที่จะต้องแสดง
5. เริ่มแสดง
6. อภิปราย

ทั้งนี้ครูมีบทบาทเป็นผู้เล่าเรื่องย่อ ๆ ให้นักเรียนฟัง กำหนดเค้าโครงเรื่องของสถานการณ์ แจกให้ผู้แสดงทราบบทบาทที่ทุกคนต้องแสดง บอกกฎเกณฑ์บางประการให้ทราบ และทำหน้าที่คอยแก้ไขข้อขัดข้องที่เกิดขึ้น

ประโยชน์ของสถานการณ์จำลอง

สมบูรณ์ เสนิงค์ ณ อยุธยา (2525 : 18 – 19) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของสถานการณ์จำลอง ที่ได้เปรียบวิธีการสอนอย่างอื่นไว้ดังนี้

1. สามารถสร้างอารมณ์ และสร้างทัศนคติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
2. สถานการณ์จำลอง สามารถรวมพฤติกรรมที่จะชี้ความสามารถของผู้เรียน และความจำไว้ด้วยกันได้ คือ ผู้เรียนจะมีพัฒนาการทั้งความจำและขีดความสามารถ
3. สถานการณ์จำลองจะจูงใจให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมได้นาน
4. ผู้เรียนจะสามารถเลือกสนองต่อสภาวะการณ์ทางสังคม ฯลฯ จาก

สถานการณ์จำลองได้

5. สถานการณ์จำลอง จะช่วยปรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนให้เข้ากันได้เป็นอย่างดี และเป็นไปตามต้องการ

6. สถานการณ์จำลอง จะดึงความสนใจของผู้เรียนไว้ได้ทั้งในการทำแบบฝึกหัด และแม้แต่การเรียนเนื้อหาหลายอย่าง

7. สถานการณ์จำลองสามารถที่จะชักจูงผู้เรียนให้เข้าสู่พฤติกรรมที่ต้องการได้

ครุฑแซงค์ (Cruickshank. 1972 : 17 – 19) ได้กล่าวถึง ส่วนดีที่ได้รับจากสถานการณ์จำลองไว้ดังต่อไปนี้

1. ใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งแสดงออกภายใต้สถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

2. จากการปฏิบัติของผู้เรียน ในสถานการณ์จำลอง เขาได้นำหลักการหรือทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาใช้มากน้อยเพียงใด

3. เป็นวิธีการให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียน โดยที่ประสบการณ์นั้นไม่อาจมีได้โดยตรง การสร้างสถานการณ์จำลองขึ้นมาจะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการคิดแก้ปัญหา

4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประสบเฉพาะความเป็นจริงที่เลือกสรรแล้ว และมีระดับความยากง่าย ความสลับซับซ้อนเหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน

5. ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ ได้ฝึกในสิ่งที่ถ้าเป็นสภาพจริงแล้วจะเสี่ยงต่ออันตรายมาก แต่เมื่อสถานการณ์นั้นจำลองมา ผู้เรียนจะมีประสบการณ์ได้โดยไม่มีอันตรายใด ๆ

6. เป็นวิธีที่ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทางสติปัญญาและทางอารมณ์ได้ดีกว่าวิธีสอนใด ๆ

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จำลอง

งานวิจัยในประเทศ

ธำรง น่วมศิริ (2527 : 53) ได้ทดลองใช้ข่าวหนังสือพิมพ์สร้างเป็นสถานการณ์จำลอง ในการสอนจริยศึกษาเพื่อพัฒนาผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจริยอนุสรณ์ 1 สังกัดกลุ่มโรงเรียนน้ำหมัน อำเภอบ้านปลาม จังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2526 กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้ข่าวหนังสือพิมพ์สร้างเป็นสถานการณ์จำลอง กลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามแบบแผนการสอนของกรมวิชาการผลการศึกษพบว่า กลุ่มทดลองมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จันทวิช พันธุ์สุข (2533 : 41) ได้ศึกษาผลการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความสนใจอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปงแดง จังหวัดมุกดาหาร โดยใช้กลุ่มทดลองได้รับการสอน แบบใช้สถานการณ์จำลอง กลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบใช้สถานการณ์จำลอง มีความสนใจในอาชีพอิสระสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิติไทย นัมคณิสร์ (2537 : 86 – 87) ได้ศึกษาผลการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อและการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความวิตกกังวลก่อนการแสดงของนักเรียนชั้นต้นปีที่ 3 วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี ผลปรากฏว่านักเรียนได้ฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อและนักเรียนที่ได้ใช้สถานการณ์จำลอง มีความวิตกกังวลก่อนการแสดงลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

เบเคอร์ (Baker. 1967 : 3353-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนโดยวิธีใช้ตำราเรียนกับการสอนโดยวิธีสร้างสถานการณ์จำลอง ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาระดับ 8 โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม แต่ละกลุ่มใช้เวลาทดลองสอน 3 สัปดาห์ กลุ่มทดลองเรียนโดยใช้สถานการณ์จำลอง กลุ่มควบคุมเรียนจากตำราเรียนและการอภิปราย ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีสัมกับทางประวัติศาสตร์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เกลเลอร์ (Geller. 1978 : 219 – 235) ได้ศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองมาแสดงบทบาทสมมติ เพื่อปลูกฝังการเชื่อฟัง ได้ทดลองกับนักเรียนจำนวน 91 คน โดยใช้วิดีโอเทปเข้าช่วยในการแสดงบทบาทสมมติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ใช้การแสดงบทบาทสมมติจากสถานการณ์จำลองนั้นมีความเชื่อฟังเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ไม่ใช้สถานการณ์จำลองประกอบการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แอนเดอร์สัน (Anderson. 1979 : 181) ได้ศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองในการสอนเรื่อง “การปิดกวดบ้าน” กับนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งใช้วิธีเสนอสถานการณ์จำลองด้วยการแสดงบทบาทสมมติเพื่อปลูกฝังความเชื่อฟังของนักเรียน ซึ่งทดลองกับนักเรียนจำนวน 91 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีการใช้สถานการณ์จำลองด้วยการแสดงบทบาทสมมติ มีความเชื่อฟังเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่าสถานการณ์จำลองเป็นการจัดกิจกรรมที่จำลองสถานการณ์ใกล้เคียงกับความเป็นจริง เพื่อเน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง เช่น รู้จักคิด รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และผู้อื่น มีทักษะในการคิด ตัดสินปัญหาการเลือกแนวทางแก้ปัญหา ช่วยลดความวิตกกังวล และเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้การปรับตัวของบุคคลดีขึ้น

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับนาฏศิลป์

5.1 เอกสารที่เกี่ยวกับนาฏศิลป์

5.1.1 ลักษณะธรรมชาติของดนตรี-นาฏศิลป์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2536 : 10 – 11) ได้กล่าวถึงลักษณะธรรมชาติของดนตรี-นาฏศิลป์ ไว้ดังนี้

1. ดนตรี-นาฏศิลป์ เกิดจากการแสดงออกทางอารมณ์ของมนุษย์ เช่น เมื่อเกิดความพอใจสนุกสนานก็เปล่งเสียงหัวเราะ โห่ร้อง ประบมือ กระตืบเท้า ใช้ไม้เคาะ สิ่งต่าง ๆ นานเข้าก็หาวิธีการที่จะทำให้เกิดเสียง และทำทางแปลก ๆ โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เข้าช่วย จนกลายเป็นเสียงดนตรี และแสดงท่าทางประกอบ และพัฒนาการปรุงแต่งการแสดง ท่าต่าง ๆ จนกลายเป็นนาฏศิลป์ ทั้งดนตรี-นาฏศิลป์ สามารถเล่นและแสดง เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ของผู้เล่นและผู้แสดงโดยไม่ต้องมีผู้ดูและผู้ชมก็ได้ เช่น เล่นดนตรีอยู่คนเดียว ร้องเพลงอยู่คนเดียว หรือแสดงทำนาฏศิลป์อยู่คนเดียว เป็นต้น

2. ดนตรี-นาฏศิลป์ สามารถถ่ายทอดความรู้สึกจากผู้เล่นหรือผู้แสดง ไปสู่ผู้ฟัง หรือผู้ชมให้อารมณ์คล้ายตาม เช่น เสียงดนตรีและขับร้องจากวิทยุ ทั้ง ๆ ที่ผู้ฟังไม่เห็นผู้แสดง แต่สามารถเกิดอารมณ์ร่วม เช่น สนุกสนาน เศร้าโศก รำเริง สดชื่น เป็นต้น ส่วนด้านนาฏศิลป์สามารถถ่ายทอดได้เช่นเดียวกัน

3. ดนตรี-นาฏศิลป์เป็นเรื่องของศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมนุษย์ อาจจะลอกเลียนเสียงและท่าทางจากธรรมชาติ หรือใช้จินตนาการสร้างสรรค์เพิ่มเติมขึ้นมา แล้วนำมาเรียบเรียงให้ไพเราะสวยงาม ดนตรี-นาฏศิลป์ สามารถคิดเห็นและพัฒนาได้อย่างไม่มีขอบเขตจำกัด

5.1.2 ความสำคัญของดนตรี-นาฏศิลป์

การสอนดนตรี-นาฏศิลป์ เป็นกิจกรรมที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะ การเรียนดนตรีและนาฏศิลป์จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนาน มีโอกาสได้แสดงออกทั้งในด้านการร้องเพลง การเคาะจังหวะ และการเคลื่อนไหวร่างกายในลีลาจังหวะต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 288) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ ความเคยชินต่อการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ยอมรับสภาพความเป็นจริงปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ มีลักษณะคล่องแคล่วกระฉับกระเฉง ก่อให้เกิดบุคลิกภาพของผู้เรียนในที่สุด

2. ด้านสังคม การเข้าร่วมกิจกรรม ฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่อง “กลุ่ม” การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ทำอย่างไรจึงจะสามารถเข้ากับคนอื่น ๆ ได้ ให้ผู้เรียนผลัดกันเป็นผู้ชมและผู้แสดง ทำให้รู้จักมารยาททางสังคมในการให้เกียรติคนอื่น รู้จักการยอมรับความสามารถของผู้อื่น พร้อมจะแสดงความสามารถของตนเองออกมา เมื่อเกิดความผิดพลาดก็พร้อมที่จะให้อภัยผู้อื่นยอมรับความผิดพลาดของตนเองได้

3. ด้านอารมณ์ กิจกรรมดนตรี-นาฏศิลป์ เป็นการตอบสนองความต้องการทางอารมณ์อย่างหนึ่งโดยเฉพาะ ถ้าผู้เรียนมีความสุขสนุกสนาน อบอุ่น ได้รับการยอมรับจากเพื่อน และครู จะช่วยลดความวิตกกังวลตามธรรมชาติลง ผ่อนคลายความเครียด หรือ

อารมณ์ที่ชุ่มฉ่ำถ้าเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ ผู้เรียนจะมีอารมณ์แจ่มใส สนุกสนาน ร่าเริง เกิดการพัฒนาของอารมณ์ไปในทางบวก ทำให้ผู้เรียนสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

4. ด้านเจตคติ ผู้เรียนจะเห็นความสำคัญของดนตรี ว่ามีประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ทำให้ชีวิตมีความสุขอย่างสมบูรณ์ เข้าใจ เห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมของชาติตนและชาติอื่น และรู้จักเลือกที่จะรับศิลปวัฒนธรรมอันดีงามได้อีกด้วย

การสอนนาฏศิลป์ ควรจัดให้มีการเรียนการสอนในลักษณะกระบวนการกลุ่มให้มากที่สุด เพื่อให้เด็กได้เรียนร่วมกัน คิดร่วมกัน ช่วยเหลือกันให้เด็กช่วยกันฝึก ช่วยหาข้อบกพร่อง ช่วยกันปรับปรุงแก้ไข อันเป็นการฝึกให้เด็กได้ปฏิบัติตนในลักษณะนิสัยในด้านต่าง ๆ การฝึกปฏิบัตินั้นเริ่มต้นด้วยการดูรูปแบบที่กำหนดให้ โดยฝึกให้เด็กสังเกตท่าทาง จังหวะ ความสัมพันธ์และความสอดคล้องผสมกลมกลืน และความพร้อมเพรียง เพื่อให้เห็นสิ่งที่ถูกต้องในเบื้องต้นเสียก่อน โดยฝึกตามรูปแบบที่กำหนดให้ แล้วให้อภิปรายซักถามศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุที่สามารถฝึกปฏิบัติได้ และการฝึกปฏิบัติไม่ได้ ทำอย่างไรจึงจะฝึกปฏิบัติได้ ช่วยกันให้ข้อเสนอแนะ หาวิธีการแก้ไขและปรับปรุงการปฏิบัติให้ดีขึ้น การแบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมมีการสับเปลี่ยนบุคคลในกลุ่ม เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสอยู่ในกลุ่มย่อยกับเพื่อนทุก ๆ คน และให้เด็กได้มีโอกาสสังคมกับคนอื่น ๆ อย่างทั่วถึง

เมื่อมีการเรียนการสอนเป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยจากการอยู่และเรียนร่วมกันแล้ว การประเมินผลก็ควรจะทำในลักษณะกลุ่มด้วย ลักษณะนิสัยสำคัญที่จะวัด และประเมินผลเป็นอันดับแรกก็คือ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความกล้าแสดงออกในการแสดงกิจกรรมนั้น ๆ อย่างผสมกลมกลืน ส่วนทักษะหรือความถูกต้อง ควรจัดลำดับความสำคัญเอาไว้ รองลงมา การแสดงด้วยท่าทางยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่ขัดเขินเคร่งเครียดเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ในกิจกรรมนาฏศิลป์ ทักษะหรือความถูกต้องเป็นสิ่งที่ต้องสะสมเพิ่มพูน และฝึกฝนในขั้นที่สูงขึ้นตามพัฒนาการของร่างกายและความพร้อมของเด็ก

5.1.3 แนวคิดและทัศนคติเกี่ยวกับดนตรี-นาฏศิลป์

ดนตรี-นาฏศิลป์เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และสะสมมาแต่ในอดีตจนสืบต่อมาถึงปัจจุบัน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้ศึกษากันมาอย่างเป็นระบบระเบียบแบบแผนเช่นเดียวกับศาสตร์สาขาอื่น ๆ การสืบทอดวัฒนธรรมทางด้านดนตรี-นาฏศิลป์นั้นไม่เหมือนกับการสืบทอดวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ เพราะวัฒนธรรมทางด้านดนตรี-นาฏศิลป์ หากไม่ได้การยอมรับของสังคมในแต่ละสมัยก็ย่อมสูญหายไป เกี่ยวกับแนวคิดการสืบทอดวัฒนธรรมทางดนตรี-นาฏศิลป์นั้น วิเชียร กุลตันท์ (2518 : 29) ได้กล่าวไว้ว่า

...วัฒนธรรมทางดนตรี-นาฏศิลป์ของชาติใดก็ตามจะรุ่งเรืองเป็นที่นิยมของชนในชาติ
ต่อ ๆ ไปหรือของชนชาติอื่นได้ ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. ต้องมีการสะสมและสืบทอดกันมาโดยไม่ขาดตอน
2. จะต้องไม่ปล่อยให้มืออยู่อย่างใดก็งมืออยู่อย่างนั้น หรือหายตกหล่นไปตามกาลเวลา แต่ตรงกันข้ามจะต้องพยายามคิดค้นให้มีแปลกใหม่เพิ่มเติมอยู่เสมอ และต้องให้เข้ากันด้วยดี กลมกลืนกับของเก่าด้วย
3. จะต้องส่งเสริมเพื่อเผยแพร่ไปในหมู่ของชาตินั้นเอง และสามารถทำได้ก็ให้เผยแพร่ไปถึงชาติอื่น
4. ต้องปรับปรุงและแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพและสิ่งแวดล้อมเฉพาะหน้าและเหตุการณ์ปัจจุบัน...

5.1.4 แนวการจัดการเรียนการสอนดนตรีและนาฏศิลป์

ในการจัดการเรียนการสอนดนตรี-นาฏศิลป์ ครูต้องทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าดนตรี-นาฏศิลป์ เป็นสิ่งที่น่าสนุกสนาน น่าเรียน น่าพอใจ และประสบการณ์ที่ต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เขาปรารถนา ชั่วโมงดนตรี-นาฏศิลป์ควรเป็นชั่วโมงที่เด็กมีความสุขได้ค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ที่เขาพอใจ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับควรเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ (อรรถรณ บรรจงศิลป์ และ อาภรณ์ มนตรีศาสตร์. 2527 : 474) ดังนั้นสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ จิตวิทยาในการสอน และพัฒนาการของเด็ก ผู้สอนควรจะเรียนรู้ถึงธรรมชาติของผู้เรียนในกลุ่มของตนให้ถ่องแท้ และพยายามปรับวิธีสอนให้เหมาะสมกับความพร้อมและความสนใจของผู้เรียนการจัดการเรียนการสอนดนตรี-นาฏศิลป์ให้ประสบผลสำเร็จ ครูจะต้องรู้วิธีสอน ซึ่งเป็นหลักที่ควรปฏิบัติดังนี้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2536 : 38 – 40)

1. ให้นักเรียนได้ลองปฏิบัติก่อน แล้วช่วยกันสรุปเป็นหลักการ โดยครูอาจใช้วิธีการแนะนำหรือสาธิตให้นักเรียนได้ปฏิบัติ แล้วให้นักเรียนช่วยกันอภิปราย ฝึกให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลในการสรุปเป็นหลักการ ครูมีหน้าที่ช่วยป้อนคำถามหรือชี้แนะแนวทางเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้อง

2. สอนให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ครูต้องให้ออกาสนักเรียนในการคิดหรือการแสดงออกในกิจกรรมดนตรี-นาฏศิลป์บ่อย ๆ เช

ไม่สามารถแยกกันได้โดยเด็ดขาด เด็กจะร้องเพลงได้ต้องผ่านการฟังมาก่อน ต้องรู้จังหวะของเพลง และถ้าจะรำหรือแสดงท่าประกอบเพลงได้ เด็กจะต้องร้องเพลงได้ก่อนมิฉะนั้นก็ไม่สามารถกำหนดท่าทางได้ถูกต้อง

4. สอนให้เชื่อมโยงกับวิชาอื่น ครูสามารถใช้กิจกรรมดนตรี-นาฏศิลป์เป็นแกนในการเชื่อมโยงวิชาอื่น ๆ หรือบูรณาการได้ เช่น ครูสอนเพลงนก เมื่อนักเรียนร้องเพลงนกได้ รู้จังหวะของเพลง ทำท่าบินแบบนกได้แล้ว ฯลฯ ครูอาจโยงต่อไปถึงความรู้ในเรื่องนกชนิดต่าง ๆ โยงไปถึงสัตว์ต่าง ๆ ที่มีปีก ไม่มีปีก ลักษณะความเป็นอยู่โยงไปถึงเรื่องที่อยู่อาศัย เรื่องต้นไม้ ป่า ทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และผลของการตัดไม้ ทำลายป่าครูสามารถโยงไปยังเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด วิธีการสอนโดยใช้ดนตรีเป็นตัวเชื่อมนำไปสู่กลุ่มวิชาอื่น ๆ นั้น มีผลต่อผู้เรียนในการช่วยให้เกิดความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อันมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน และช่วยให้การเรียนการสอนมีความหมายต่อชีวิตมากยิ่งขึ้น

5. การสอนโดยเน้นลักษณะนิสัย จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนดนตรี-นาฏศิลป์ ในระดับประถมศึกษามิได้มุ่งหมายเพียงให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อกิจกรรมดนตรี-นาฏศิลป์เท่านั้น แต่จุดมุ่งหมายสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ มุ่งสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์นักเรียนจะพัฒนาลักษณะนิสัยได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนการสอน และความเอาใจใส่ของครู ครูจำเป็นต้องให้ความสนใจในเรื่องนี้ไปพร้อม ๆ กับการให้ความรู้ ทักษะ และเจตคติด้วย ลักษณะนิสัยของนักเรียนที่ครูต้องเอาใจใส่ เช่น มารยาทในการฟัง หรือการชมการแสดง สมานในการฟังหรือชม ความอดทน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ฯลฯ

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับนาฏศิลป์

ประธาน บริบูรณ์ (2527 : 34) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการอนุรักษ์หาแนวทางที่จะส่งเสริม ป้องกัน และรักษาดนตรี-นาฏศิลป์มิให้เสื่อมสูญ อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาให้ดนตรี-นาฏศิลป์เป็นที่นิยมควบคู่ไปกับสังคมไทยตลอดไป แนวคิดจึงเป็นการมุ่งให้คนไทยได้เห็นคุณค่า มีความรัก และสนใจ ที่เข้าร่วมด้านดนตรี-นาฏศิลป์ ด้วยความซาบซึ้งและชื่นชมดังนี้

1. ต้องมีการสะสม และถ่ายทอดการเรียนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ในโรงเรียน
2. จะต้องคิดค้น และปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยยึดรูปแบบเดิมไว้ให้มาก
3. พยายามให้ทุกคนในชาติมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเผยแพร่โดยการจัดให้มีการเรียนในโรงเรียน
4. ยกกระตือรือร้น และทัศนคติต่อการเรียนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ให้เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมมากขึ้น

5. ชี้ให้ผู้รู้หรือผู้ที่มีบทบาทต่อสังคม เห็นความสำคัญ จริงจัง และจริงจังต่อการพัฒนาดนตรี-นาฏศิลป์

6. สร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ ให้กว้างขวางและทั่วถึง ถ้าได้จัดสภาพแวดล้อมให้นักเรียนได้รู้จักและคุ้นเคยกับการเรียนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์แล้วก็จะช่วยให้คนไทยเข้าใจและรักษาการเรียนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์มากยิ่งขึ้น และเมื่อมีความสามารถในด้านดนตรี-นาฏศิลป์มากก็สามารถนำวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ไปใช้ประกอบเป็นวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมดนตรี-นาฏศิลป์ควรมีทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนภายในห้องเรียน และกิจกรรมเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียนรวมทั้งการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ด้วย

นัยอ้อย แสงกระจ่าง (2540 : 61) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่องและการเสริมแรงแบบเว้นระยะเพื่อพัฒนาความสามารถในการรำและทัศนคติที่มีต่อวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุวรรณาราม กรุงเทพมหานคร พบว่า การใช้เทคนิคแม่แบบควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่องและนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบควบคู่กับการเสริมแรงแบบเว้นระยะสามารถนำมาใช้พัฒนาความสามารถในการรำและทัศนคติที่มีต่อวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ และการใช้เทคนิคแม่แบบควบคู่กับการเสริมแรงแบบเว้นระยะสามารถนำมาใช้พัฒนาความสามารถในการรำได้ดีกว่าการใช้เทคนิคแม่แบบควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่อง แต่การใช้เทคนิคแม่แบบควบคู่กับการเสริมแรงแบบเว้นระยะสามารถนำมาใช้พัฒนาทัศนคติที่มีต่อวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ได้ไม่แตกต่างกับการใช้เทคนิคแม่แบบควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่อง

จากงานวิจัยข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า นาฏศิลป์เป็นศิลปะประจำชาติที่ควรช่วยกันอนุรักษ์ไว้ให้สืบทอดต่อไป และการปลูกฝังให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อวิชานาฏศิลป์จะมีส่วนทำให้เด็กพัฒนาความสามารถในการรำเพิ่มขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้สุ่มกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2542 ที่มีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 24 คน

กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2542 จำนวน 8 คน โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งหมด 98 คน ตอบแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. นำแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีมาตรวจให้คะแนนตามที่กำหนดไว้ เรียงลำดับจากสูงสูดมาหาต่ำสุด คัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ต่ำกว่า 25 ลงมา ทำการสัมภาษณ์ความสมัครใจในการเข้ารับการทดลอง แล้วจึงสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ได้นักเรียน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
2. แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
3. โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.2 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 18 ท่าน ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงของนักเรียน

1.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามตามที่ได้ศึกษาให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ จำนวน 12 ข้อ

1.4 นำแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงที่สร้างขึ้นไปหาความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ รองศาสตราจารย์ กาญจนา อินทรสุณานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรหมธิดา แสนคำเครือ ตรวจสอบเพื่อปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ และคัดเลือกข้อคำถามที่เหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งใช้ได้ทั้ง 12 ข้อ

1.5 นำแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงของนักเรียนที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

2.2 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 18 ท่าน ตอบแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียน

2.3 ผู้วิจัยสร้างแบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง ตามที่ได้ศึกษาให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ จำนวน 12 ข้อ

2.4 นำแบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงที่สร้างขึ้นไปหาความเที่ยงตรง โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ รองศาสตราจารย์ กาญจนา อินทรสุณานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรหมธิดา แสนคำเครือ ตรวจสอบเนื้อหาให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ และคัดเลือกข้อคำถามที่เหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งใช้ได้ทั้ง 12 ข้อ

2.5 นำแบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน

2.6 นำแบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงของนักเรียนที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ในการทดลองต่อไป

2.7 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของแบบบันทึก

การแสดงความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาครั้งนี้ โดยการนำเอาแบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านคือ ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ รองศาสตราจารย์ กาญจนา อินทรสุณานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรหมธิดา แสนคำเครือ ลงคะแนนเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิง

เนื้อหา แล้วนำคะแนนที่ได้จากการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC (Index of Consistency) ให้ได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จึงจะถือว่าใช้ได้ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2526 : 89) ซึ่งในแบบบันทึกครั้งนี้หาค่า IOC ได้ 1.0 ดังปรากฏในภาคผนวก ก

2.8 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต

โดยการนำแบบบันทึกไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน วิธีหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ร่วมกันสังเกตและบันทึกผลแล้วนำคะแนนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต ให้ได้ RAI (Rater Agreement Indexes) ไม่น้อยกว่า 0.7 จึงจะถือว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตอยู่ในระดับสูง (Burry –Stock. 1996 : 256) ซึ่งในครั้งนี้หาค่า RAI ได้ 0.91 ดังปรากฏในภาคผนวก ก

3. โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง

3.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ สถานการณ์จำลอง และกิจกรรมนาฏศิลป์

3.2 สร้างโปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงซึ่งเป็นรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย การใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

3.3 นำโปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คือ ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ รองศาสตราจารย์ กาญจนา อินทรสุณานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมาย กิจกรรม เนื้อหา และวิธีดำเนินการ

3.4 นำโปรแกรมที่สร้างขึ้นมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นจึงนำไปทดลองใช้กับนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน เพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหา เวลา และวิธีการที่ใช้ในการทดลอง

3.5 นำโปรแกรมที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

แบบแผนการทดลองและวิธีการดำเนินการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว จากที่บอร์ก และเกล (Bennett and Johnson. 1996 : 31 ; citing Borg and Gail. 1989 : 692) ได้กล่าวว่า รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวจะมีความเหมาะสมเป็นพิเศษกับการทดลองที่ต้องการเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมหรือกระบวนการภายใน ดังนั้น

ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทดลอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวดำเนินการทดลอง และเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงขณะทำการทดลองเพื่อความสะดวก และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการทดลองครั้งนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

ระยะก่อนการทดลอง	ระยะทดลอง	ระยะหลังทดลอง
T_1, T_2, T_3	$X_1T_4, X_2T_5, X_3T_6, \dots, X_{15}T_{18}$	T_{19}

ความหมายของสัญลักษณ์

$X_1 - X_{15}$	คือ	ตัวแปรที่จะทำการทดลอง
$T_1 - T_3$	คือ	การสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงระยะก่อนทดลอง
$T_4 - T_{18}$	คือ	การสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงระยะทดลอง
T_{19}	คือ	การสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงระยะหลังทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ใช้เวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ครั้ง ๆ ละ 40 นาที ในวันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ เวลา 8.00 – 8.40 น. โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ระยะก่อนการทดลอง เป็นระยะที่ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนโดยจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้าน (Baseline Data) ของกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ วันละ 40 นาที เวลา 8.00 – 8.40 น. โดยใช้แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต 2 คน ดังมีรายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ข

2. ระยะทดลอง เป็นระยะที่ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 5 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ครั้ง ๆ ละ 40 นาที ในวันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ เวลา 8.00 – 8.40 น. และในขณะทดลองแต่ละครั้งจะมีการประเมินผลทุกครั้งโดยใช้

1. แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
2. การสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน

3. ระยะหลังการทดลอง เป็นระยะที่ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน โดยจัดกิจกรรมการแสดงบนเวที ภายใต้สถานการณ์จริง ทำการสังเกตในขณะที่แสดง โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมทั้งสังเกต 2 คน

ตาราง 2 กำหนดการสอนในการทดลองและสังเกต

เวลา	วันที่ทำการทดลอง	การจัดกิจกรรม	ระยะเวลาทำการทดลอง
8.00 – 8.40 น.	วันจันทร์ พุธ ศุกร์	กิจกรรมนาฏศิลป์ สร้างสรรค์	1 สัปดาห์ ก่อนการทดลอง
8.00 – 8.40 น.	วันจันทร์ พุธ ศุกร์	การใช้โปรแกรมการพัฒนา ความเชื่อมั่นในตนเองในการ แสดง	5 สัปดาห์

ตาราง 3 ตารางการทดลอง

ครั้งที่	เวลา	วัน	เรื่อง	กิจกรรม
1	8.00-8.40 น.	จันทร์	ปฐมนิเทศ	
2	8.00-8.40 น.	พุธ	การกล้าแสดงออก	บทบาทสมมติ
3	8.00-8.40 น.	ศุกร์		เทคนิคแม่แบบ
4	8.00-8.40 น.	จันทร์		สถานการณ์จำลอง
5	8.00-8.40 น.	พุธ	การแสดงอย่างเป็น ธรรมชาติ	บทบาทสมมติ
6	8.00-8.40 น.	ศุกร์		เทคนิคแม่แบบ
7	8.00-8.40 น.	จันทร์		สถานการณ์จำลอง
8	8.00-8.40 น.	พุธ	ความมั่นใจใน การแสดง	บทบาทสมมติ
9	8.00-8.40 น.	ศุกร์		เทคนิคแม่แบบ
10	8.00-8.40 น.	จันทร์		สถานการณ์จำลอง
11	8.00-8.40 น.	พุธ	การแก้ไขปัญหา เฉพาะหน้า	บทบาทสมมติ
12	8.00-8.40 น.	ศุกร์		เทคนิคแม่แบบ
13	8.00-8.40 น.	จันทร์		สถานการณ์จำลอง
14	8.00-8.40 น.	พุธ	รวม	สถานการณ์จำลอง
15	8.00-8.40 น.	ศุกร์	ปัจฉิมนิเทศ	

วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดง ซึ่งมีหลักการดำเนินการดังนี้

1. การเก็บข้อมูลจากการบันทึกแบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ผู้สังเกต จำนวน 2 คน คือ ผู้วิจัย และผู้ช่วยผู้วิจัย คือ ครูที่มีวุฒิ ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกนาฏศิลป์ไทย และมีประสบการณ์ในการสอนนาฏศิลป์ มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ได้แก่ อาจารย์ปราณี วิสุทธิแพทย์ อาจารย์สอนนาฏศิลป์โรงเรียน สาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

2. การฝึกผู้ช่วยผู้วิจัย

ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยฝึกการสังเกตและบันทึกการสังเกตดังนี้

2.1 ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสังเกต

2.2 ศึกษา नियามศัพท์เฉพาะความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที และแบบ บันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงให้เข้าใจตรงกัน เพื่อสามารถบันทึกแบบบันทึกความ เชื่อมั่นในตนเองในการแสดงได้ตรงกัน

2.3 ฝึกการสังเกตและบันทึกแบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงที่ไม่ ใช่มุมตัวอย่าง

2.4 ฝึกการสังเกตจริงในช่วงที่ผู้วิจัยทดลองใช้ (Try Out) โดยผู้วิจัย และ ผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน สังเกตและบันทึกแบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองใน การแสดงจากการใช้โปรแกรมพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงกับเด็กนักเรียนหญิงชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่มุมตัวอย่าง จำนวน 8 คน และหาหลักฐานความเชื่อมั่นของผู้ สังเกต โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry-Stock. 1996 : 256)

3. เก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้านจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน โดยแบบบันทึก ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง เป็นเวลา 1 สัปดาห์

4. ทำการบันทึกแบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงจากการใช้ โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง เป็นเวลา 5 สัปดาห์ๆ ละ 3 ครั้ง โดย ผู้วิจัย และผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน ทำการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดงบนเวทีของนักเรียน จำนวน 8 คน ตลอดระยะเวลาที่นักเรียนแสดงผลงาน

5. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแต่ละครั้งนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เปรียบเทียบข้อมูล พื้นฐานทุกด้าน เพื่อศึกษาผลการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงของนักเรียน ระยะ ทดลองและระยะหลังการทดลอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1.1 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2533 : 89) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบบันทึกไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน วิธีหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock. 1996 : 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum \sum |R_{1kn} - R_{2kn}|}{KN(I - 1)}$$

เมื่อ R_{1kn}, R_{2kn} คือ ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ
 N คือ จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
 K คือ จำนวนพฤติกรรมย่อย
 I คือ จำนวนระดับคะแนน (0 , 1 , 2 , 3)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และหาความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

2.2 วิเคราะห์เส้นภาพของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง

สูตรอัตราการเปลี่ยนแปลง

$$\text{อัตราการเปลี่ยนแปลง} = \frac{(\text{ผลต่างของพฤติกรรมในแต่ละสัปดาห์} - \text{Baseline})}{\text{Baseline}}$$

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. หาสถิติพื้นฐานของความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงก่อนการทดลอง และขณะทำการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS
2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง โดยใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated – Measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ระดับชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดลอง

กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 คน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีเป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายด้านของนักเรียน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายชื่อของนักเรียน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคลของนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียน การวิเคราะห์นำเสนอเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1.1 ค่าสถิติพื้นฐาน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนทั้งฉบับ จากการสังเกตก่อนการทดลอง ขณะทดลองและหลังการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีทั้ง 7 สัปดาห์ มาหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีก่อนการทดลอง ขณะทดลองและหลังการทดลอง

ระยะเวลา (สัปดาห์)							
พฤติกรรม	ก่อนการทดลอง	ขณะทดลอง					ระยะหลังการทดลอง
		สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 2	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 4	
Mean	0.40	3.41	6.88	10.15	15.42	18.63	22.81
SD	0.45	1.41	1.86	1.87	1.89	1.98	2.40

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 พบว่า ก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลอง นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีเท่ากับ 0.40, 3.41, 6.88, 10.15, 15.42, 18.63 และ 22.81 คะแนน ตามลำดับ

1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนรวมกันทั้งฉบับจากการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ตามระยะเวลาในการทดลอง คือ ก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

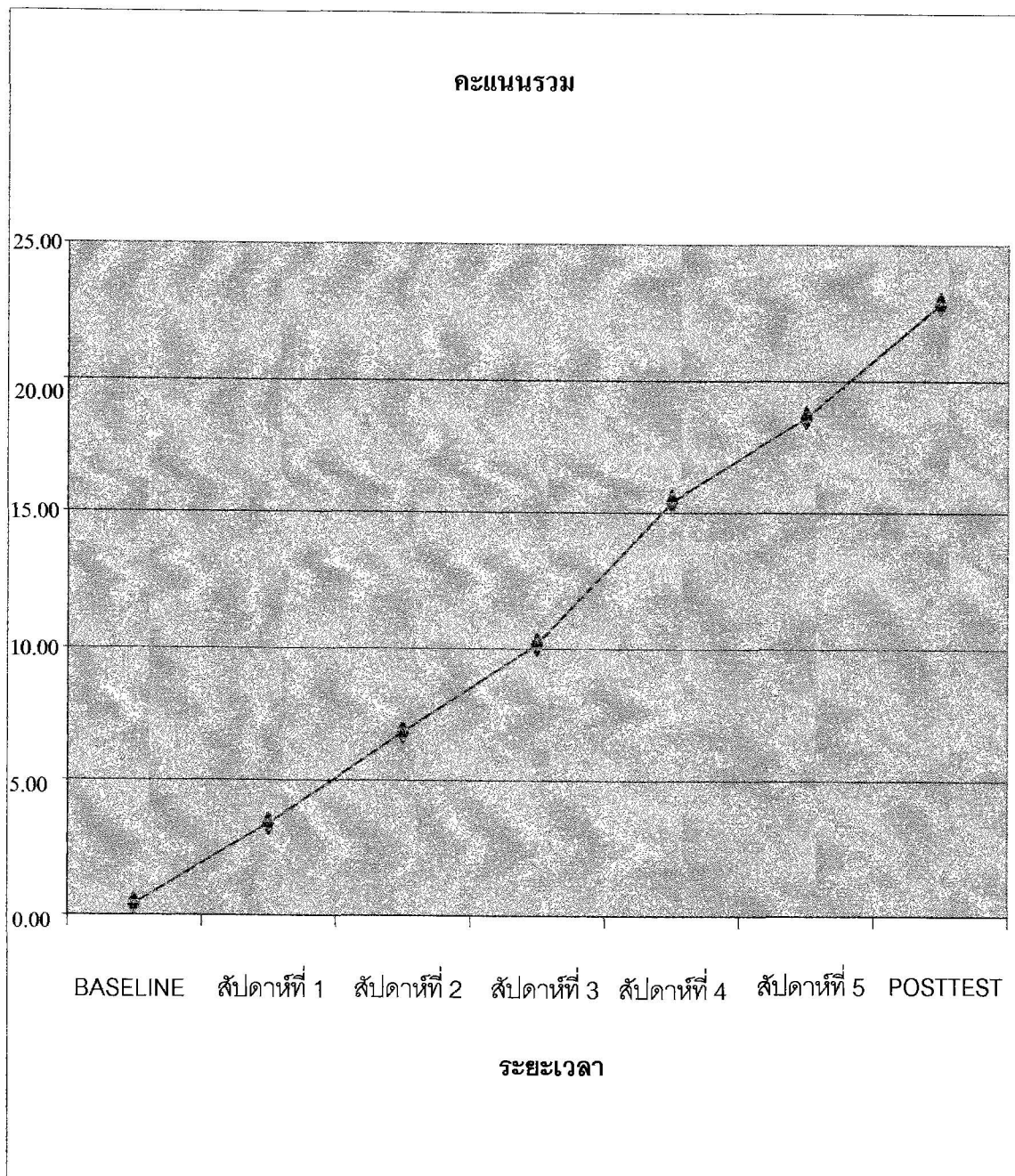
แหล่ง	SS	df	MS	F	
ระหว่างนักเรียน	1203.86	7	17.27	633.30	P<.01
ระหว่างสัปดาห์	3239.47	6	539.91		
ความคลาดเคลื่อน	35.81	42	0.85		
รวม	3396.14				

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 พบว่า นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังทดลองเป็นรายสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

1.3 การเสนอเส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ของนักเรียน

เพื่อให้เห็นแนวโน้มของการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ของนักเรียน จึงนำคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองมาเขียนเป็นเส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ผลปรากฏดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์เส้นภาพ ภาพประกอบ 1 พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียน ขณะทดลอง และหลังการทดลองมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างชัดเจนเมื่อเทียบกับก่อนการทดลอง

1.4 การแสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำผลต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยที่สังเกตได้จากขณะทดลองทั้งหมด 5 สัปดาห์ และหลังการทดลอง ในแต่ละสัปดาห์ หาดด้วยคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีผลปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 6 อัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

อัตราการเปลี่ยนแปลง	ระยะเวลา (สัปดาห์)					หลังการทดลอง
	ระยะทดลอง					
	สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 2	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 4	สัปดาห์ที่ 5	
ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที	7.60 *	16.36 *	24.62 *	37.91 *	46.00 *	56.57 *

* หมายถึง อัตราการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ 2.0 ขึ้นไป

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นโดยสัปดาห์ที่ 1 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 7.60 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ส่วนสัปดาห์ที่ 2 – 5 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเป็น 16.36, 24.62, 37.91 และ 46.00 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีตามลำดับ และหลังการทดลอง มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 56.57 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ตอนที่ 2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยก
รายด้านของนักเรียน การวิเคราะห์นำเสนอเป็น 4 ส่วนดังนี้

2.1 ค่าสถิติพื้นฐาน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยก
รายด้านของนักเรียนเป็น 4 ด้าน คือ 1. การกล้าแสดงออก 2. การแสดงอย่างเป็นธรรมชาติ
3. ความมั่นใจในการแสดงออก 4. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ที่ได้จากการสังเกตก่อนการ
ทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลอง รวม 7 สัปดาห์ มาหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบน
มาตรฐานผลปรากฏดังตาราง 7

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
แยกรายด้านของนักเรียน ก่อนทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลอง

พฤติกรรมแยกรายด้าน		ระยะเวลา (สัปดาห์)						
		ระยะ ก่อนการ ทดลอง	ระยะทดลอง					หลังการ ทดลอง
			สัปดาห์ ที่ 1	สัปดาห์ ที่ 2	สัปดาห์ ที่ 3	สัปดาห์ ที่ 4	สัปดาห์ ที่ 5	
การกล้า แสดงออก	Mean	0.40	1.28	2.84	3.25	4.92	6.19	6.94
	SD	0.45	0.77	0.60	0.79	0.65	1.13	1.12
การแสดง อย่างเป็น ธรรมชาติ	Mean	0.00	0.31	1.37	3.06	5.06	5.75	7.25
	SD	0.00	0.40	0.98	0.92	0.87	0.76	0.89
ความมั่นใจ ในการแสดง ออก	Mean	0.00	0.16	0.75	1.82	3.37	4.69	6.25
	SD	0.00	0.19	0.39	0.29	0.51	0.37	0.27
การแก้ไข ปัญหาเฉพาะ หน้า	Mean	0.00	1.66	1.92	2.02	2.06	2.00	2.38
	SD	0.00	1.01	0.22	0.06	0.09	0.00	0.52

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 พบว่า ก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการ
ทดลอง นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยก
รายด้านดังนี้ การกล้าแสดงออก เท่ากับ 0.40, 1.28 , 3.25, 4.92, 6.19 และ 6.94 คะแนน

ตามลำดับ การแสดงอย่างเป็นธรรมชาติเท่ากับ 0.00, 0.31, 1.37, 3.06, 5.06, 5.75, และ 7.25 คะแนน ตามลำดับ ความมั่นใจในการแสดงออกเท่ากับ 0.00, 0.16, 0.75, 1.82, 3.37, 4.69, และ 6.25 คะแนนตามลำดับ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เท่ากับ 0.00, 1.66, 1.92, 2.02, 2.06, 2.00, และ 2.38 คะแนนตามลำดับ

2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายด้านของนักเรียน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนจากการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายด้านของนักเรียนได้แก่ 1. การกล้าแสดงออก 2. การแสดงอย่างเป็นธรรมชาติ 3. ความมั่นใจในการแสดง 4. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ที่ได้จากการสังเกตก่อนการทดลอง ขณะทดลองและหลังการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีมาวิเคราะห์ความแตกต่างโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ผลปรากฏดังตาราง 8

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายด้านของนักเรียน

พฤติกรรม	แหล่ง	SS	Df	MS	F	
การกล้าแสดงออก	ระหว่างนักเรียน	26.30	7	3.76	292.02	P<.01
	ระหว่างสัปดาห์	286.93	6	47.82		
	ความคลาดเคลื่อน	6.88	42	0.16		
	รวม	320.11				
การแสดงอย่างเป็นธรรมชาติ	ระหว่างนักเรียน	19.23	7	2.74	289.76	P<.01
	ระหว่างสัปดาห์	386.22	6	64.37		
	ความคลาดเคลื่อน	9.33	42	0.22		
	รวม	414.78				
ความมั่นใจในการแสดงออก	ระหว่างนักเรียน	1.42	7	.02	523.03	P<.01
	ระหว่างสัปดาห์	278.76	6	46.46		
	ความคลาดเคลื่อน	3.73	42	0.09		
	รวม	283.91				

ตาราง 8 (ต่อ)

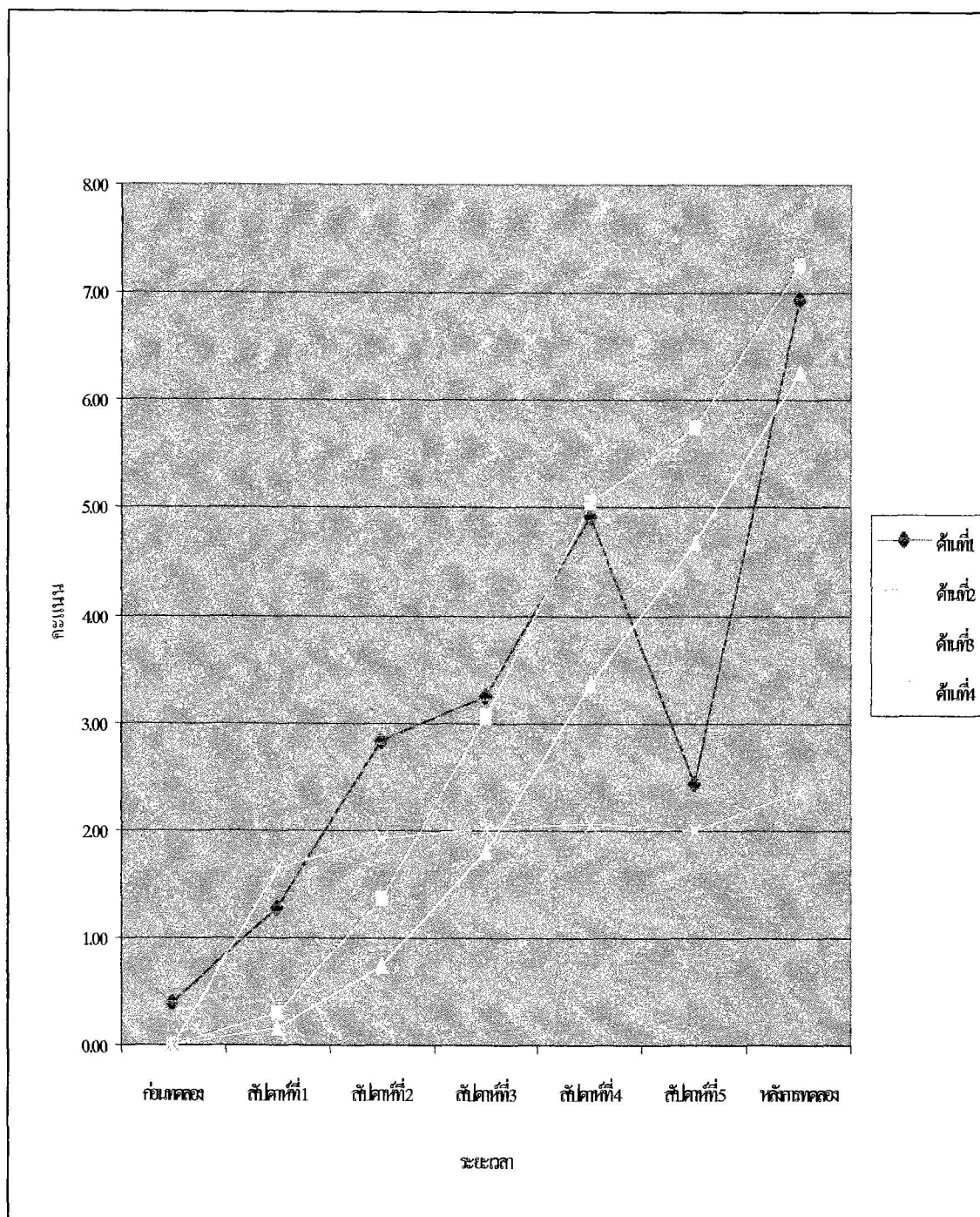
พฤติกรรม	แหล่ง	SS	Df	MS	F	
การแก้ไขข้อบกพร่องเฉพาะหน้า	ระหว่างนักเรียน	1.80	7	.26	27.34	P<.01
	ระหว่างสัปดาห์	29.74	6	4.96		
	ความคลาดเคลื่อน	7.61	42	0.18		
	รวม	39.15				

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 8 พบว่า นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายด้าน ก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลอง เป็นรายสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

2.3 การเสนอเส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายด้านของนักเรียน

เพื่อให้เห็นแนวโน้มของการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายด้านของนักเรียน จึงนำคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองมาเขียนเป็นเส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ผลปรากฏดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกราย
ด้านของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์เส้นภาพภาพประกอบ 2 พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายด้านของนักเรียน ด้าน 1-3 ได้แก่ การกล้าแสดงออก การแสดงอย่างเป็นธรรมชาติ ความมั่นใจในการแสดงออก ขณะทดลองและหลังการทดลอง มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นชัดเจนอย่างต่อเนื่อง เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลองโดย ด้านที่ 1 เริ่มเปลี่ยนแปลงชัดเจนในสัปดาห์ที่ 2 ด้านที่ 2 เริ่มเปลี่ยนแปลงชัดเจนในสัปดาห์ที่ 3 ด้านที่ 3 เริ่มเปลี่ยนแปลงชัดเจนในสัปดาห์ที่ 4 ส่วนด้านที่ 4 การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ามีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นชัดเจนในสัปดาห์ที่ 3 หลังจากนั้นจะมีลักษณะคงที่

2.4 การแสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายด้านของนักเรียน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำผลต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยที่สังเกตได้จากขณะ ทดลอง ทั้งหมด 5 สัปดาห์ และหลังการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีในแต่ละสัปดาห์ หาคด้วยคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีผลปรากฏดังตาราง 9

ตาราง 9 อัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายด้านของนักเรียน

อัตราการเปลี่ยนแปลง	ระยะเวลา (สัปดาห์)					หลังการทดลอง
	ระยะทดลอง					
	สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 2	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 4	สัปดาห์ที่ 5	
การกล้าแสดงออก	2.20 *	6.10 *	7.13 *	11.30 *	14.48 *	16.35 *
การแสดงอย่างเป็นธรรมชาติ	31.00 *	137.00 *	306.00 *	506.00 *	575.00 *	725.00 *
ความมั่นใจในการแสดงออก	16.00 *	75.00 *	182.00 *	337.00 *	469.00 *	625.00 *
การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า	166.00 *	192.00 *	202.00 *	206.00 *	200.00 *	238.00 *

* หมายถึง อัตราการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ 2 ขึ้นไป

ผลการวิเคราะห์ตาราง 9 พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายด้านของนักเรียนมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ดังนี้

ด้านที่ 1 การกล้าแสดงออก สัปดาห์ที่ 1 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 2.20 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ส่วนสัปดาห์ที่ 2 – 5 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเป็น 6.10, 7.13, 11.30 และ 14.48 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีตามลำดับ และหลังการทดลอง มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 16.35 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ด้านที่ 2 การแสดงอย่างเป็นธรรมชาติ สัปดาห์ที่ 1 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 31.00 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ส่วนสัปดาห์ที่ 2 – 5 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเป็น 137.00, 306.00, 506.00 และ 575.00 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ตามลำดับ และหลังการทดลองมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 725.00 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ด้านที่ 3 ความมั่นใจในการแสดงออก สัปดาห์ที่ 1 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 16.00 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ส่วนสัปดาห์ที่ 2 – 5 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเป็น 75.00, 182.00, 337.00 และ 469.00 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ตามลำดับ และหลังการทดลองมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 625.00 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ด้านที่ 4 การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า สัปดาห์ที่ 1 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 166.00 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ส่วนสัปดาห์ที่ 2 – 5 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเป็น 192.00, 202.00, 206.00 และ 200.00 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดงบนเวทีตามลำดับ

ตอนที่ 3 การนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายข้อของนักเรียน

การวิเคราะห์นำเสนอเป็น 4 ส่วนดังนี้

3.1 ค่าสถิติพื้นฐาน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนทั้ง 4 ด้าน ซึ่งแต่ละด้านได้แยกออกเป็นรายข้อดังนี้

ด้าน 1 การกล้าแสดงออก ได้แก่ 1. การแสดงท่าทางตามบทบาท 2. การพูดจาชัดเจน ชัดถ้อยชัดคำไม่ติดขัด 3. การแสดงได้ถูกต้องตามบทบาท

ด้าน 2 การแสดงอย่างเป็นธรรมชาติ ได้แก่ 4. การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเป็นธรรมชาติ 5. การใช้น้ำเสียงเหมาะสมกับบทบาท 6. การแสดงออกทางสีหน้าและแววตาได้สมจริง

ด้าน 3 ความมั่นใจในการแสดงออก ได้แก่ 7. แสดงได้ด้วยตนเองโดยไม่มองผู้อื่น 8. จัดตำแหน่งในการแสดงได้เหมาะสม 9. ไม่มีอาการลังเลไม่แน่ใจ

ด้าน 4 การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ได้แก่ 10. ไม่แสดงอาการตกใจเมื่อแสดงผิดพลาด 11. ไม่แสดงอาการก้อเขิน หวัหระ 12. สามารถนำตัวละครที่ลืมบทให้แสดงบทบาทต่อไปได้

ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายข้อของนักเรียน ทั้ง 12 ข้อที่ได้จากการสังเกตก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที มาหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตาราง 10

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
แยกรายข้อของนักเรียน ก่อนการทดลอง ขณะทดลองและหลังการทดลอง

พฤติกรรมแยกรายข้อ		ระยะเวลา (สัปดาห์)						
		ก่อน การ ทดลอง	ขณะทดลอง					หลังการ ทดลอง
			สัปดาห์ ที่ 1	สัปดาห์ ที่ 2	สัปดาห์ ที่ 3	สัปดาห์ ที่ 4	สัปดาห์ ที่ 5	
ข้อที่ 1	Mean	0.13	0.34	1.13	1.34	1.77	2.38	2.50
	SD	0.19	0.33	0.21	0.32	0.18	0.52	0.46
ข้อที่ 2	Mean	0.02	0.22	0.84	1.23	2.08	2.50	2.56
	SD	0.06	0.28	0.35	0.41	0.41	0.46	0.50
ข้อที่ 3	Mean	0.25	0.72	0.88	0.69	1.06	1.31	1.88
	SD	0.28	0.34	0.19	0.14	0.12	0.26	0.23
ข้อที่ 4	Mean	0.00	0.16	0.52	0.73	1.58	1.56	2.06
	S.D.	0.000	0.23	0.34	0.28	0.41	0.42	0.18
ข้อที่ 5	Mean	0.00	0.16	0.60	1.10	1.81	2.38	2.75
	SD	0.00	0.23	0.49	0.50	0.31	0.44	0.38
ข้อที่ 6	Mean	0.00	0.00	0.25	1.23	1.67	1.81	2.44
	SD	0.00	0.00	0.42	0.27	0.25	0.37	0.50
ข้อที่ 7	Mean	0.00	0.00	0.36	0.67	1.44	1.50	1.63
	SD	0.00	0.00	0.24	0.00	0.15	0.00	0.23

ตาราง 10 (ต่อ)

พฤติกรรมแยกรายข้อ		ระยะเวลา (สัปดาห์)						
		ก่อนจัด กิจกรรม	ขณะจัดกิจกรรม					หลังจัด กิจกรรม
			สัปดาห์ ที่ 1	สัปดาห์ ที่ 2	สัปดาห์ ที่ 3	สัปดาห์ ที่ 4	สัปดาห์ ที่ 5	
ข้อที่ 8	Mean	0.00	0.00	0.11	0.38	0.90	1.31	2.00
	SD	0.00	0.00	0.09	0.17	0.22	0.26	0.00
ข้อที่ 9	Mean	0.00	0.16	0.29	0.77	1.04	1.88	2.63
	SD	0.00	0.19	0.12	0.18	0.28	0.23	0.23
ข้อที่ 10	Mean	0.00	0.63	0.85	1.00	1.00	1.00	1.25
	SD	0.00	0.13	0.11	0.00	0.00	0.00	0.27
ข้อที่ 11	Mean	0.00	0.28	1.04	1.00	1.00	1.00	1.06
	SD	0.00	0.21	0.08	0.00	0.00	0.00	0.18
ข้อที่ 12	Mean	0.00	0.75	0.02	0.02	0.06	0.00	0.06
	SD	0.00	1.04	0.06	0.06	0.09	0.00	0.18

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 10 พบว่าก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลอง นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที แยกรายข้อดังนี้

ข้อ 1 การแสดงท่าทางตามบทบาท เท่ากับ 0.13, 0.34, 1.13, 1.34, 1.77, 2.38 และ 2.50 คะแนน ตามลำดับ

ข้อ 2 การพูดจาชัดเจน ชัดถ้อยชัดคำ ไม่ติดขัด เท่ากับ 0.02, 0.22, 0.84, 1.23, 2.08, 2.50 และ 2.56 คะแนนตามลำดับ

ข้อ 3 การแสดงได้ถูกต้องตามบทบาท เท่ากับ 0.25, 0.72 0.88, 0.69, 1.06, 1.3 และ 1.88 คะแนนตามลำดับ

ข้อ 4 การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเป็นธรรมชาติ เท่ากับ 0.00, 0.16, 0.52, 0.73 1.58, 1.56 และ 2.06 คะแนนตามลำดับ

ข้อ 5 การใช้น้ำเสียงเหมาะสมกับบทบาท เท่ากับ 0.00, 0.16, 0.60, 1.10, 1.81, 2.38 และ 2.78 คะแนนตามลำดับ

ข้อ 6 การแสดงออกทางสีหน้าแววตาได้สมจริง เท่ากับ 0.00, 0.00, 0.25, 1.23, 1.67, 1.81 และ 2.44 คะแนนตามลำดับ

ข้อ 7 แสดงได้ด้วยตนเองโดยไม่มองผู้อื่น เท่ากับ 0.00, 0.00, 0.36, 0.67, 1.44, 1.50 และ 1.63 คะแนนตามลำดับ

ข้อ 8 จัดตำแหน่งในการแสดงได้เหมาะสม เท่ากับ 0.00, 0.00, 0.11, 0.38, 0.90, 1.31 และ 2.00 คะแนนตามลำดับ

ข้อ 9 ไม่มีอาการลังเลไม่แน่ใจ เท่ากับ 0.00, 0.16, 0.29, 0.29, 0.77, 1.04, 1.88 และ 2.63 คะแนนตามลำดับ

ข้อ 10 ไม่แสดงอาการตกใจเมื่อแสดงผิดพลาด เท่ากับ 0.00, 0.63, 0.85, 1.00, 1.00, 1.00 และ 1.25 คะแนนตามลำดับ

ข้อ 11 ไม่แสดงอาการก้อเขินหัวเราะ เมื่อแสดงผิดพลาด เท่ากับ 0.00, 0.28, 1.04, 1.00, 1.00, 1.00 และ 1.06 คะแนนตามลำดับ

ข้อ 12 สามารถนำตัวละครที่ลืมบทให้แสดงบทบาทต่อไปได้ เท่ากับ 0.00, 0.75, 0.02, 0.02, 0.06, 0.00 และ 0.06 คะแนนตามลำดับ

3.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายข้อของนักเรียน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีทั้ง 4 ด้าน ซึ่งแต่ละด้านได้ออกเป็นรายข้อดังนี้

ด้านที่ 1 การกล้าแสดงออก ได้แก่ 1. การแสดงท่าทางตามบทบาท
2. การพูดชัดเจน ชัดถ้อยชัดคำไม่ติดขัด 3. การแสดงได้ถูกต้องตามบทบาท

ด้านที่ 2 การแสดงอย่างเป็นธรรมชาติ ได้แก่ 4. การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเป็นธรรมชาติ 5. การใช้น้ำเสียงเหมาะสมกับบทบาท 6. การแสดงออกทางสีหน้าแววตาได้สมจริง

ด้าน 3 ความมั่นใจในการแสดงออก ได้แก่ 7. แสดงได้ด้วยตนเองโดยไม่มองผู้อื่น 8. จัดตำแหน่งในการแสดงได้เหมาะสม 9. ไม่มีอาการลังเลไม่แน่ใจ

ด้าน 4 การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ได้แก่ 10. ไม่แสดงอาการตกใจเมื่อแสดงผิดพลาด 11. ไม่แสดงอาการก้อเขิน หัวเราะ 12. สามารถนำตัวละครที่ลืมบทให้แสดงบทบาทต่อไปได้

ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนทั้ง 12 ข้อ ที่ได้จากการสังเกตก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองใน

การแสดงผลบนเวทีมาวิเคราะห์ความแตกต่างโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ
ผลปรากฏดังตาราง 11

ตาราง 11 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำของความเชื่อมั่นในตนเอง
ในการแสดงผลบนเวทีแยกรายข้อของนักเรียน

พฤติกรรม	แหล่ง	SS	Df	MS	F	
ข้อ 1	ระหว่างนักเรียน	4.10	7	0.59	184.93	P<.01
	ระหว่างสัปดาห์	40.90	6	6.82		
	ความคลาดเคลื่อน	1.55	42	0.04		
	รวม	46.59				
ข้อ 2	ระหว่างนักเรียน	4.72	7	0.67	166.46	P<.01
	ระหว่างสัปดาห์	53.25	6	8.88		
	ความคลาดเคลื่อน	2.24	42	0.05		
	รวม	60.21		7		
ข้อ 3	ระหว่างนักเรียน	1.30	7	0.18	64.59	P<.01
	ระหว่างสัปดาห์	12.92	6	2.15		
	ความคลาดเคลื่อน	1.40	42	0.03		
	รวม	15.62				
ข้อ 4	ระหว่างนักเรียน	2.24	7	0.32	101.48	P<.01
	ระหว่างสัปดาห์	30.23	6	5.04		
	ความคลาดเคลื่อน	2.09	42	0.05		
	รวม	34.66				
ข้อ 5	ระหว่างนักเรียน	4.42	7	0.63	161.72	P<.01
	ระหว่างสัปดาห์	56.22	6	9.37		
	ความคลาดเคลื่อน	2.43	42	0.06		
	รวม	65.07				

ตาราง 11 (ต่อ)

พฤติกรรม	แหล่ง	SS	Df	MS	F	
ข้อ 6	ระหว่างนักเรียน	1.90	7	0.27	107.95	P<.01
	ระหว่างสัปดาห์	46.12	6	7.69		
	ความคลาดเคลื่อน	2.99	42	0.07		
	รวม	51.01				
ข้อ 7	ระหว่างนักเรียน	25.72	7	2.40	218.74	P<.01
	ระหว่างสัปดาห์	24.58	6	4.10		
	ความคลาดเคลื่อน	0.79	42	0.02		
	รวม	.17	7	2.40		
ข้อ 8	ระหว่างนักเรียน	0.28	7	4.02	255.47	P<.01
	ระหว่างสัปดาห์	28.28	6	4.71		
	ความคลาดเคลื่อน	0.77	42	0.02		
	รวม	29.33				
ข้อ 9	ระหว่างนักเรียน	0.40	7	5.60	218.81	P<.01
	ระหว่างสัปดาห์	45.33	6	7.56		
	ความคลาดเคลื่อน	1.45	42	0.03		
	รวม	47.18				
ข้อ 10	ระหว่างนักเรียน	0.12	7	1.70	95.08	P<.01
	ระหว่างสัปดาห์	7.95	6	1.32		
	ความคลาดเคลื่อน	0.59	42	0.01		
	รวม	8.66				
ข้อ 11	ระหว่างนักเรียน	5.6	7	7.89	125.93	P<.01
	ระหว่างสัปดาห์	9.20	6	1.53		
	ความคลาดเคลื่อน	0.51	42	0.01		
	รวม	15.31				

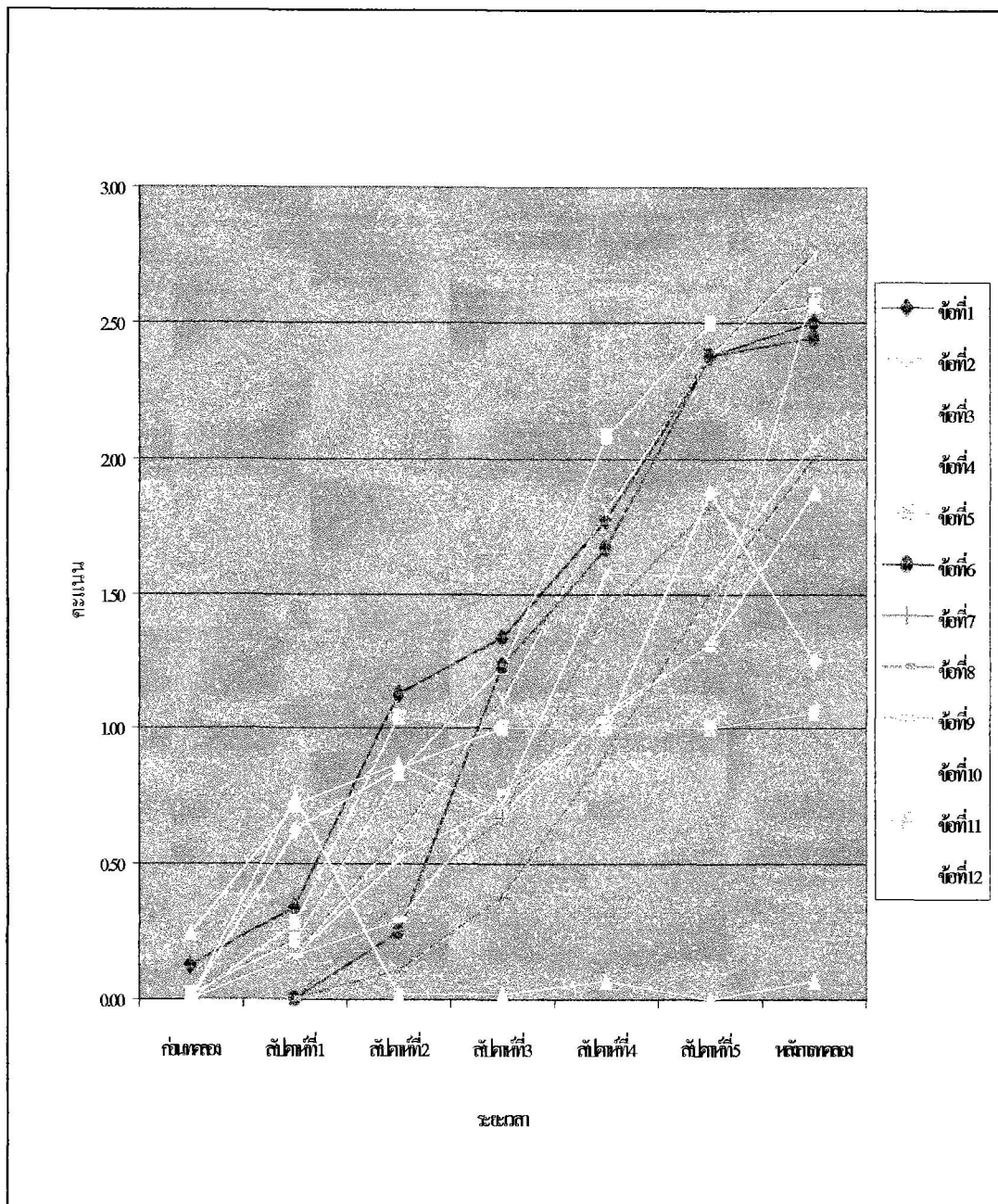
ตาราง 11 (ต่อ)

พฤติกรรม	แหล่ง	SS	Df	MS	F	
ข้อ 12	ระหว่างนักเรียน	1.21	7	0.18	3.82	p<.01
	ระหว่างสัปดาห์	3.61	6	0.60		
	ความคลาดเคลื่อน	6.61	42	0.16		
	รวม	11.43				

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 11 พบว่า นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายข้อ ก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองเป็นรายสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

3.3 การเสนอแผนภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายข้อของนักเรียน

เพื่อให้เห็นแนวโน้มของการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายข้อของนักเรียน ผู้วิจัยจึงนำคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองมาเขียนเป็นแผนภาพ ผลปรากฏดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกราย
ข้อของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์เส้นภาพภาพประกอบ 3 ปรากฏว่า ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 ขณะทดลองและหลังการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างชัดเจนเมื่อเทียบกับคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองโดย ข้อ 1-11 มีการเปลี่ยนแปลงชัดเจนในสัปดาห์ที่ 2, 1, 2, 1, 1, 2, 2, 2, 1, 1, 1 ตามลำดับ ส่วนข้อ 12 เพิ่มขึ้นมากใน สัปดาห์ที่ 2 สัปดาห์อื่น ๆ เพิ่มขึ้นไม่ชัดเจน

3.4 การแสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง บนเวทีแยก รายข้อของนักเรียน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำผลต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยที่สังเกตได้จากขณะทดลอง ทั้งหมด 5 สัปดาห์ และหลังการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบน เวทีในแต่ละสัปดาห์หารด้วยคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดงบนเวที ปรากฏผลดังตาราง 12

ตาราง 12 อัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายข้อของ นักเรียน

อัตราการเปลี่ยนแปลง	ระยะเวลา (สัปดาห์)					หลังการทดลอง
	ขณะทดลอง					
	สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 2	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 4	สัปดาห์ที่ 5	
ข้อที่ 1	1.75	8.00	9.68	13.17	18.00	19.00
ข้อที่ 2	9.29	38.29	56.76	97.06	116.65	119.59
ข้อที่ 3	1.88	2.50	1.75	3.25	4.25	6.50
ข้อที่ 4	16.00	52.00	73.00	158.00	156.00	206.00
ข้อที่ 5	16.00	60.00	110.00	181.00	238.00	275.00
ข้อที่ 6	0.00	25.00	123.00	167.00	181.00	244.00
ข้อที่ 7	0.00	36.00	67.00	144.00	150.00	163.00
ข้อที่ 8	0.00	11.00	38.00	90.00	131.00	200.00
ข้อที่ 9	16.00	29.00	77.00	104.00	188.00	263.00
ข้อที่ 10	63.00	85.00	100.00	100.00	100.00	125.00
ข้อที่ 11	28.00	104.00	100.00	100.00	100.00	106.00
ข้อที่ 12	75.00	2.00	2.00	6.00	0.00	6.00

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 12 ปรากฏว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายข้อของนักเรียน ได้แก่ 1. การแสดงท่าทางตามบทบาท 2. การพูดจาชัดเจน ชัดถ้อย ชัดคำไม่ติดขัด 3. การแสดงได้ถูกต้องตามบทบาท 4. การเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างเป็นธรรมชาติ 5. การใช้น้ำเสียงได้เหมาะสมกับบทบาท 6. การแสดงออกทางสีหน้าและแววตาได้สมจริง 7. แสดงได้ด้วยตนเองโดยไม่มองผู้อื่น 8. จัดตำแหน่งในการแสดงได้เหมาะสม 9. ไม่มีอาการลังเลไม่แน่ใจ 10. ไม่แสดงอาการตกใจ 11. ไม่แสดงอาการก้อเขิน หัวเราะ 12. สามารถนำตัวละครที่สืบทให้แสดงบทบาทต่อได้ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงแต่ละสัปดาห์ดังนี้

ข้อ 1 การกล้าแสดงออก สัปดาห์ที่ 1 – 5 และหลังการทดลอง มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 1.75, 8.0, 9.68, 13.17, 18.00 และ 19.00 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ตามลำดับ

ข้อ 2 การพูดจาชัดเจน ชัดถ้อยชัดคำ ไม่ติดขัด สัปดาห์ที่ 1 – 5 และหลังการทดลอง มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 9.29, 38.29, 56.76, 97.06, 116.65 และ 119.59 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีตามลำดับ

ข้อ 3 การแสดงได้ถูกต้องตามบทบาท สัปดาห์ที่ 1 – 2 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 1.88 และ 2.50 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ตามลำดับ สัปดาห์ที่ 3 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงเหลือ 1.75 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที สัปดาห์ที่ 4-5 และหลังจัดกิจกรรม มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 3.25, 4.25 และ 6.50 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีตามลำดับ

ข้อ 4 การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเป็นธรรมชาติ สัปดาห์ที่ 1 – 5 และหลังการทดลอง มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 16.00, 52.00, 73.00, 158.00, 156.00 และ 206.00 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีตามลำดับ

ข้อ 5 การใช้น้ำเสียงเหมาะสมกับบทบาท สัปดาห์ที่ 1 – 5 และหลังการทดลองมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 16.00, 60.00, 110.00, 181.00, 238.00 และ 275.00 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีตามลำดับ

ข้อ 6 การแสดงออกทางสีหน้าและแววตาได้สมจริง สัปดาห์ที่ 1 ไม่มีการเปลี่ยนแปลง สัปดาห์ที่ 2 – 5 และหลังการทดลองมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 25.00, 84123.00, 167.00, 181.00 และ 244.00 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีตามลำดับ

ข้อ 7 แสดงได้ด้วยตนเองโดยไม่มองผู้อื่น สัปดาห์ที่ 1 ไม่มีการเปลี่ยนแปลง สัปดาห์ที่ 2 – 5 และหลังการทดลอง มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 36.00, 67.00, 144.00, 150.00

และ 163.00 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีตามลำดับ

ข้อ 8 จัดตำแหน่งในการแสดงได้เหมาะสม สัปดาห์ที่ 1 ไม่มีการเปลี่ยนแปลง สัปดาห์ที่ 2 –5 และหลังการทดลองมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 11.00, 38.00, 90.00, 131.00 และ 200.00 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีตามลำดับ

ข้อ 9 ไม่มีอาการลังเลไม่แน่ใจ สัปดาห์ที่ 1 –5 และหลังการทดลองมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 16.00, 29.00, 77.00, 104.00, 188.00 และ 263.00 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีตามลำดับ

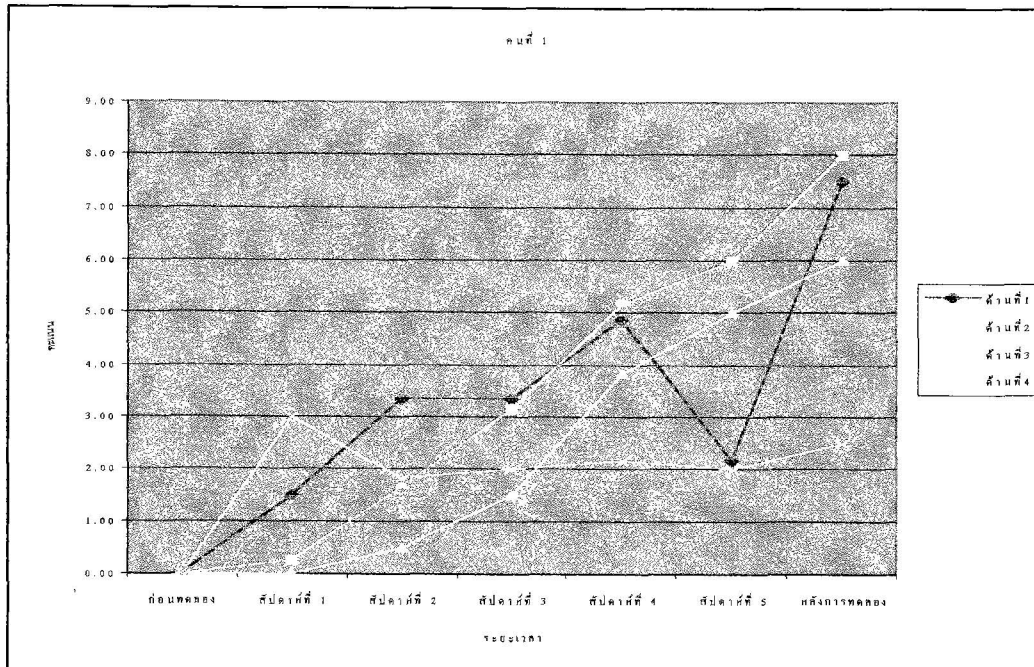
ข้อ 10 ไม่แสดงอาการตกใจเมื่อแสดงผิดพลาด สัปดาห์ที่ 1 – 2 เพิ่มขึ้นเป็น 63.00 และ 85.00 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีตามลำดับ สัปดาห์ที่ 3 – 5 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงคงที่เป็น 100.00 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที และหลังการทดลองมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 125.00 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ข้อ 11 ไม่แสดงอาการเกร็ง หวัหระ เมื่อแสดงผิดพลาด สัปดาห์ที่ 1 – 2 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 28.00 และ 104.00 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีตามลำดับ สัปดาห์ที่ 3 – 5 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงคงที่เป็น 100 เท่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที และหลังการทดลอง มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 1.06 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ข้อ 12 สามารถนำตัวละครที่ลืบทให้แสดงบทบาทต่อได้ สัปดาห์ที่ 1 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 75.00 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที สัปดาห์ที่ 2 – 3 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงคงที่เป็น 2.00 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที สัปดาห์ที่ 4 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 6.00 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที สัปดาห์ที่ 5 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงเป็น 0.00 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที และหลังการทดลองมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็น 6.00 เท่า ของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

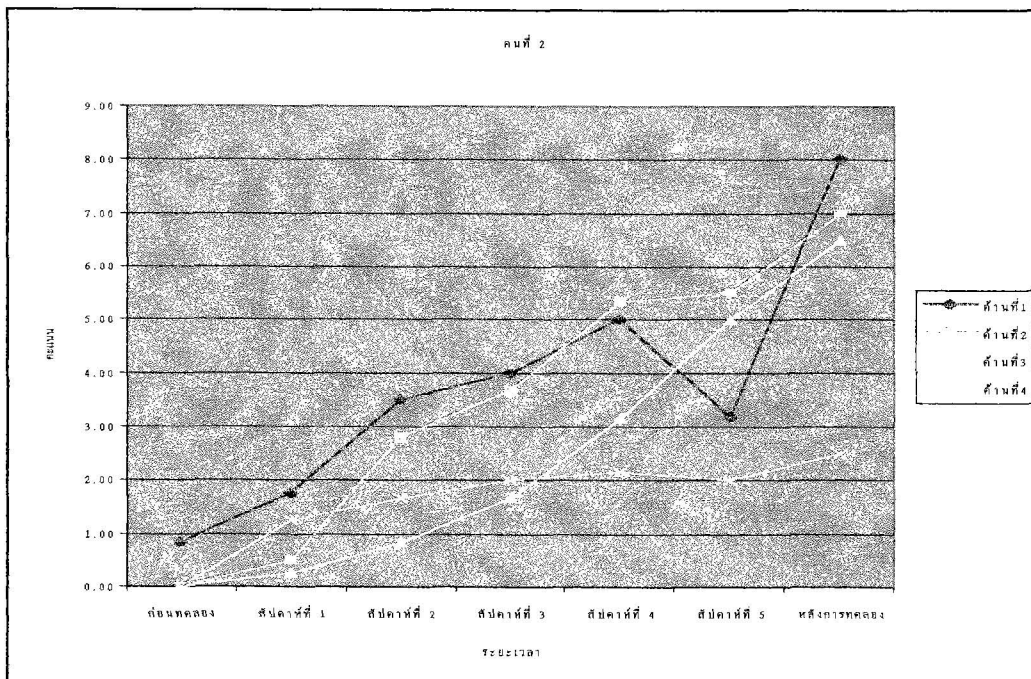
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคลของนักเรียน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดงบนเวทีของนักเรียนที่ได้จากการสังเกตก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที 7 สัปดาห์ มาเขียนเป็นเส้นภาพ ปรากฏผลดังแสดงในภาพประกอบ 4

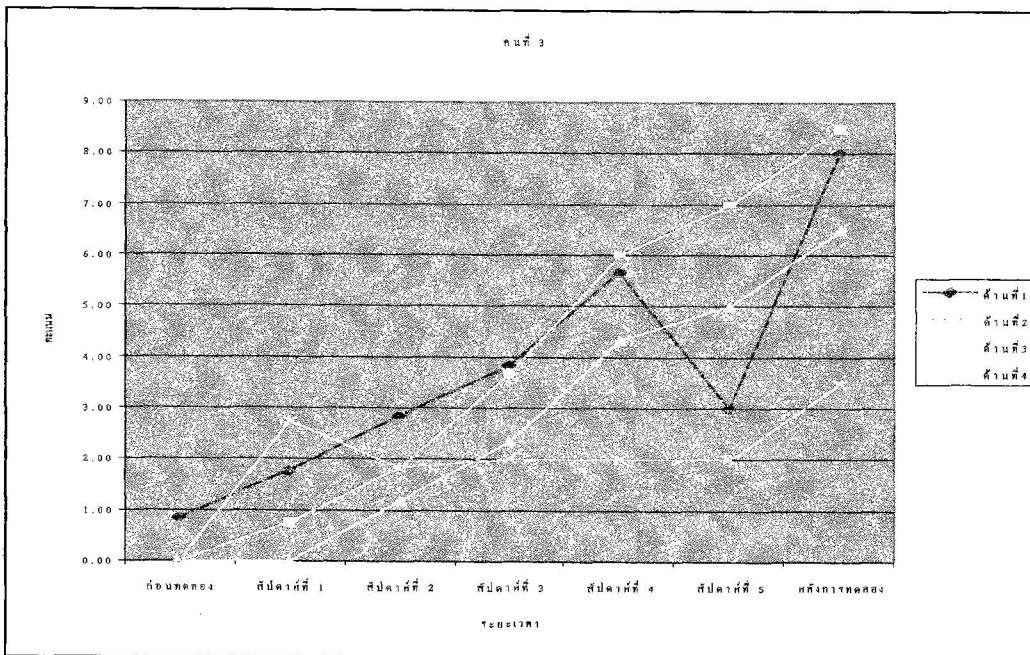
ภาพประกอบ 4 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคลของนักเรียนคนที่ 1

ผลการวิเคราะห์ภาพประกอบ 4 ปรากฏว่านักเรียนคนที่ 1 มีแนวโน้มการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงสูงขึ้นชัดเจน โดยด้านที่ 1-4 สูงขึ้นชัดเจนในสัปดาห์ที่ 2,3,4 และ 1 ตามลำดับ

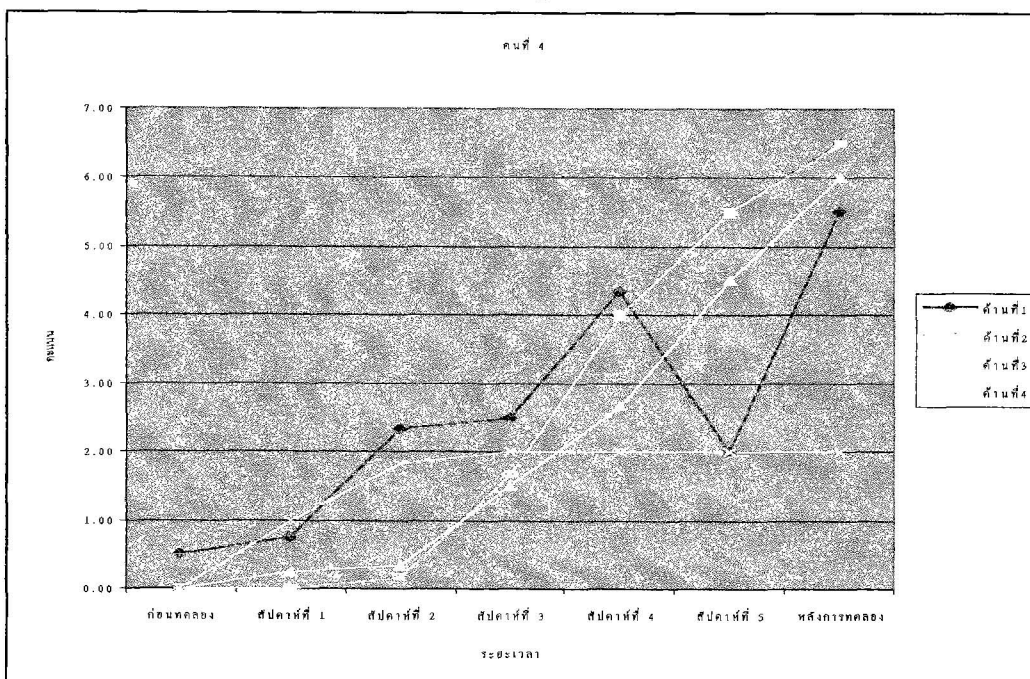
ภาพประกอบ 5 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคลของนักเรียนคนที่ 2

ผลการวิเคราะห์ภาพประกอบ 5 ปรากฏว่านักเรียนคนที่ 2 มีแนวโน้มการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงสูงขึ้นชัดเจน โดยด้านที่ 1-4 สูงขึ้นชัดเจนในสัปดาห์ที่ 2,2,4 และ 3 ตามลำดับ

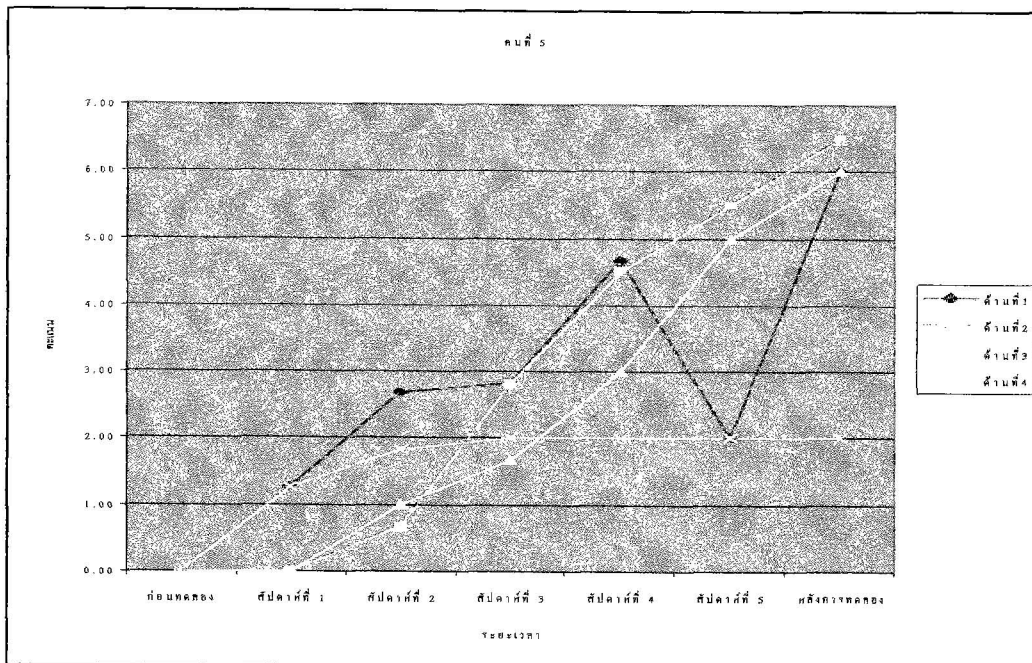
ภาพประกอบ 6 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคลของนักเรียนคนที่ 3

ผลการวิเคราะห์ภาพประกอบ 6 ปรากฏว่านักเรียนคนที่ 3 มีแนวโน้มการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงสูงขึ้นชัดเจน โดยด้านที่ 1-4 สูงขึ้นชัดเจนในสัปดาห์ที่ 2,3,3 และ 1 ตามลำดับ

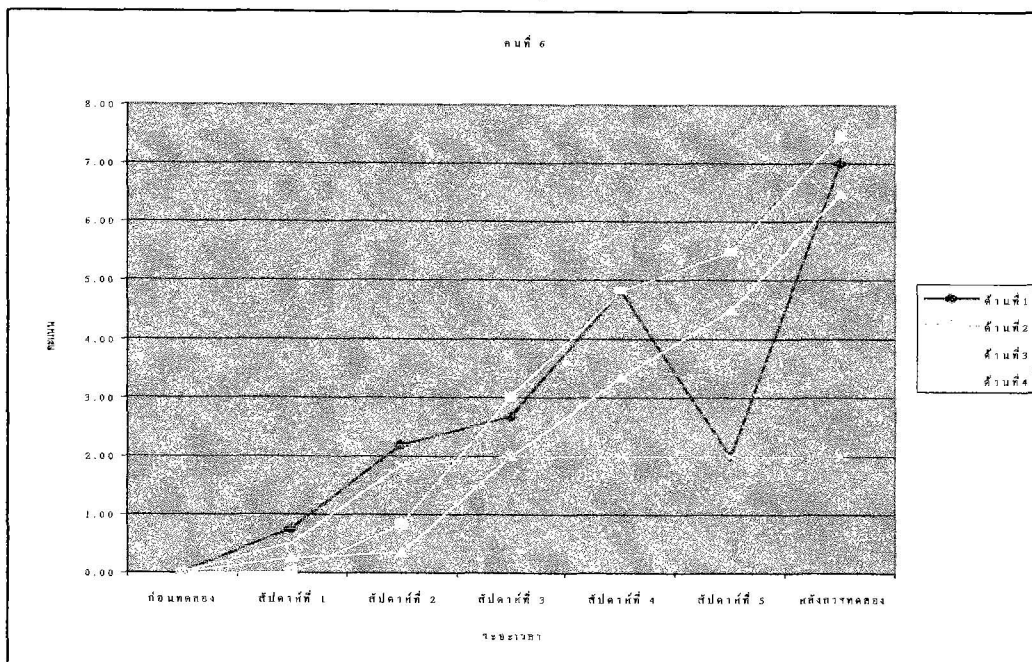
ภาพประกอบ 7 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคลของนักเรียนคนที่ 4

ผลการวิเคราะห์ภาพประกอบ 7 ปรากฏว่านักเรียนคนที่ 4 มีแนวโน้มการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงสูงขึ้นชัดเจน โดยด้านที่ 1-4 สูงขึ้นชัดเจนในสัปดาห์ที่ 2,4,4 และ 3 ตามลำดับ

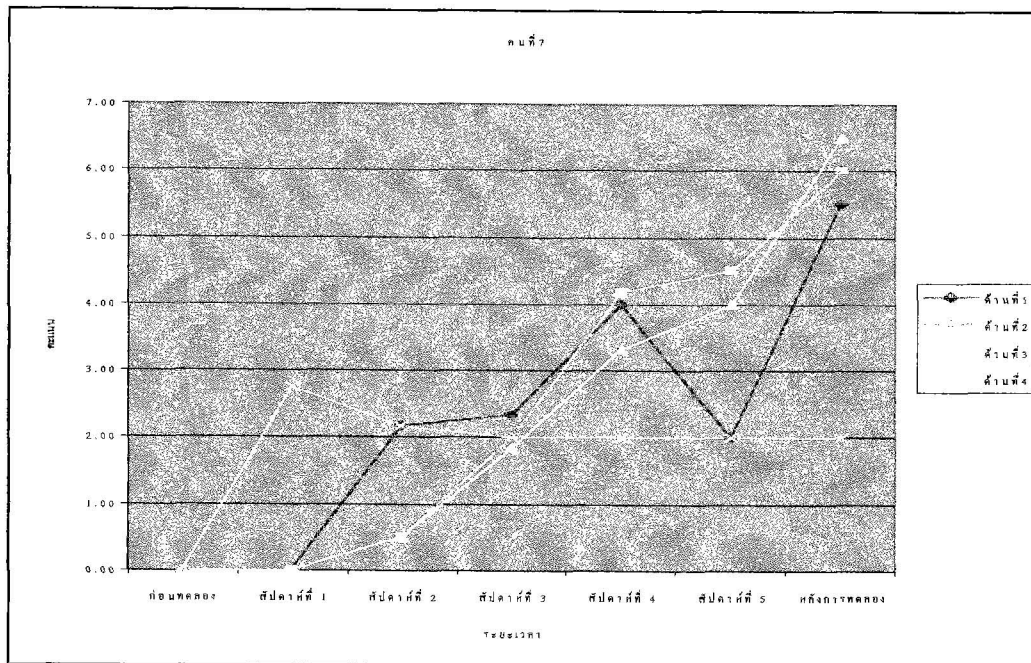
ภาพประกอบ 8 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคลของนักเรียนคนที่ 5

ผลการวิเคราะห์ภาพประกอบ 8 ปรากฏว่านักเรียนคนที่ 5 มีแนวโน้มการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงสูงขึ้นชัดเจน โดยด้านที่ 1-4 สูงขึ้นชัดเจนในสัปดาห์ที่ 2,3,4 และ 3 ตามลำดับ

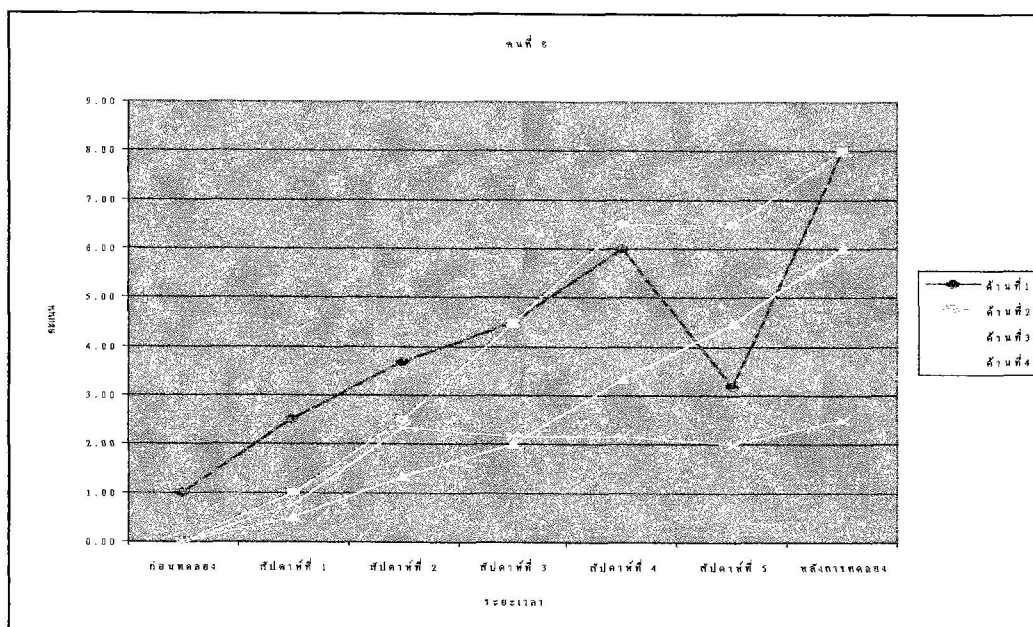
ภาพประกอบ 9 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคลของนักเรียนคนที่ 6

ผลการวิเคราะห์ภาพประกอบ 9 ปรากฏว่านักเรียนคนที่ 6 มีแนวโน้มการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงสูงขึ้นชัดเจน โดยด้านที่ 1-4 สูงขึ้นชัดเจนในสัปดาห์ที่ 2,3,3 และ 3 ตามลำดับ

ภาพประกอบ 10 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคลของนักเรียนคนที่ 7

ผลการวิเคราะห์ภาพประกอบ 10 ปรากฏว่านักเรียนคนที่ 7 มีแนวโน้มการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงสูงขึ้นชัดเจน โดยด้านที่ 1-4 สูงขึ้นชัดเจนในสัปดาห์ที่ 2,3,4 และ 1 ตามลำดับ

ภาพประกอบ 11 เส้นภาพแสดงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคลของนักเรียนคนที่ 8

ผลการวิเคราะห์ภาพประกอบ 11 ปรากฏว่านักเรียนคนที่ 8 มีแนวโน้มการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงสูงขึ้นชัดเจน โดยด้านที่ 1-4 สูงขึ้นชัดเจนในสัปดาห์ที่ 1,2,3 และ 2 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาผลในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนโดยใช้โปรแกรมการพัฒนาที่ประกอบด้วย การใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง

โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวโน้มการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงของนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ที่ได้รับกิจกรรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดงบนเวที
2. เพื่อศึกษาอัตราการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีหลังการได้รับกิจกรรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
3. เพื่อศึกษาแนวโน้มของการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนเป็นรายบุคคล

สมมติฐานในการค้นคว้า

1. นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีเพิ่มขึ้น หลังได้รับการทดลอง
2. ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนมีอัตราการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นภายหลังได้รับโปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้สุ่มกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นนักเรียนหญิงระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ปีการศึกษา 2542 ที่มีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 24 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนหญิงระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ปีการศึกษา 2542 ที่มีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 8 คน โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งหมดจำนวน 98 คน ตอบแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.2 นำแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีมาตรวจให้คะแนนตามที่กำหนดไว้เรียงลำดับจากสูงสูดมาหาต่ำสุดคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนน เปอร์เซนต์ไทล์ต่ำกว่า 25 ลงมา ทำการสัมภาษณ์ความสมัครใจในการเข้ารับการทดลองแล้วจึงสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายได้นักเรียน 8 คน

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 โดยทำการทดลองเป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที กลุ่มตัวอย่างได้รับการทดลองทั้งสิ้น 15 ครั้ง ตามขั้นตอนการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง บนเวทีในภาคผนวก ข

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนโดยใช้โปรแกรมการพัฒนาที่ประกอบด้วยการใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
2. แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
3. โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยเก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้านจากการจัดกิจกรรมนาฏศิลป์สร้างสรรค์เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ และทำการทดลองโดยใช้โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีเป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 40 นาที

2. ระหว่างดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละครั้งที่จัดกิจกรรม ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยรวมจำนวน 2 คน ทำการสังเกตและบันทึกแบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีในขั้นสรุปวันละ 10 – 15 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. หาสถิติพื้นฐานของความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของ นักเรียนก่อน ทดลอง ขณะทำการทดลอง และหลังการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS for Windows
2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ของนักเรียน โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated – measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS for Windows

สรุปการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนที่เข้ารับการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองมีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขณะทดลองและหลังการทดลองมีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีสูงกว่าก่อนการ ทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
2. ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขณะทดลองและหลังจัดการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที มีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกทุกสัปดาห์

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาผลในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ของนักเรียนโดยใช้โปรแกรมการพัฒนาที่ประกอบด้วย การใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง ผลการวิจัยปรากฏว่า หลังจากนักเรียนเข้ารับการทดลองการพัฒนา ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีไปแล้วจะมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความ เชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีที่แตกต่างจากก่อนเข้ารับการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่น ในตนเองในการแสดงบนเวที ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

1. นักเรียนได้เข้ารับการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ก่อนทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองมีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขณะทดลองและหลังการทดลองมีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีสูงกว่าก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

เมื่อพิจารณาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายด้าน ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงแยกรายข้อของนักเรียนมีความสอดคล้องกับความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียน โดยความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายด้านของนักเรียน ได้แก่ 1. การกล้าแสดงออก 2. การแสดงอย่างเป็นธรรมชาติ 3. ความมั่นใจในการแสดงออก 4. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยแต่ละด้านก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่น ในตนเองในการแสดงบนเวทีมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงแยกรายข้อของนักเรียนได้แก่ 1. การแสดงท่าทางตามบทบาท 2. การพูดจาชัดเจน ชัดถ้อยชัดคำ ไม่ติดขัด 3. การแสดงได้ถูกต้องตามบทบาท 4. การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเป็นธรรมชาติ 5. การใช้น้ำเสียงเหมาะสมกับบทบาท 6. การแสดงออกทางสีหน้าและแววตาได้สมจริง 7. แสดงได้ด้วยตนเองโดยไม่มองผู้อื่น 8. จัดตำแหน่งในการแสดงได้เหมาะสม 9. ไม่แสดงอาการลังเลไม่แน่ใจ 10. ไม่แสดงอาการตกใจเมื่อแสดงผิดพลาด 11. ไม่แสดงอาการเก้อเขิน หัวเราะเมื่อแสดงผิดพลาด 12. สามารถนำตัวละครที่ลืมบทให้แสดงบทบาทต่อได้ โดยแต่ละข้อก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้าน ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายข้อของนักเรียนมีการพัฒนาไปในทางที่สูงขึ้นอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพราะความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีเป็นพฤติกรรมที่สามารถส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้จากการเรียนรู้และฝึกฝนให้เชี่ยวชาญยิ่งขึ้น นักเรียนเป็นผู้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง การให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมที่เหมาะสม แก่เด็กและโปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ซึ่งประกอบด้วย บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลองนี้เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที เพราะบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกตามบทบาท ที่กำหนดให้อย่างเสรี โดยไม่มีการข่มขู่ลงโทษผู้เรียน จะได้แสดงออกตามที่ตนคิดได้อย่างธรรมชาติ สุขุม อมรวิวัฒน์ แรมสมร อยู่สภาพร และ โสภภาพรณ ชัยสมบัติ (2526 : 99) กล่าวว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่จะเรียน

โดยผู้ที่สอนสร้างสถานการณ์สมมติให้ผู้เรียนแสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็นการแสดง บทบาทที่สมมติขึ้นมานั้นมักจะมีปัญหาและข้อขัดแย้งต่าง ๆ แฝงมาด้วย การที่ผู้เรียนได้เลือก ที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ โดยไม่ต้องฝึกและเตรียมตัวก่อนนั้นผู้แสดงต้องแสดงไปตามธรรมชาติ โดยที่ไม่รู้ว่าผู้แสดงคนอื่นจะมีปฏิกิริยาโต้ตอบอย่างไรบ้าง นับว่าเป็นการช่วยฝึกให้ผู้แสดงได้ เรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรม และหาทางแก้ปัญหาตัดสินใจอย่างธรรมชาติ นอกจากนี้ เทเลอร์ และวอฟอร์ด (Tayler and Wolford. 1974 : 19) กล่าวว่า ผู้เรียนได้สวมบทบาทในสภาพการณ์ ต่าง ๆ เพื่อฝึกว่าตนควรมีพฤติกรรมแบบใดจึงจะแก้ปัญหาได้ดีที่สุด ผู้แสดงต้องรับบทบาท ของตนเพื่อให้เข้าใจและมีอารมณ์ในการแสดง

เทคนิคแม่แบบ เป็นวิธีการเรียนรู้โดยการสังเกตเลียนแบบแสดงความรู้สึกต่อพฤติกรรม ของแม่แบบซึ่งมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเช่นเดียวกับแม่แบบต่อไป สวนา พรพัฒน์กุล (2525 : 29) กล่าวว่า เด็กอายุ 5 – 10 ปี เป็นช่วงที่จะเลียนแบบได้ง่าย และ เป็นวัยที่ง่ายต่อการวางเงื่อนไขในตัวแบบต่าง ๆ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 61) กล่าวว่า ในวงการจิตวิทยาได้นำการใช้แม่แบบนี้มาเป็นกลวิธีในการสร้างหรือสอนพฤติกรรม ใหม่โดยเสนอแม่แบบที่มีลักษณะพึงประสงค์ เพื่อให้ผู้สังเกตหรือผู้ที่ประสงค์จะเลียนแบบสังเกต พฤติกรรม ตลอดจนทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ของแม่แบบผลจากการสังเกตจะทำให้บุคคลเลียนแบบ พฤติกรรมของแม่แบบหรือเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังนั้น การที่ให้แม่แบบที่เป็นบุคคลจริง (Life Model) มาเป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยฝึกซ้อมแก่กลุ่มตัวอย่าง จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างปรับ เปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ได้ดียิ่งขึ้น

ส่วนสถานการณ์จำลองเป็นการจัดกิจกรรมที่จำลองสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุดเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้น ศึกษาและแก้ไขปัญหาที่นั้น ๆ ด้วยตัวเอง ชูลท์ (Schultz. 1972 : 4) กล่าวว่า เป็นการสอนที่สมมติสถานการณ์ต่าง ๆ ให้คล้ายกับสภาพที่เป็นจริง โดยฝึกให้ผู้เรียนหรือผู้ที่อยู่ในสถานการณ์นั้นได้ฝึกปฏิบัติและแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง และยังทำให้ ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้ต่าง ๆ ดีกว่าวิธีสอนแบบบรรยาย สุนทร จันทรรตรี (2530 : 424) กล่าวว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดความรู้สึกจริง ๆ และต้องตัดสินใจแก้ปัญหาตาม สถานการณ์ที่กำหนดให้ ทั้ง 3 กิจกรรมนี้ เป็นกิจกรรมการแสดงสั้น ๆ ซึ่งไม่ยากนัก ดังนั้น เมื่อนักเรียนได้แสดงออกจึงรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จทำให้เกิดความมั่นใจที่จะแสดงใน ครั้งต่อไป และเมื่อผ่านกระบวนการฝึกฝนมากขึ้น จึงส่งผลให้เด็กมีความกล้าแสดงออกทั้งท่าทางและคำพูดสามารถแสดงได้เป็นธรรมชาติทั้งกิริยาท่าทาง น้ำเสียงและสีหน้าแวตามีความ มั่นใจที่จะแสดงบทบาทของตน โดยไม่มีอาการลังเลใจ รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ในการแสดงได้

ดังนั้น การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที โดยใช้โปรแกรม ซึ่งประกอบด้วย บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลองเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนอีกทั้งยังส่งผลให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มมากขึ้น

2. ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขณะทดลองและหลังการทดลอง การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกทุกสัปดาห์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงที่สูงขึ้นของความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายด้านของนักเรียน ได้แก่ 1. การกล้าแสดงออก 2. การแสดงอย่างเป็น ธรรมชาติ 3. ความมั่นใจในการแสดงออก 4. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงแยกรายข้อของนักเรียน ได้แก่ 1. การแสดงท่าทางตามบทบาท 2. การพูดจาชัดเจน ชัดถ้อย ชัดคำ ไม่ติดขัด 3. การแสดงได้ถูกต้องตามบทบาท 4. การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเป็น ธรรมชาติ 5. การใช้น้ำเสียงเหมาะสมกับบทบาท 6. การแสดงออกทางสีหน้าและแววตา ได้สมจริง 7. แสดงได้ด้วยตนเองโดยไม่มองผู้อื่น 8. จัดตำแหน่งในการแสดงได้เหมาะสม 9. ไม่มีอาการลังเลไม่แน่ใจ 10. ไม่แสดงอาการตกใจเมื่อแสดงผิดพลาด 11. ไม่แสดงอาการ ก่อเขินหัวเราะ เมื่อแสดงผิดพลาด 12. สามารถนำตัวละครที่ลืมบทให้แสดงบทบาทต่อได้

เมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีรายบุคคลของนักเรียนมีอัตราการเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกทุกสัปดาห์ โดยจะมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าระดับความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีก่อนการทดลอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดรูปแบบของกิจกรรมมีความหลากหลาย โดยในแต่ละสัปดาห์ จะมีการทดลอง 3 ครั้ง ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมที่ไม่ซ้ำซ้อนกัน คือ บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง ซึ่งทั้ง 3 กิจกรรมนี้เป็นเทคนิคในกระบวนการกลุ่มที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและมี โอกาสได้แสดงออก ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จากเอกสารสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2534 :288) อธิบายถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนว่า ควรจัดให้มีการเรียนการสอนในลักษณะกระบวนการกลุ่มให้มากที่สุด เพื่อให้เด็กได้เรียนร่วมกัน คิดร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ช่วยหาข้อบกพร่อง ช่วยกัน ปรับปรุงแก้ไขอันเป็นการฝึกให้เด็กปฏิบัติตนในลักษณะนิสัยด้านต่าง ๆ

นอกจากนี้อาจารย์ถึง วัน เวลา และสถานที่จัดกิจกรรมอยู่ในช่วงเวลาที่พอเหมาะคือ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง นักเรียนจะได้รับกิจกรรมที่มีรูปแบบแตกต่างกันไม่เบื่อหน่าย เวลาที่จัดกิจกรรม ช่วง 8.00 – 8.40 น. เป็นช่วงเวลาที่นักเรียนมีความสดชื่น และพร้อมที่จะรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ตลอดจนไม่เหนื่อยล้าจากการเรียนและสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมคือ ห้องบ้านเด็ก (ห้องแนะแนว) ซึ่งเป็นห้องที่เป็นสัดส่วน ตกแต่งสวยงามและไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก

รวมทั้งบรรยากาศในขณะทำการทดลองจะเต็มไปด้วยความสนุกสนานนักเรียนทุกคนตั้งใจร่วมกิจกรรมกันอย่างเต็มที่ ดังที่ อรพรรณ บรรจงศิลป์ และอาภรณ์ มนตรีศาสตร์ (2527 : 474) กล่าวว่า ครูต้องทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานรื่นรมย์ เกิดความพอใจ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับความเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ

ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงหลักจิตวิทยาในการสอนและพัฒนาการของเด็ก โดยได้ศึกษาถึงธรรมชาติของนักเรียนในกลุ่มอย่างถ่องแท้ พยายามปรับวิธีการให้เหมาะสมกับความพร้อมและความสนใจของนักเรียน ซึ่งธรรมชาติของนักเรียนในกลุ่มนี้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้และแสดงออกแต่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นในขณะทำการทดลองผู้วิจัยจึงใช้การเสริมแรงเช่น การกล่าวชมเชย การยิ้ม พยักหน้า และปรบมือเมื่อนักเรียนแสดงผลงาน ซึ่งการเสริมแรงนี้ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้สึภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น ดังที่มาสโลว์ (Maslow.1954:41) กล่าวว่า ทุกคนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จและประเมินค่าความสำเร็จของตนไว้อย่างสูง ทั้งยังมีความภาคภูมิใจในตนเอง (Self- esteem) และต้องการให้คนอื่นยอมรับนับถือในความสำเร็จของตนด้วย ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองจนพอใจจะทำให้คนนั้นมี ความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับที่สมควร อภัยพันธุ์ (2507:83) กล่าวว่า เมื่อเด็กทำอะไรไปเด็กนั้น ๆ จะคอยตรวจสอบตนเองอยู่เสมอว่า มีใครชมเชยเขา ดิเตียนเขาเพียงใด เด็กจะพยายามคิดเอาเองว่าจะปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะได้รับการยอมรับหรือเป็นคนดีในสายตาคนอื่น ถ้าลองทำตามความคิดแล้วคนอื่นยอมรับก็จะเกิดความเชื่อมั่นในความคิดของตนเองมากขึ้น แต่ถ้าคนอื่นไม่ยอมรับก็จะเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจทำให้สูญเสียความเชื่อมั่นในตนเองไป ดังนั้นการที่นักเรียนมีโอกาแสดงออกและผ่านกระบวนการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องโดยใช้กิจกรรมที่เหมาะสม แล้วได้รับการเสริมแรงทำให้นักเรียนเกิดความสุข ความพอใจและส่งผลให้มีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงมากยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงแยกรายด้านของนักเรียนจะเห็นว่า มีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยด้านที่ 1, 2, 3 มีการเปลี่ยนแปลงชัดเจนในสัปดาห์ที่ 2, 2, 4 ตามลำดับ ส่วนด้านที่ 4 มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นชัดเจนในสัปดาห์ที่ 3 หลังจากนั้นจะมีลักษณะคงที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในด้านที่ 4 การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นทุกครั้งที่มีการแสดง หากแต่เป็นการใช้ปฏิภาณไหวพริบและความสามารถส่วนตัวในการแก้ปัญหา ในการทดลองนักเรียนจะได้รับข้อมูลและแนวทางปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุการณ์ผิดพลาดในการแสดง แต่นักเรียนทุกคนมิได้เผชิญกับเหตุการณ์จริงมิได้อยู่ในสภาพที่ต้องแก้ปัญหาจริง ๆ จึงมีผลให้การเปลี่ยนแปลงในด้านที่ 4 นี้สูงขึ้นชัดเจนในสัปดาห์ที่ 3 หลังจากนั้นจะมีลักษณะคงที่

ส่วนการพิจารณาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีแยกรายข้อของนักเรียนจะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์เมื่อเทียบกับคะแนนเฉลี่ยก่อนจัดกิจกรรม ส่วนข้อ 12 เพิ่มขึ้นมากในสัปดาห์ที่ 1 สัปดาห์อื่น ๆ เพิ่มขึ้นไม่ชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในข้อ 12 ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการนำตัวละครที่ลืมหทให้แสดงบทบาทต่อได้นั้นเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบในการตัดสินใจแก้ปัญหาเพื่อให้การแสดงสำเร็จไปด้วยดี แต่เหตุการณ์ มิได้เกิดขึ้นทุกครั้งในการแสดงในการทดลองเกิดเหตุการณ์ผิดพลาดขึ้นในช่วงสัปดาห์ที่ 1 เมื่อนักเรียนได้รับกิจกรรมต่อเนื่องจึงเกิดทักษะการเรียนรู้เพิ่มขึ้น การผิดพลาดในการแสดงจึงลดลงตามลำดับ ดังนั้น แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงแยกรายข้อของนักเรียน ในข้อ 12 นี้ จึงเพิ่มขึ้นไม่ชัดเจนในสัปดาห์ 2 – 5

ในขณะที่นักเรียนได้รับกิจกรรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที จะมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นเมื่อเทียบกับคะแนนเฉลี่ยก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ในแต่ละสัปดาห์มีอัตราและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน เมื่อนำมาแสดงเป็นเส้นภาพจึงเห็นแนวโน้มของการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงของนักเรียนได้อย่างชัดเจน ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีสามารถศึกษาเป็นแนวทางในการ จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจ พัฒนาการของเด็ก และระยะเวลาที่เหมาะสม

ข้อสังเกตที่ได้จากการค้นคว้า

1. จากการทดลองพบว่า เมื่อเริ่มทำการทดลองครั้งที่ 1 นักเรียนส่วนใหญ่จะรู้สึกเขินอาย และหัวเราะเล่นตลอดเวลา อาจจะเป็นเพราะว่า นักเรียนยังอยู่ในวัยเด็ก แต่เมื่อดำเนินการทดลองจนถึงขั้นสรุป ได้มีการอภิปรายในเรื่องนี้นักเรียนทุกคนเริ่มเข้าใจว่าจะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง ดังนั้นในการทดลองครั้งที่ 2 นักเรียนทุกคนจึงตั้งใจทำกิจกรรม ไม่มีใครเขินอาย หัวเราะและเล่นกันอีกเลย
2. ในการทดลองครั้งที่ 1 เป็นกิจกรรมบทบาทสมมตินักเรียนจะแสดงบทบาทสั้น ๆ ตามที่กำหนดให้เท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนยังมีความเขินอายและไม่คุ้นเคยกับสมาชิกในกลุ่ม แต่เมื่อได้ผ่านการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องนักเรียนเกิดความคุ้นเคยกัน ดังนั้นในการทดลองครั้งต่อ ๆ มา นักเรียนจึงสามารถพัฒนาการแสดงบทบาทสมมติได้ดีขึ้น โดยสามารถพูดและแสดงบทบาทได้ละเอียดมากขึ้น
3. ในขั้นสรุปจะพบว่านักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีในขั้นสรุปโดยนักเรียนสามารถเรียนรู้และบอกสิ่งที่ควรกระทำในการแสดงบนเวทีได้จากประสบการณ์ตรงของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม

4. การจัดกิจกรรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกับเพื่อนทั้งด้านความคิดและการกระทำ ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออกและเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่เด็ก อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต และยังส่งผลให้เกิดการพัฒนาเด็กในทุก ๆ ด้าน ดังนี้

4.1 ด้านร่างกาย การใช้วัยยะส่วนต่าง ๆ ทำกิจกรรมการแสดงเด็กจะได้พัฒนาทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสกับทุกส่วนในร่างกาย

4.2 ด้านอารมณ์ มีความอดทนและเพียรพยายามในการฝึกซ้อม ต้องมีสมาธิแน่วแน่ จึงจะแสดงได้ตามบทบาทที่กำหนดและได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

4.3 ทางสังคม มีความสามัคคีในหมู่คณะ ความรับผิดชอบความมีวินัย รู้หน้าที่ของตน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

4.4 ทางสติปัญญา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อย่างมีระบบมีการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาได้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีในชั้นกิจกรรม ขณะที่ดำเนินการฝึกซ้อม ครูต้องใช้คำถามที่กระตุ้นให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อเป็นแนวทางในการเกิดพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที มีแนวคิดร่วมกันและทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างดี

2. ในการแสดงแต่ละครั้งควรกำหนดบทบาทของตัวละครให้มีความสำคัญใกล้เคียงกันเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเสมอภาค ไม่เด่นหรือด้อยกว่าผู้อื่น ทำให้มีกำลังใจในการฝึกฝนมากยิ่งขึ้น

3. การแสดงแนวโน้มน้ำและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนเป็นเส้นภาพทำให้เห็นรูปแบบแนวโน้มน้ำและอัตราการเปลี่ยนแปลงในแต่ละสัปดาห์และในภาพรวมได้ชัดเจน

4. การใช้กลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียวในการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียน ทำให้เห็นการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนแต่ละสัปดาห์ได้ชัดเจน

5. ผู้สนใจในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีสามารถนำไปประกอบการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีไปใช้กับนักเรียนทั่วไปได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง เพื่อพัฒนา
นักเรียนในด้านอื่น ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความมีวินัย
2. ควรศึกษาวิธีการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีด้วยวิธีอื่น ๆ
3. ครูประจำชั้นและครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ควรนำไปรวมการพัฒนาความเชื่อมั่น
ในตนเองในการแสดงไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา เลิศธีระวัฒน์. ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการพึ่งตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุกจังหวัดขอนแก่น. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.
- จงใจ ขจรศิลป์. การศึกษาลักษณะและการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- จิรพรรณ สุขตลอดชีพ. ผลของการแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อการยกเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- จิรวดี จุลสำรวล. การเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองกับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. อัดสำเนา.
- แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- ทันทิมา ระเบียบดี. ผลการใช้เทคนิคแม่แบบ โดยใช้สไลด์การ์ตูนเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้น ป.6 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- ทีศนา เขมมณี. กลุ่มสัมพันธ์ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. โครงการเผยแพร่การสอนกลุ่มสัมพันธ์, 2522.
- นิติไทย นัมคณิสร์. การเปรียบเทียบผลของการฝึกฝนคลายกล้ามเนื้อและการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความวิตกกังวลก่อนการแสดงของนักเรียนชั้นต้นปีที่ 3 วิทยาลัยนาฏศิลป์ จันทบุรี จังหวัดจันทบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.

- นิมิต ลีลา. การสร้างบทเรียนสไลด์เทปเสียงประกอบการสอนกิจกรรมนาฏศิลป์ เรื่อง ทำรำประกอบเพลงนขมีนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541. อัดสำเนา.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
- บุปผา ประทีปทอง. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการเรียนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542. อัดสำเนา.
- บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสม เป็นกลุ่ม. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541. อัดสำเนา.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย, 2536.
- พรายทอง ตั้งวงศ์ถาวรกิจ. การเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดธาตุทอง (เรือนเขียวสะอาด) กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- พิเชษฐ พิทยาภินันท์. ผลของการฝึกสมรรถภาพทางกายที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- พิมพ์วิธต์ เรืองภิญโญ. การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบกับการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อทัศนคติการเรียนนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชวินิต กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542. อัดสำเนา.
- มานิดา ทองทวี. การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและรายบุคคลที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ไข่นุมนานชาญักดา. หน้า 9 – 13. ม.ป.ท., 2537.

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. โขนศึกกุมภกรรณ. หน้า 8 – 9.

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.

----- โขนศึกกุมภกรรณภาค 2. หน้า 103 – 105. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.

วรวรรณิณี ราชสงฆ์. การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและบทบาทสมมติที่มีต่อ
เหตุผลเชิงจริยธรรมข้อสัต์ย์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541. อัดสำเนา.

วาสนา ปัทมาลัย. ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนวิชาภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเลยอนุวิทยาลัย จังหวัดเลย.
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
อัดสำเนา.

วิริยา พันธุ์คง. การเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลอง และการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อ
ลดความวิตกกังวลในการพูดหน้าชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน
สันติราษฎร์วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.

วินัย ธรรมศิลป์. การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านความเชื่อมั่นในตนเองสำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดเชียงใหม่. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชาติ. ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.

สุพรพิศ คมขำ. ผลของการฝึกสมรรถภาพทางกายที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน
บกพร่องทางการได้ยินระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

สมพร พลอยงาม. การทดลองสอนความเชื่อมั่นในตนเองแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทาง
สติปัญญาต่างกันในชีวิตกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

สุรเกียรติ ลิ้มเจริญ. ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวลกับระเบียบ
วินัยในชั้นเรียน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

- อรุณี ชินวงศ์อมร. ผลการเปรียบเทียบบทบาทสมมติและเทคนิคแม่แบบที่มีต่อการพูดที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสมโภชน์กรุงธนุสรณ์ (200 ปี) กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- อัจฉรา เนตรล้อมวงศ์. ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนนทรีวิฑาลัย กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- อารีย์ ลีลา. ผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- อารี เกษมรติ. ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและกิจกรรมแบบปกติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบรักทนุถนอม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- Bandura, Albert. Social Learning Theory. New Jersey : Prentice – Hall, 1977.
- Bandura, Albert, Joan E. Grusec and Frances L. Menlove. "Observational Learning As a Function of Symbolization and Incentive Set," Child Development. 37 : 499 – 506 ; September, 1966.
- Barnett, Susan I. and Johnson Gary. "Further Evidence on the Relationship Between Participation in Nutrition Education Programs in Dietary Behavior," Journal of Family and Consumer Sciences. 55(1) : 31 ; 1996.
- Blackman, Garth J. and Adolph Siberman. Modification of Child and Adolescent Behavior. California : Wadsworth Publishing Company Inc., 1975.
- Baldwin, Alfred L. "Socialization and Parent Child Relationship," Child Development. Vol. 19. September, 1948.

- Burby – Stock, Indith and others. "Rater Agreement Indexs for Performana Assessment," Educational and Psychological Measurement. 56(27) : April, 1996.
- Cherry, Kendrick Houck. "Simulation in Hight School Social Studies : Student-Cognitive Retention and Pupil Teaching Affective Perception," Dissertation Abstracts International. 34 : 4712 – 4713 ; February, 1974.
- Clore, Gerald L. and Robert M. Bray. "The Effects of Children's Stories on Behavior and Attitudes Modeling and Vikcarious Role Playing," Resources in Education (ERIC). 13 : 156 ; April, 1978.
- Conoley, Jane Close. "The Effects of Interdependent Learning Tasks and Role Play on Sociometric Patterns, Work Norm Meagres and Behavior in Elementary Classroom," Dissertation Abstracts International. 37 : 5977-A ; February, 1977.
- Geller, Danial M. "Involvement in Role – playing Simulation : A Demonstration with Studies on Obedience," Journal of Personality and Psychology. 36 : 219 – 235 ; November, 1928.
- Schultz, Landall L. Simulation in Social and Administrative Science. Englewood Cliffs New Jersey : Prentice – Hall, Inc., 1972.
- Patterson, C.H. Relationship and Psychotherapy. New York : Harper and Row Publishing, 1974.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
- คู่มือการใช้แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
- แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
- I O C (Index of Consistency)
- R A I (Rater Agreement Indexes)

แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คำอธิบาย ให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

เรื่อง	ข้อ	ข้อความ	ไม่ชอบ	เฉย ๆ	ชอบ
การกล้าแสดงออก	1	นักเรียนชอบที่จะแสดงต่อหน้าผู้ชม.....			
	2	นักเรียนสามารถพูดบนเวทีต่อหน้าผู้ชมได้.....			
	3	นักเรียนสามารถแสดงได้ถูกต้องตามที่ได้ฝึกซ้อมไว้.....			
การแสดงได้เป็นธรรมชาติ	4	นักเรียนเคยได้รับคำชมว่าแสดงท่าทางได้สวยงาม.....			
	5	นักเรียนสามารถใช้น้ำเสียงแสดงเป็นตัวละครต่าง ๆ ได้.....			
	6	นักเรียนสามารถแสดงอารมณ์ต่าง ๆ ให้ปรากฏทางสีหน้าแววตาได้.....			
ความมั่นใจในการแสดงออก	7	นักเรียนสามารถแสดงบนเวทีได้โดยไม่ต้องเหลียวมองผู้อื่น.....			
	8	นักเรียนสามารถจัดตำแหน่งได้เหมาะสมในการแสดงบนเวที.....			
	9	นักเรียนสามารถแสดงบนเวทีได้อย่างมั่นใจ.....			
การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า	10	เมื่อแสดงผิดพลาดนักเรียนไม่แสดงท่าทางตกใจจนเด่นชัด.....			
	11	นักเรียนไม่แสดงอาการก้อเขินหัวเราะเมื่อแสดงผิดพลาด.....			
	12	เมื่อตัวละครอื่นลืมบท นักเรียนสามารถนำเพื่อนให้แสดงต่อไปได้....			

เกณฑ์การให้คะแนน

ชอบ	ให้ 2 คะแนน
เฉย ๆ	ให้ 1 คะแนน
ไม่ชอบ	ให้ 0 คะแนน

ความหมายของคะแนน

ผู้มีคะแนนสูง	หมายถึง	มีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงสูง
ผู้มีคะแนนต่ำ	หมายถึง	มีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงต่ำ

คู่มือการบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียน

คำชี้แจง

1. พฤติกรรมที่สังเกตและบันทึกลงไปแบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีมี 4 ด้าน ได้แก่ การกล้าแสดงออก 3 ข้อ การแสดงอย่างเป็นธรรมชาติ 3 ข้อ ความมั่นใจในการแสดงออก 3 ข้อ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า 3 ข้อ รวมจำนวน 12 ข้อ
2. แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีเป็นการบันทึกโดยการให้คะแนน 0, 1, 2, 3
3. เวลาที่ใช้ในการสังเกต สังเกตในช่วงระยะเวลาก่อนการทดลอง โดยจัดกิจกรรมนาฏศิลป์ สร้างสรรค์เป็นเวลา 1 สัปดาห์ ในขณะที่ทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงเป็นเวลา 5 สัปดาห์ และหลังการทดลอง สังเกตสัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ โดยทำการสังเกตและบันทึกผลขณะแสดงผลงานในชั้นสรุป รวมเวลา 10 นาที

ข้อปฏิบัติในการสังเกต

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ผู้ถูกสังเกต วัน เดือน ปี ที่ทำการสังเกต
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมจำนวนผู้สังเกต 2 คน ทำการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียน
3. การสังเกต ให้ผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัย และผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตพร้อมกันในเวลาเดียวกัน สังเกตนักเรียนคนเดียวกัน โดยดูจากในขณะที่นักเรียนแสดงบทบาทของตนตลอดการแสดงในชั้นสรุป

การบันทึกแบบสังเกต

ให้ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยสังเกตและบันทึกโดยการให้คะแนนลงในช่องหลังรายการความเชื่อมั่นในด้านต่าง ๆ โดยพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

3 คะแนน	หมายถึง	นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง	ดีมาก
2 คะแนน	หมายถึง	นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง	ดี
1 คะแนน	หมายถึง	นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง	พอใช้
0 คะแนน	หมายถึง	นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง	ต้องปรับปรุง

IOC (Index of Consistency)

พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				IOC
	คนที่ 1	คนที่ 1	คนที่ 1	รวม	
ข้อที่ 1 การแสดงท่าทางตามบทบาท	1	1	1	3	1.00
ข้อที่ 2 การพูดจาชัดเจน ชัดถ้อย ชัดคำ ไม่ติดขัด	1	1	1	3	1.00
ข้อที่ 3 การแสดงได้ถูกต้องตามบทบาท	1	1	1	3	1.00
ข้อที่ 4 การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเป็นธรรมชาติ	1	1	1	3	1.00
ข้อที่ 5 การใช้น้ำเสียงเหมาะสมกับบทบาท	1	1	1	3	1.00
ข้อที่ 6 การแสดงออกทางสีหน้าและแววตาได้สมจริง	1	1	1	3	1.00
ข้อที่ 7 แสดงได้ด้วยตนเองโดยไม่มองผู้อื่น	1	1	1	3	1.00
ข้อที่ 8 จัดตำแหน่งในการแสดงได้เหมาะสม	1	1	1	3	1.00
ข้อที่ 9 ไม่มีอาการลังเลไม่แน่ใจ	1	1	1	3	1.00
ข้อที่ 10 ไม่แสดงอาการตกใจเมื่อแสดงผิดพลาด	1	1	1	3	1.00
ข้อที่ 11 ไม่แสดงอาการเกร็งเขินหัวเราะ เมื่อแสดงผิดพลาด	1	1	1	3	1.00
ข้อที่ 12 สามารถนำตัวละครที่บท ให้แสดงบทบาทต่อได้	1	1	1	3	1.00
รวม	1	1	1	3	1.00

RAI (Rater Agreement Indexes)

ผู้สังเกตคนที่ 1

	ข้อที่ 1	ข้อที่ 2	ข้อที่ 3	ข้อที่ 4	ข้อที่ 5	ข้อที่ 6	ข้อที่ 7	ข้อที่ 8	ข้อที่ 9	ข้อที่ 10	ข้อที่ 11	ข้อที่ 12
นักเรียนคนที่ 1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0
นักเรียนคนที่ 2	2	1	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0
นักเรียนคนที่ 3	3	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0
นักเรียนคนที่ 4	4	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0
นักเรียนคนที่ 5	5	1	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0
นักเรียนคนที่ 6	6	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0
นักเรียนคนที่ 7	7	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0
นักเรียนคนที่ 8	8	1	0	1	1	1	1	0	0	1	1	0

ผู้สังเกตคนที่ 2

	ข้อที่ 1	ข้อที่ 2	ข้อที่ 3	ข้อที่ 4	ข้อที่ 5	ข้อที่ 6	ข้อที่ 7	ข้อที่ 8	ข้อที่ 9	ข้อที่ 10	ข้อที่ 11	ข้อที่ 12
นักเรียนคนที่ 1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0
นักเรียนคนที่ 2	2	2	2	1	1	2	1	0	0	0	1	0
นักเรียนคนที่ 3	3	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	0
นักเรียนคนที่ 4	4	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0
นักเรียนคนที่ 5	5	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0
นักเรียนคนที่ 6	6	1	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0
นักเรียนคนที่ 7	7	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0
นักเรียนคนที่ 8	8	2	2	1	1	2	0	0	0	1	1	0

	ข้อที่ 1	ข้อที่ 2	ข้อที่ 3	ข้อที่ 4	ข้อที่ 5	ข้อที่ 6	ข้อที่ 7	ข้อที่ 8	ข้อที่ 9	ข้อที่ 10	ข้อที่ 11	ข้อที่ 12
RAI รายข้อ	0.1825	0.7500	0.8750	1.0000	0.8125	1.000	0.9375	1.0000	1.0000	0.9375	1.0000	1.0000

	ด้านที่ 1	ด้านที่ 2	ด้านที่ 3	ด้านที่ 4
RAI รายด้าน	0.9831	0.9792	0.9805	0.9805

RAI	รวม
	0.9107

ภาคผนวก ข

- กิจกรรมนาฏศิลป์สร้างสรรค์
- โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

กิจกรรมนาฏศิลป์สร้างสรรค์

ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ในระยะก่อนการทดลอง เพื่อจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้าน (Baseline Data) ของกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ วันละ 40 นาที เวลา 8.00 น. – 8.40 น. โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นนำ 5 นาที

1. นำเข้าสู่กิจกรรมโดยการฟังนิทานเพลง
2. ครูทบทวนเนื้อหาของนิทาน และสาธิตตัวอย่างท่าทางในการทำกิจกรรมนาฏศิลป์สร้างสรรค์ตามที่ครูเตรียมไว้
3. บอกข้อตกลงเบื้องต้น
4. นักเรียนวางแผนร่วมกันกับเพื่อนและครูในเรื่องที่จะทำเป็นผลงาน

ขั้นตอนกิจกรรม 20 – 25 นาที

ขั้นทำกิจกรรมร่วมกัน ให้นักเรียนลงมือฝึกซ้อมบทบาทร่วมกับสมาชิกในกลุ่มตามที่ได้วางแผน โดยนักเรียนสามารถปรึกษาและร่วมมือกันทำงานกลุ่ม

ขั้นสรุป 10 – 15 นาที

1. นักเรียนแสดงผลงาน
2. นักเรียนช่วยกันอภิปราย ถึงขั้นตอนในการทำงานว่าเป็นอย่างไร ทำงานตามแผนที่วางไว้หรือไม่ เพราะอะไร มีปัญหาอะไรบ้าง ช่วยกันแก้ปัญหอย่างไร การทำงานร่วมกัน มีผลดีและผลเสียอย่างไร

บทบาทครู

ครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนวางแผนร่วมกันและเสนอความคิดเห็นร่วมกันด้วยการใช้คำถามปลายเปิด กระตุ้น การเกิดความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง โดยทบทวนถึงขั้นตอนการฝึกซ้อม และทำงานร่วมกัน และผลที่ได้รับจากการแสดง

โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1.	ปฐมนิเทศ		1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างนักเรียนกับนักเรียนและผู้วิจัยกับนักเรียน 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ - วิธีการและจุดมุ่งหมายของบทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง - บทบาทและหน้าที่ของนักเรียน - ช่วงระยะเวลา จำนวนครั้ง และสถานที่ที่ใช้ในการทดลอง 3. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายของการใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลองในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที	1. ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมสร้างความคุ้นเคยโดยผู้วิจัยให้นักเรียนหยิบของใช้ส่วนตัวคนละ 1 ชิ้น มาวางรวมกัน 2. ให้นักเรียนหยิบของที่ไม่ใช่ของตนคนละ 1 ชิ้น แล้วตามหาเจ้าของจนพบ 3. ให้นักเรียนสัมภาษณ์และพูดคุยกันเรื่องข้อมูลส่วนตัวของเพื่อน (5 นาที) 4. เมื่อหมดเวลา ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมาแนะนำเพื่อนที่ได้สัมภาษณ์ไปให้สมาชิกคนอื่น ๆ ได้รู้จัก 5. เมื่อนักเรียนแนะนำตัวเพื่อนๆ จนครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปกิจกรรมนี้ว่ามีวัตถุประสงค์อย่างไร 6. ผู้วิจัยสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเพิ่มเติมจากนักเรียน

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				7. ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และลักษณะของการใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง ในการพัฒนา ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที 8. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยและนัดหมายเกี่ยวกับวันเวลา และสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมในครั้งต่อไป
2		บทบาทสมมติ	1. เพื่อให้นักเรียนมีความกล้าในการแสดงบนเวทีต่อหน้าผู้ชม 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากบทบาทสมมติไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้	บทบาทสมมติ ในการทดลองใช้บทบาทสมมติในครั้งนี้ 2,5,8,11 โดยมีวิธีดำเนินการเป็นขั้นตอนเหมือนกันทุกครั้งดังนี้ 1. <u>ขั้นเตรียมการ</u> (5 นาที) ผู้วิจัยบอกจุดมุ่งหมายของการใช้บทบาทสมมติที่ต้องการ
3	การกล้าแสดงออก	เทคนิคแม่แบบ	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถพูดจาชัดเจน ชัดถ้อย ชัดคำ ไม่ติดขัด 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากเทคนิคแม่แบบไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้	ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท 2. <u>ขั้นทดลอง</u> (20-25 นาที) ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านเอกสารบทบาทสมมติ และฝึกซ้อมบทบาทแล้วจึงแสดงผลงาน

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
4		สถานการณ์จำลอง	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงได้ถูกต้องตามบทบาท 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์จำลองไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้	3. <u>ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล</u> (5 นาที) ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ความรู้สึกในขณะแสดงและข้อดีข้อเสียของการแสดง 4. <u>ขั้นสรุป</u> (5 นาที)
5.		บทบาทสมมติ	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงออกด้านกริยาท่าทางได้สวยงามเป็นธรรมชาติ 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากบทบาทสมมติไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้	ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากการใช้บทบาทสมมติเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที จากนั้นผู้วิจัยจึงสรุปเพิ่มเติม <u>เทคนิคแม่แบบ</u>
6	การแสดงได้อย่างเป็นธรรมชาติ	เทคนิคแม่แบบ	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้น้ำเสียงได้เหมาะสมกับบทบาท 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากเทคนิคแม่แบบไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้	ในการทดลองใช้เทคนิคแม่แบบในครั้งนี้ 3,6,9,12 โดยมีวิธีดำเนินการเป็นขั้นตอนเหมือนกันทุกครั้งดังนี้ 1. <u>ขั้นนำ</u> (5 นาที) ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่ฝึกตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในแต่ละเรื่อง

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
7		สถานการณ์จำลอง	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงออกทางสีหน้าและแววตาได้สมจริง 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์จำลองไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้	2. <u>ขั้นเสนอแม่แบบ</u> (20-25 นาที) ผู้วิจัยเสนอแม่แบบในรูปแบบวิดีโอพร้อมคำบรรยายในเรื่องที่จะฝึก จากนั้นจึงแจกเอกสาร และให้แม่แบบที่เป็นคนจริง ๆ ช่วยฝึกซ้อมนักเรียนตามบทบาทแล้วจึงแสดงจริง
8		บทบาทสมมติ	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องหันมองผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากบทบาทสมมติไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้	3. <u>ขั้นสรุป</u> (5 นาที) ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์เกี่ยวกับเรื่องที่ฝึก จากนั้นผู้วิจัยจึงสรุปเพิ่มเติม 4. <u>ขั้นประเมินผล</u> (5 นาที) สังเกตจากการแสดงจริงและการอภิปรายผล
9	ความมั่นใจในการแสดงออก	เทคนิคแม่แบบ	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถจัดตำแหน่งในการแสดงได้เหมาะสม 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากเทคนิคแม่แบบไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้	<u>สถานการณ์จำลอง</u> ในการทดลองใช้สถานการณ์จำลองในครั้งที่ 4,7,10,13,14 โดยมีวิธีดำเนินการเป็นขั้นตอนเหมือนกันทุกครั้งที่ 1. <u>ขั้นเตรียมการ</u> (5 นาที) ผู้วิจัยบอกจุดประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
10		สถานการณ์จำลอง	1. เพื่อให้นักเรียนไม่มีอาการลังเล ไม่แน่ใจในขณะแสดง 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์จำลองไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้	2. <u>ขั้นตอนการ</u> (20-25 นาที) ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาเอกสารบทบาทจำลอง จากนั้นจึงทำการฝึกซ้อม และแสดงบทบาทไปตามลำดับที่เตรียมไว้ 3. <u>ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย</u> (5 นาที)
11		บทบาทสมมติ	1. เพื่อให้นักเรียนไม่แสดงอาการตกใจอย่างเด่นชัดเมื่อแสดงผิดพลาด 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากบทบาทสมมติไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที	ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ความรู้สึกในขณะแสดงและข้อดีข้อเสียของการแสดง 4. <u>ขั้นสรุป</u> (5 นาที) ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อ
12	การแก้ไข ปัญหา เฉพาะหน้า	เทคนิคแม่แบบ	1. เพื่อให้นักเรียนไม่แสดงอาการเกร็ง หวัหระะ เมื่อแสดงผิดพลาด 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากเทคนิคแม่แบบไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้	ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีให้นักเรียน จากนั้นผู้วิจัยจึงสรุปเพิ่มเติม

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
13		สถานการณ์จำลอง	1. ให้นักเรียนสามารถนำตัวละครที่ลืมนบทให้แสดงบทบาทต่อไปได้ 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์จำลองไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้	
14	-การฝึกกรรม	-สถานการณ์จำลอง	1. เพื่อให้นักเรียนมีความกล้าในการแสดงบนเวทีต่อหน้าผู้ชม 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถพูดจาชัดเจน ชัดถ้อย ชัดคำ ไม่ติดขัด 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงได้ถูกต้องตามบทบาท 4. เพื่อให้นักเรียนสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างเป็นธรรมชาติ 5. เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้น้ำเสียงได้เหมาะสมกับบทบาท 6. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงทางสีหน้า และแววตา ได้สมจริง 7. เพื่อให้นักเรียนแสดงได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องเหลียวมองผู้อื่น	1. ครูและนักเรียนช่วยกันคัดเลือกตัวแสดงและฝึกซ้อมบทบาท 2. นักเรียนแสดงบทบาทบนเวที หอประชุมโรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร โดยมีนักเรียนเป็นผู้ชม 200 คน ภายใต้สถานการณ์จริง 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ความรู้สึกในขณะแสดง และข้อดีข้อเสียของการแสดง จากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปสาระข้อคิด และประโยชน์ที่ได้จากสถานการณ์จำลอง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที จากนั้นผู้วิจัยจึงสรุปเพิ่มเติม

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			11. เพื่อให้นักเรียนไม่แสดงอาการเก๋อเขิน หัวเราะ เมื่อแสดงผิดพลาด 12. เพื่อให้นักเรียนสามารถพูดนำตัวละครอื่นเพื่อให้จำบทได้ 13. เพื่อให้นักเรียนได้นำประสบการณ์จากกิจกรรมไปใช้ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที	4. ประเมินผลจากการสังเกตในขณะที่แสดง โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย
15	ปัจฉิมนิเทศ		1. เพื่อให้นักเรียนได้สรุปบททวนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการใช้โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที 2. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกของตนที่มีต่อการใช้โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีต่อไป	1. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน โดยให้ช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที 2. ให้ตัวแทนของทั้ง 2 กลุ่มออกมารายงานผลการสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ให้ทุกคนทราบ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 3. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียน และกล่าวปิดกิจกรรม

โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ครั้งที่ 1

เรื่อง ปฐมนิเทศ

เวลา 40 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และครูกับนักเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีการและจุดมุ่งหมายของบทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง
3. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของนักเรียน รวมทั้งช่วงระยะเวลา จำนวนครั้ง และสถานที่ที่ใช้ในการทดลอง
4. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายของการใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

วิธีดำเนินการ

1. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการสร้างความคุ้นเคยกันภายในกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมนี้มีชื่อว่า “ล่าสมบัติ” โดยมีวิธีการเล่น ดังนี้
 - 1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนหยิบสมบัติส่วนตัว คนละ 1 ชิ้น มาวางรวมกัน โดยไม่ให้ผู้อื่นเห็น
 - 1.2 ให้นักเรียนหยิบของที่ไม่ใช่ของตน คนละ 1 ชิ้น แล้วตามหาเจ้าของจนพบ
 - 1.3 ให้นักเรียนซักถามข้อมูลส่วนตัวของเพื่อน เช่น ชื่อ-สกุล ชื่อเล่น อายุ งานอดิเรก อาหารที่ชอบ ฯลฯ โดยให้พยายามหาข้อมูลจากเพื่อนให้ได้มากที่สุด (5 นาที)
 - 1.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมาแนะนำเพื่อนที่เป็นเจ้าของสมบัติให้สมาชิกคนอื่น ทราบจนครบ
 - 1.5 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรม
 - 1.6 ผู้วิจัยสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และสนทนากับนักเรียนเพื่อสร้างความคุ้นเคยและเป็นกันเองยิ่งขึ้น

2. ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและวิธีดำเนินการของการใช้ บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ สถานการณ์จำลอง รวมทั้งบทบาทและหน้าที่ของนักเรียนในการร่วมกิจกรรม

3. ผู้วิจัยอธิบายจุดมุ่งหมายของการใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และ สถานการณ์จำลอง เพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

4. สนทนา ชักถาม และแจกตาราง วันเวลาและสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมให้นักเรียนทราบ

ประเมินผล

1. สังเกต ความสนใจ และความตั้งใจที่นักเรียนมีต่อกิจกรรม
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย สนทนา ชักถาม เกี่ยวกับการใช้ บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง เพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
3. นักเรียนบอกจุดมุ่งหมายของกิจกรรมครั้งนี้ได้

เอกสารเรื่อง ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที หมายถึง การที่บุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมด้านการแสดงที่ปรากฏต่อสาธารณชน และแสดงบทบาทตามที่กำหนดไว้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. การกล้าแสดงออก หมายถึง การที่นักเรียนมีความสามารถที่จะแสดงออกให้ถูกต้องตามบทบาทที่กำหนดไว้ ได้แก่
 - 1.1 กล้าแสดงบทบาทอย่างเหมาะสม โดยการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
 - 1.2 การพูดจาได้ชัดเจน ชัดถ้อยชัดคำ ไม่ติดขัด
 - 1.3 การแสดงออกได้อย่างถูกต้องตามบทบาทที่กำหนดไว้
2. การแสดงบทบาทได้อย่างเป็นธรรมชาติ หมายถึง การที่นักเรียนสามารถแสดงบทบาทของตนตามที่ฝึกซ้อมไว้ได้สมบทบาทเหมือนจริง รวมทั้งแสดงออกได้อย่างเป็นธรรมชาติ ได้แก่
 - 2.1 การแสดงออกด้านกิริยาท่าทางได้สวยงามเป็นธรรมชาติ
 - 2.2 การใช้น้ำเสียงได้เหมาะสมกับบทบาทของตัวละคร
 - 2.3 การแสดงออกทางสีหน้าและแววตาได้สมบทบาท
3. ความมั่นใจในการแสดงออก หมายถึง ความสามารถของนักเรียนที่จะแสดงออกตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่มีอาการลังเลใจ ได้แก่
 - 3.1 การแสดงออกได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องหันมองผู้อื่น
 - 3.2 สามารถจัดตำแหน่งในการแสดงได้เหมาะสม
 - 3.3 ไม่แสดงท่าทางลังเล และไม่แน่ใจในขณะที่แสดง
4. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ได้แก่ ความสามารถของนักเรียนในการตัดสินใจที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อเกิดอุปสรรคหรือปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้การแสดงนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ได้แก่
 - 4.1 ไม่แสดงอาการตกใจอย่างเด่นชัด เมื่อแสดงผิดพลาด
 - 4.2 ไม่แสดงอาการเก้อเขิน หัวเราะ เมื่อแสดงผิดพลาด
 - 4.3 สามารถนำตัวละครที่ลืมบทให้แสดงบทบาทต่อได้

โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ครั้งที่ 2 บทบาทสมมติ

เรื่อง การกล้าแสดงออก : พูฟู... ไม่อายแล้ว

เวลา 40 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนมีความกล้าในการแสดงบนเวทีต่อหน้าผู้ชม
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากบทบาทสมมติไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ เรื่อง “พูฟู... ไม่อายแล้ว”
2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ เช่น
 - 2.1 หมวกสัตว์
 - 2.2 เถาวัลย์
 - 2.3 เครื่องบันทึกเสียง
 - 2.4 ม้วนเทป

การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับความสามารถในการกล้าแสดงออกตามบทบาทของตัวละครต่าง ๆ ต่อหน้าผู้ชม มีนักเรียนคนใดบ้างที่มีความสามารถแต่ไม่กล้าแสดงออก เป็นเพราะเหตุใด จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท

2. ขั้นทดลอง (20 – 25 นาที)

2.1 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง รวมทั้งจัดสถานที่ในการแสดงให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.2 ให้นักเรียนฝึกซ้อมบทบาทสมมติตามบทบาทของตน

2.3 เริ่มแสดงบทบาทของตนตามที่ได้ฝึกซ้อมไว้

2.4 ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปบทบาทในการแสดงดังหัวข้อต่อไปนี้

2.4.1 พูฟู มีนิสัยอย่างไร

2.4.2 ถ้านักเรียนเป็นเดี่ยวรำ นักเรียนจะช่วยฝึกซ้อมเต้นรำให้ฟุฟุหรือไม่
เพราะเหตุใด

2.4.3 ถ้านักเรียนเป็นสมาชิกในป่า นักเรียนจะมอบรางวัลชนะเลิศให้ฟุฟุหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.4.4 นักเรียนคิดว่า การกล้าแสดงออกของฟุฟุ มีสาเหตุจากอะไร

2.4.5 นักเรียนคิดว่า ที่สมาชิกในป่าพากันมอบรางวัลชนะเลิศให้แก่ฟุฟุ เป็นการกระทำที่สมควรหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.4.6 การที่ฟุฟุ เปลี่ยนแปลงตัวเองจากการเป็นกระต่ายขี้อายมาเป็นกระต่ายที่กล้าแสดงออกนั้นดีหรือไม่ เพราะเหตุใด

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ความรู้สึกในขณะแสดง ตลอดจนข้อดีข้อเสียของการแสดง

4. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากการใช้บทบาทสมมติเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที จากนั้นผู้วิจัยจึงสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตในขณะแสดงผลงานโดยใช้

1. แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
2. การสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน

เรื่อง “ฟูฟู... ไม่อายแล้ว”

ป่าผ่าแฝด เป็นป่าวิเศษที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด ไม่ว่าสิ่งใดก็ตามที่ผ่านเข้าไปในดินแดนแห่งนี้จะสามารถเข้าใจภาษาซึ่งกันและกันได้หมด ป่าแห่งนี้มีคนแคระคู่หนึ่งเป็นผู้พิทักษ์ป่า ซึ่งมีหน้าที่ดูแลกฎระเบียบและความเป็นอยู่ของทุกชีวิตในป่าแห่งนี้

วันหนึ่งคนแคระผู้พิทักษ์ป่าได้ประกาศให้สมาชิกทราบว่า จะจัดงานเลี้ยงฉลองวันเกิดครบ 10 รอบ ให้แก่ บูด้า หมี่เฒ่าอาวูโสประจำป่าผู้รักเสียงเพลงและการเต้นรำเป็นชีวิตจิตใจ ดังนั้นในงานเลี้ยงจึงจัดให้มีการประกวดเต้นรำ ซึ่งเถาวัลย์ศักดิ์สิทธิ์อันเป็นสมบัติล้ำค่าของหมี่เฒ่าบูด้า เป็นรางวัลชนะเลิศ เมื่อข่าวนี้แพร่ออกไปทั่วป่า ทุกชีวิตในป่าต่างพากันตื่นตื่น กระตือรือร้น และพร้อมใจกันฝึกซ้อมการเต้นรำเพื่อเข้าร่วมประกวดเต้นรำในครั้งนี้ จะมีก็เพียงแต่เจ้าฟูฟู กระต่ายน้อยขี้อายเพียงตัวเดียวเท่านั้น ที่ไม่กล้าเข้าร่วมฝึกซ้อมเต้นรำในครั้งนี้

เดียร่า กวางสาวแสนดี เป็นผู้สังเกตเห็นถึงความผิดปกติครั้งนี้ จึงคิดหาหนทางช่วยเหลือให้ฟูฟูเกิดความกล้าแสดงออกที่จะร่วมงานเต้นรำ โดยได้แอบฝึกซ้อมการเต้นรำให้แก่ฟูฟูจนฟูฟูสามารถเต้นรำได้คล่องแคล่ว โดยที่ไม่มีใครล่วงรู้เลย

เมื่อถึงวันงานเลี้ยง สัตว์ต่าง ๆ พากันเต้นรำอย่างสนุกสนาน และแล้วทุกคนก็ต้องแปลกใจ เมื่อเห็นฟูฟู กระต่ายขี้อายสามารถร่วมเต้นรำกับเพื่อน ๆ ได้ อย่างคล่องแคล่วอย่างที่ทุกคนคาดไม่ถึง เมื่อเพลงจบสัตว์ต่าง ๆ พากันปรบมือชมเชยและแสดงความชื่นชมในความกล้าของฟูฟู ทั้งหมดจึงพร้อมใจกันมอบรางวัลชนะเลิศให้แก่ฟูฟู

ตั้งแต่นั้นมาในป่าแห่งนี้ก็ไม่มีฟูฟู กระต่ายขี้อายอีกต่อไปแล้ว คงมีเพียงแต่ฟูฟู กระต่ายผู้กล้าแสดงออกเท่านั้น

ให้นักเรียนแสดงเป็น คนแคระผ่าแฝด บูด้า ฟูฟู เดียร่า และสัตว์ต่าง ๆ ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของคนแคระผู้พิทักษ์ป่า

เราคือผู้พิทักษ์ป่า เป็นคนแคระผาแฝด มีหน้าที่ดูแลป่าผาแฝดให้ร่มเย็นเป็นสุข เราได้ประกาศให้สัตว์ต่าง ๆ รู้ว่าเราจะจัดงานเลี้ยงฉลองวันเกิดครบ 10 รอบ ให้แก่บูด้า หมี่เฒ่า โดยจะมอบรางวัลเกาวัลย์ศักดิ์สิทธิ์ให้แก่ผู้ชนะเลิศในการเต้นรำ เราแปลกใจและดีใจมากที่เห็น ฟุฟุ กระต่ายขี้อายสามารถแสดงความกล้าโดยการเข้าร่วมเต้นรำในครั้งนี้ด้วย เราจึงเห็นสมควรว่าฟุฟุ ควรจะเป็นผู้ได้รับรางวัลชนะเลิศไปครอบครอง

บทบาทของฟุฟุ

ฉันคือ ฟุฟุ กระต่ายขี้อาย ฉันชอบการร้องเพลงและเต้นรำ แต่ฉันขี้อายเกินกว่าจะแสดงต่อหน้าคนอื่นได้ ฉันเห็นสัตว์ต่าง ๆ พวกมันฝึกซ้อมการเต้นรำกันอย่างสนุกสนาน เพื่อร่วมฉลองงานวันเกิดครบ 10 รอบ ของบูด้า หมี่เฒ่า ฉันอยากร่วมเต้นรำกับเพื่อน ๆ ในงานนี้บ้าง แต่ฉันก็ไม่กล้า ได้แต่เฝ้าแอบดูอยู่ห่าง ๆ ในที่สุดเดียร่า กวางแสนสวย ได้แอบพาฉันไปฝึกซ้อมการเต้นรำและพูดคุยชวนให้ฉันกล้าในการร่วมเต้นรำกับผู้อื่น ฉันตื่นเต้นมากในขณะที่เต้นรำ แต่ก็นึกถึงคำที่เดียร่าบอกไว้ว่า “ไม่ต้องสนใจคนอื่นให้สนใจแต่สิ่งที่ตนเองกำลังทำเท่านั้น” เมื่อการเต้นรำสิ้นสุดลงทุกคนพากันปรบมือและแสดงความชื่นชมในตัวฉัน ฉันดีใจมาก และในที่สุดฉันก็เป็นผู้ที่คว้ารางวัลชนะเลิศมาครอบครอง

บทบาทของบูด้า

ฉันชื่อบูด้า หมี่เฒ่าประจำหมู่บ้าน ฉันดีใจมากที่สมาชิกในป่าต่างพร้อมใจกันจัดฉลองวันเกิดครบ 10 รอบ ให้แก่ฉัน และได้มอบของขวัญที่พิเศษที่สุดให้แก่ฉัน นั่นคือการจัดงานเต้นรำครั้งยิ่งใหญ่ ฉันจึงตอบแทนสมาชิกด้วยการมอบรางวัลเกาวัลย์ศักดิ์สิทธิ์สมบัติล้ำค่าที่ฉันรักษามานานกว่าร้อยปี ให้แก่สมาชิกที่สามารถเต้นรำได้ถูกใจฉันมากที่สุด ฉันแปลกใจมากที่เห็นฟุฟุ กระต่ายขี้อายสามารถแสดงความกล้าโดยออกมาร่วมเต้นรำได้อย่างสวยงามเป็นที่ประทับใจแก่ทุกคน พวกเราจึงพร้อมใจกันมอบรางวัลชนะเลิศให้แก่ฟุฟุ

บทบาทของเดียร่า

ฉันชื่อเดียร่า กวางสาวแสนสวย ฉันเป็นคนชอบช่วยเหลือเพื่อน วันหนึ่งขณะที่พวกเรา กำลังฝึกซ้อมเต้นรำ เพื่อร่วมฉลองงานวันเกิดครบ 10 รอบ ของบูด้า หมี่เฒ่าอยู่นั้น ฉันเห็น ฟุฟุ กระต่ายขี้อาย มาแอบดูการฝึกซ้อมอยู่ใกล้ ๆ ฉันได้ชักชวนให้ฟุฟุมาฝึกซ้อมเต้นรำร่วมกัน แต่ฟุฟุปฏิเสธเพราะเธอไม่กล้าพอ ฉันจึงพูดให้กำลังใจฟุฟุ และบอกเธอว่า “ขณะที่เต้นรำไม่ต้องสนใจคนอื่น ขอให้สนใจแต่สิ่งที่ตนเองกำลังทำเท่านั้น” พร้อมทั้งฉันได้แอบพาฟุฟุไปฝึกซ้อมเต้นรำตามลำพังจนเธอสามารถทำได้ เมื่อถึงวันงานเลี้ยง ฉันดีใจมากที่เห็นฟุฟุกล้าแสดงออกในการเต้นรำจนเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในป่า จนเธอได้รับรางวัลชนะเลิศในที่สุด

บทบาทของสมาชิกในป่า

พวกเราคือ สมาชิกสัตว์ป่า พวกเราทุกคนตื่นเต้นดีใจมากที่จะได้ร่วมกันเต้นรำในงานวันเกิดครบ 10 รอบ ของบูต้า หมีเผ่า เราต่างพากันฝึกซ้อมการเต้นรำกันอย่างสนุกสนาน เมื่อถึงวันงานเราต้องพากันแปลกใจที่เห็นฟุฟุ กระต่ายขี้อาย สามารถร่วมเต้นรำได้อย่างสวยงาม เราทุกคนต่างพากันชื่นชมในความกล้าแสดงออกของฟุฟุ และเห็นพ้องต้องกันว่าสมควรมอบรางวัลชนะเลิศให้แก่ฟุฟุ

โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ครั้งที่ 3 เทคนิคแม่แบบ

เรื่อง การกล้าแสดงออก : ฝึกสัณนิท...ไม่ติดขัดแน่

เวลา 40 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถพูดจาชัดเจน ชัดถ้อย ชัดคำ ไม่ติดขัด
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากเทคนิคแม่แบบไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้

สื่อการเรียนรู้

1. วิดีทัศน์ประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบ เรื่อง “ฝึกสัณนิท...ไม่ติดขัดแน่”
2. เอกสารประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบ เรื่อง “ฝึกสัณนิท...ไม่ติดขัดแน่”

การสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับความสามารถในการกล้าแสดงออกที่จะพูดจาให้ชัดเจน ชัดถ้อย ชัดคำ ไม่ติดขัด มีนักเรียนคนใดบ้างที่สามารถทำได้แต่ไม่กล้าแสดงต่อหน้าผู้อื่น เพราะเหตุใด

2. ขั้นเสนอแม่แบบ

2.1 ผู้วิจัยเสนอแม่แบบในรูปวีดิทัศน์เกี่ยวกับการกล้าแสดงออกที่จะพูดจาให้ชัดเจน ชัดถ้อย ชัดคำ ไม่ติดขัด ให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท

2.2 แจกเอกสารประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบ ให้นักเรียนอ่านและเตรียมตัวแสดงตามที่ได้ดูแบบจากวีดิทัศน์

2.3 ให้นักเรียนฝึกซ้อมการแสดงของตนเองตามแบบที่ได้ดูจากวีดิทัศน์ โดยมีแม่แบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ เป็นผู้ให้คำแนะนำ

- 2.4 เริ่มแสดงบทบาทของตนตามที่ได้ฝึกซ้อม
- 2.5 นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปบทบาทในการแสดงตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 2.5.1 สาเหตุที่ทำให้หยก และลีน่าเปลี่ยนไปคืออะไร
 - 2.5.2 เพราะเหตุใดเพื่อน ๆ จึงพากันชื่นชมหยกและลีน่า
 - 2.5.3 หยก และลีน่า เป็นคนอย่างไร
 - 2.5.4 นักเรียนคิดว่าการเปลี่ยนแปลงตัวเองของหยก และลีน่านั้นดีหรือไม่

เพราะเหตุใด

3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิด สาระ และข้อดี ข้อเสีย ตลอดจนประโยชน์ที่ได้จากการแสดง จากนั้นผู้วิจัยจึงสรุปเพิ่มเติม

4. การประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตในขณะแสดงผลงานโดยใช้

- 4.1 แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
- 4.2 การสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน

เรื่อง “ฝึกสัณนิท...ไม่ติดขัดแน่”

คืนหนึ่ง ขณะที่โจและจิมสองพี่น้อง กำลังนั่งดูละคร TV เรื่อง นางฟ้าตกสวรรค์ ซึ่งเป็นรายการพิเศษ “รวมใจต้านภัยหนาว” ซึ่งจัดขึ้นเพื่อนำรายได้ช่วยเหลือชาวชนบทที่ต้องเผชิญกับความหนาวเหน็บอยู่นั้น โจและจิมจำได้ว่าตัวละครซึ่งแสดงเป็นนางฟ้าและแม่มด คือ ลีน่า และหยก เพื่อนนักเรียนที่เพิ่งลาออกจากโรงเรียน ทั้งสองแปลกใจที่ลีน่า และหยก เปลี่ยนแปลงตัวเองจากที่เคยขี้อายไม่กล้าพูด เพียงชั่วเวลาไม่นานก็กลับกลายเป็นเด็กที่กล้าแสดงออกและพูดจาได้ชัดเจน ไม่ติดขัด สามารถแสดงละครต่อหน้าผู้ชมได้ ทั้งสองคนทำอย่างไรหนอ ?

เช้าวันรุ่งขึ้นที่โรงเรียนเพื่อน ๆ ที่ดู TV ก็พากันพูดคุยถึงความสามารถของลีน่า และหยก ทุกคนอยากรู้อะไรทำให้หยกเปลี่ยนไปได้ถึงเพียงนี้ และแล้วความก็กระจ่างขึ้น เมื่อแหวนเป็นผู้ไขปัญหาว่า ทั้งสองได้เข้าฝึกการแสดง และฝึกฝนบทพูดจนมีความสามารถ ทุกคนจึงแสดงความชื่นชมในความมานะพยายามของลีน่า และหยก

จาก ในห้องนอน

บรรยาย ขณะที่โจและจิมกำลังดู TV

โจ : ปิดเถอะจิม ดึกแล้ว พรุ่งนี้ต้องไปโรงเรียนแต่เช้า

จิม : เตี่ยว่า...ดูละครเรื่องนี้ก่อน น่าสนุกนะ

โจ : ตามใจ จั๊นเพื่อนอนนะ แล้วอย่าลืมปิด TV ละ

บรรยาย โจล์มัตวลงนอนส่วนจิมดู TV ต่อ

ลิซ่า : (ใน TV) เราคือนางฟ้า ตกลงมาจากสวรรค์

(นางฟ้า)	บิดาลงทัณฑ์	ต้องทำความดี
----------	-------------	--------------

ครบสามประการ ไม่นานเกินปี

แล้วตัวเรานี้ จะได้กลับไป

จิม : (ตื่นเต้น) พี่โจ! พี่โจ! ดุขิ! ลีน่านี่นา

หยก : (ใน TV) สะซ้ำ! สะซ้ำ! เป็นนางฟ้า แล้วเป็นไงล่ะ

(แม่มด) ตกลงมาจากสวรรค์ ฮ่า! ฮ่า! ฮ่า!

ถึงเจ้าจะเป็นนางฟ้า เจ้าก็ไม่มีสิทธิ์มาขวางทางข้า

หลีกไป! (นางฟ้าและแม่มดแสดงท่าต่อสู้)

โจ : (ตื่นเต้น) นี่ก็หยกนี่นา อะไรงัน 2 คนนี้ ขี้อายจะตายไป ทำไมมาเป็น
ดาราละครไปแล้ว งงจัง!

จิม : แสดงเก่งด้วยสิ พุดซัดซัด ไม่มีจิมงำ เหมือนเมื่อก่อนเลย

บรรยาย นางฟ้าสาปแม่มดกลายเป็นก้อนหิน...จบการแสดง

จิม : ว้าว ! จบชะแล้ว อยากจริงจังว่าทั้ง 2 คนนี้ เก่งขึ้นอย่างนี้

โจ : นั่นนะสิ ! แต่นี้ดีกแล้ว นอนเถอะ เดี่ยวตื่นสาย

บรรยาย เข้าวันรุ่งขึ้นที่โรงเรียน

จากในห้องเรียน

อ้อม : ผี ! เมื่อคืนนี้ฉันเห็นหยกกับสีน้ำตาลใน TV ด้วย เล่นละครเก่งเก่ง

โพสท์ : ฉันก็ดู ! ตอนแรกจำไม่ได้เลย ดูไปดูมา รู้สึกคุ้นคุ้น

ฝั่ง : ฉันทนอนตั้งแต่ 2 ทุ่ม ไม่ได้ดูหรรอก เป็นไงเหอ
 อ้อม : เค้าเก่งมากเลย ไม่เหมือนเมื่อก่อนเลยนะ
 โปสต์ : ไซ้ ! พูกคล่องปรือ ไม่มีติดขัดเลย
 ฝั่ง : ขนาดนั้นเชียว ! อะไรกัน ทำไมจะเปลี่ยนไปได้ขนาดนี้

บรรยาย โจกับจิมเดินเข้ามา

โจ : พวกเราก็ดู เมื่อคืนนี้ น่าทึ่งจริง ๆ
 จิม : ฉันทอยากรู้จังเลยว่าทำไมเค้าถึงเปลี่ยนไปขนาดนี้

บรรยาย แหวนเดินเข้ามา

โปสต์ : ฉันทอยากรู้แบบเค้ามันจังเลย
 แหวน : ใครเก่งจ๊ะ ! คุยอะไรกันอยู่
 อ้อม : ลีน่า กับหยกนะสิ
 แหวน : อ้อ! ละครเมื่อคืนละสิ!
 ฝั่ง : ยังไม่ทันบอกเลย รู้แล้วเหอ
 แหวน : ไม่ใช่แค่นั้นนะ ฉันทยังรู้ด้วยที่เค้าเก่งขนาดนั้น เพราะอะไร
 ทูกะ : (ตะโกน) เธอรู้!!
 แหวน : ไซ้ฉันทรู้ เพราะ 2 คนนั้น ไปฝึกการแสดงที่โรงเรียนของป้าฉันท ป้าฉันทบอกว่า 2 คนนี้ ขยันซ้อม และอดทนมาก ฝึกบทพูด จากไม่คล่องจนพูดคล่องเลย
 อ้อม : เหมือนที่อาจารย์บอกเลยนะว่า เวลาเล่นละครให้พูดชัด ไม่ให้ตะกุกตะกัก
 โปสต์ : แบบนี้เราก็มีสติทึงเหมือนเค้าล่ะสิ
 ฝั่ง : (ตะโกน) อาจารย์มาแล้ว !
 ทุกคนแยกย้ายกันนั่งโต๊ะ

โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ครั้งที่ 4 สถานการณ์จำลอง

เรื่อง การกล้าแสดงออก : กล้า ๆ หน่อย...ค่อย ๆ ส่าย

เวลา 40 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงได้ถูกต้องตามบทบาท
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการใช้สถานการณ์จำลองไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง เรื่อง กล้า ๆ หน่อย...ค่อย ๆ ส่าย
2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดง เช่น
ไม้เคาะจังหวะ

การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง

1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการกล้าแสดงออกให้ถูกต้องตามบทบาท จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท

2. ขั้นดำเนินการ

2.1 แจกเอกสาร สถานการณ์ และบทบาท ให้ผู้แสดง เพื่อศึกษา และฝึกซ้อมก่อนการแสดง

2.2 ให้ผู้แสดงแนะนำตนเองตามบทบาทที่ต้องแสดงก่อนที่จะแสดงบทบาทไปตามสถานการณ์ที่เตรียมไว้

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน ให้นักเรียนช่วยกันทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์จากสถานการณ์นั้น โดยให้นักเรียนอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้

- 3.1 ทำไมสุจิตาจึงได้รับคำชมเชยจากอาจารย์จินดา
- 3.2 สุจิตาเป็นคนอย่างไร
- 3.3 นักเรียนคิดว่าการกล้าแสดงออกของสุจิตา ดีหรือไม่ เพราะเหตุใด

3.4 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อน ๆ ของสุจิตา จะปฏิบัติตามแบบสุจิตาหรือไม่
เพราะเหตุใด

4. ขั้นสรุป

4.1 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

4.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและสาระ รวมทั้งข้อดีข้อเสียที่ได้จากการใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

4.3 ผู้วิจัยช่วยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตในขณะแสดงผลงานโดยใช้

1. แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
2. การสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน

เรื่อง “กล้า ๆ หน้อย...ค้อย ๆ ส่าย”

เนื่องในวันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้เวียนมาบรรจบครบอีกราวหนึ่ง ทางมหาวิทยาลัยได้จัดงานขึ้น เพื่อถวายแด่พระองค์ท่าน ซึ่งประกอบด้วย งานพระราชพิธี และการจัดนิทรรศการ ในวาระนี้ สมเด็จพระเทพฯ จะทรงร่วมเสวยพระกระยาหารค่ำร่วมกับ อธิการบดีและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และมีการแสดงหน้าพระที่นั่งเพื่อถวายพระพรแด่พระองค์ ในงานนี้ สุธิตา เป็นผู้หนึ่งที่ได้รับคัดเลือกให้แสดงในงานนี้ด้วย

ตลอดเวลาที่ฝึกซ้อมสุธิตา มาฝึกซ้อมตรงตามเวลานัด และตั้งใจฝึกซ้อมอย่างเต็มที่ รวมทั้งนำบทเรียนกลับไปทบทวนฝึกซ้อมที่บ้านด้วย ทำให้สุธิตา สามารถแสดงได้อย่างคล่องแคล่ว ไม่ติดขัดประกอบกับสุธิตาเป็นคนที่มีความกล้าแสดงออก เมื่ออาจารย์สอนให้แสดงท่าทางใด ๆ ก็ทำตามโดยไม่มีการเขินอาย จึงแสดงท่าทางได้ถูกต้องเหมาะสมจนได้รับคำชมเชย สุธิตาจึงเกิดความมั่นใจในการแสดงครั้งนี้อย่างเต็มที่ ส่วนนักเรียนคนอื่นชอบแสดงกิริยาขบขันเมื่ออาจารย์ให้แสดงท่าทางต่าง ๆ ในการแสดง เช่น กระโดด ส่ายสะโพก จนถูกอาจารย์ตำหนิ จากนั้น อาจารย์จินดาจึงกล่าวอบรมนักเรียนพร้อมทั้งแนะนำให้ทุกคนดูแบบอย่างจากสุธิตา ในที่สุดนักเรียนทุกคนจึงสัญญาว่าจะตั้งใจฝึกซ้อมและปฏิบัติตามแบบสุธิตา

ฉาก ในห้องฝึกซ้อม

บรรยาย สุจิตากำลังฝึกซ้อมการแสดงกับเพื่อน 2 – 3 คน อย่างขะมักเขม้น อยู่บริเวณ มุมห้อง ส่วนมณฑารีย์ พร้อมเพื่อน 2 – 3 คน กำลังซ้อมไปเล่นไปอยู่อีกด้านหนึ่งของห้อง

มณฑารีย์ : โอ๊ย! ตลกจะตายไป ทำนี่นะ ทำไมต้องสายสะโพกด้วยก็ไม่รู้เนอะ

หิจสลิล : นั่นสิ! มันยังงี้ก็ไม่รู้ สายไป สายมา เหมือนเต้นระบำฮาวายเลย

นิลเนตร : อืม...ฉันก็พยายามสายตามที่อาจารย์บอกแล้วนะ แต่มันเขิน ๆ ยังงี้ก็ไม่รู้ ไม่กล้าเลย

มณฑารีย์ : นี่พวกเธอ ดูสุจิตาสสิ! สายสะโพกใหญ่เลย ไม่ยกอายเนอะ

หิจสลิล : แต่ว่าก็ว่าเถอะ คำก็ทำสวายนะ เหมือนเวลาอาจารย์สอนเลย

นิลเนตร : ไปซ้อมกับเค้าดีกว่า

หิจสลิล : เออ! ดีเหมือนกัน (ทั้งหมดวิ่งไปซ้อมกับกลุ่มสุจิตา)

ดัลลัด : นี่สุจิตา ฉันสายขนาดนี้ ใช้ได้หรือยังเนี่ย

สุจิตา : เธอต้องขยับอีกหน่อย แล้วขอแบบนี้ (แสดงท่าทางให้ดู) ...นี่...แบบนี้

เอื้องฟ้า : ฉันก็สายสุด ๆ แล้วนะ ทำไมดูขัด ๆ ชอบกลไม่รู้สิ

ลาวลีย์ : ก็เธอไม่ขอขานี้ เวลาขยับสะโพกไปทางซ้ายขวาต้องงอแบบนี้

สุจิตา : เอาดูอีกครั้งนะ ก้มตัวแบบนี้ แล้วก็ขยับ 1 2 3 4 5 6 แบบนี้ไง (ทุกคนฝึกพร้อมกัน)

บรรยาย : อาจารย์จินดาเดินเข้ามาในห้อง นักเรียนทั้งหมดวิ่งมาตั้งแถว

อ.จินดา : เอาหละนะ ครูคิดว่าทุกคนคงฝึกซ้อมกันได้พร้อมแล้วนะ อย่าลืมนะก้มตัวมาก ๆ ฟังจังหวะด้วย พร้อมนะ

ลาวลีย์ : อาจารย์คะ เริ่มตั้งแต่ต้นเลยหรือเปล่าคะ

อ.จินดา : (ดูเวลา) เอาเฉพาะทำสายสะโพกก็แล้วกันนะ เดี่ยวต่อทำไมทัน พร้อมนะทุกคน

นักเรียน : ค่ะ 1 2 3 4 5 6

บรรยาย นักเรียนทุกคนทำท่าด้วยความเขินอาย ทำให้ดูไม่สมจริง บางคนหัวเราะขบขัน ยกเว้นสุจิตาที่ตั้งใจทำอย่างจริงจัง

อ.จินดา : ทุกคนหยุดก่อน (เสียงเข้ม) ไม่ต้องอาย ขยับให้เต็มที่สิจ๊ะ

ดัลลัด : พวกเราพยายามแล้วนี่คะ

ลาวัลย์ : แล้วสุจิตาก็ช่วยฝึกซ้อมให้พวกเราด้วยค่ะ

อ.จินดา : ดีแล้วจ๊ะ ถ้าเราตั้งใจซ้อม ไม่เล่น ไม่อาย ก็จะทำให้ดีถูกต้องตามแบบที่ครูสอน เหมือนสุจิตานั่นแหละ

นักเรียน : ค่ะ พวกเราจะตั้งใจซ้อมให้เต็มที่เลยคะ

โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ครั้งที่ 5 บทบาทสมมติ

เรื่อง การแสดงได้อย่างเป็นธรรมชาติ : เดินสวย...ด้วยตัวเอง

เวลา 40 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างเป็นธรรมชาติ
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำเสนอประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการใช้บทบาทสมมติไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ เรื่อง “เดินสวย...ด้วยตัวเอง”
2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ เช่น
 - 2.1 โต๊ะ
 - 2.2 เก้าอี้
 - 2.3 เครื่องบันทึกเสียง
 - 2.4 ม้วนเทป
 - 2.5 ไมค์อะไหล่

การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความสามารถในการแสดงได้อย่างเป็นธรรมชาติโดยการเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างเป็นธรรมชาติในการแสดงบทบาทต่าง ๆ ของตัวละคร นักเรียนสามารถแสดงท่าทางได้เป็นธรรมชาติหรือไม่ จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท

2. ขั้นทดลอง (20 – 25 นาที)

- 2.1 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดงรวมทั้งจัดสถานที่ในการแสดงให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
- 2.2 ให้นักเรียนฝึกซ้อมบทบาทสมมติตามบทบาทของตน
- 2.3 เริ่มแสดงบทบาทของตนตามที่ได้ฝึกซ้อมไว้

2.4 ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปบทบาทในการแสดงตั้งหัวข้อต่อไปนี้

2.4.1 เพราะเหตุใดอาจารย์ดวงกมลจึงให้ศิริกุลดูและฉัตรเพชร

2.4.2 ศิริกุลดูและฉัตรเพชรอย่างไรบ้าง

2.4.3 ฉัตรเพชรเป็นคนอย่างไร

2.4.4 ถ้านักเรียนเป็นฉัตรเพชร นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรที่ได้รับคำชมเชย

2.4.5 นักเรียนคิดว่าหน้าที่เพื่อน ๆ ในห้องปฏิบัติตามแบบฉัตรเพชร

ดีหรือไม่ เพราะเหตุใดเป็นการกระทำที่สมควรหรือไม่ เพราะเหตุใด

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ความรู้สึกในขณะแสดง ตลอดจนข้อดีข้อเสีย

ของการแสดง

4. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากการใช้บทบาทสมมติเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที จากนั้นผู้วิจัยจึงสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตในขณะแสดงผลงานโดยใช้

1. แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
2. การสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน

เรื่อง “เดินสวย...ด้วยตัวเอง”

โรงเรียนใหม่ของฉัตรฯ เปิดภาคเรียนใหม่มาได้ 2 เดือนกว่าแล้ว นักเรียนส่วนใหญ่คุ้นเคยกันดี เพราะได้เรียนด้วยกันมาตั้งแต่ชั้นเด็กเล็ก ฉัตรฯรู้สึกดีใจมาก เพราะที่โรงเรียนนี้ จะมีการแสดงประจำปี โดยให้นักเรียนทุกคนแสดงร่วมกันบนเวทีจริง ถึงแม้ว่าฉัตรฯจะเคยแสดงมาบ้างเมื่ออยู่โรงเรียนเก่า แต่ก็ก็เป็นเพียงการแสดงหน้าชั้นเรียนเท่านั้น และฉัตรฯก็ไม่เคยฝึกการแสดงอย่างจริงจัง เมื่อมาอยู่โรงเรียนใหม่ฉัตรฯจึงต้องเรียนรู้และฝึกฝนการแสดงอีกมาก

อาจารย์กมลชนก เป็นอาจารย์สอนนาฏศิลป์ มีหน้าที่จัดและฝึกซ้อมการแสดงประจำปีของโรงเรียนเป็นประจำทุกปี อาจารย์รู้ว่าฉัตรฯยังไม่มีประสบการณ์ด้านการแสดงบนเวทีจริงมาก่อนจึงให้ความสนใจดูแลฉัตรฯเป็นพิเศษในขณะเรียนรวมทั้งยังมอบหมายให้กุลธิดา ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนนาฏศิลป์เป็นผู้ให้คำแนะนำและฝึกซ้อมให้แก่ ฉัตรฯ นอกเวลาอีกด้วย ฉัตรฯเป็นคนมีความมานะอดทนเมื่อเรียนจบแต่ละชั่วโมงก็พยายามฝึกฝนตนเองที่โรงเรียนและที่บ้านจนเริ่มมีความสามารถทำได้ดีขึ้น

วันหนึ่งในชั่วโมงนาฏศิลป์ อาจารย์กมลชนกให้นักเรียนฝึกการเดินประกอบจังหวะ 8 จังหวะ เพื่อใช้ในการแสดงประจำปีของโรงเรียน ทุกคนต่างพากันฝึกซ้อมอย่างขะมักเขม้น ฉัตรฯสามารถแสดงได้สวยงามและเป็นธรรมชาติเช่นเดียวกับกุลธิดา อาจารย์จึงเลือกให้ฉัตรฯ และกุลธิดาเป็นตัวอย่างในการสาธิตทำให้เพื่อน ๆ ดู เพื่อน ๆ ต่างพากันปรบมือแสดงความชื่นชมในความสามารถของฉัตรฯและกุลธิดา ครั้นถึงเวลาเย็นเพื่อน ๆ ต่างพากันซักถาม ฉัตรฯถึงความสามารถที่ฉัตรฯทำได้ทัดเทียมกับกุลธิดาทั้ง ๆ ที่ฉัตรฯไม่เคยทำมาก่อน ฉัตรฯจึงบอกทุกคนว่าการที่เธอสามารถแสดงได้อย่างเป็นธรรมชาตินั้น เพราะได้อาศัยการฝึกฝน และตรวจสอบข้อดีข้อเสียในการแสดงของตนเองอยู่เป็นประจำ เพื่อน ๆ หลายคนจึงสัญญาว่าจะกลับไปฝึกซ้อมที่บ้านเช่นเดียวกับฉัตรฯ

เมื่อถึงวันจัดงานประจำปีของโรงเรียน อาจารย์กมลชนกรู้สึกประทับใจและได้ชมเชยในความสามารถของนักเรียนที่แสดงได้สวยงามเป็นธรรมชาติจนได้รับคำชมเชยจากผู้ชมเป็นจำนวนมาก

ให้นักเรียนแสดงเป็นอาจารย์กมลชนก ฉัตรฯ กุลธิดา และเพื่อน ๆ ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของอาจารย์กมลชนก

ฉันชื่อกมลชนก เป็นอาจารย์สอนนาฏศิลป์ มีหน้าที่จัดและฝึกซ้อมการแสดงประจำปีให้นักเรียน ฉันได้มอบหมายให้กุลธิดา นักเรียนที่มีความสามารถในการแสดงเป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยฝึกซ้อมให้แก่ฉัตร นักเรียนใหม่ที่ยังไม่มีประสบการณ์การแสดงบนเวทีจริงมาก่อน และเมื่อถึงวันจัดงานประจำปี ฉันรู้สึกประทับใจและภาคภูมิใจในตัวนักเรียนทุกคนที่สามารถฝึกซ้อม และแสดงได้สวยงามอย่างเป็นธรรมชาติ จนได้รับคำชมเชยจากผู้ชมเป็นจำนวนมาก

บทบาทของฉัตร

ฉันชื่อฉัตร กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ฉันดีใจมากที่จะได้แสดงงานประจำปีของโรงเรียน แต่ฉันไม่เคยมีประสบการณ์การแสดงบนเวทีจริงมาก่อน อาจารย์จึงให้กุลธิดา เพื่อนที่มีความสามารถในการแสดงเป็นผู้ให้คำแนะนำและฝึกซ้อมให้ฉัน นอกจากฉันจะฝึกซ้อมที่โรงเรียนแล้ว เมื่อกลับบ้านฉันก็ได้ฝึกซ้อมการแสดงหน้ากระจกเพื่อตรวจสอบข้อดีข้อเสียในการแสดงท่าทางเป็นประจำ จนฉันสามารถทำได้ดีขึ้นเรื่อย ๆ วันหนึ่งในชั่วโมงนาฏศิลป์ อาจารย์ให้ฉันและกุลธิดาเป็นตัวอย่างสาธิตท่าทางการแสดงให้เพื่อน ๆ ในห้องเรียนดู เพื่อน ๆ พวกเขารื่นเริงที่ฉันสามารถทำได้ดีเท่ากุลธิดา ฉันจึงบอกให้ทุกคนรู้ว่า ที่ฉันแสดงได้สวยงามเป็นธรรมชาตินั้น เป็นเพราะฉันกลับไปฝึกซ้อมที่บ้านเป็นประจำทุกวัน เพื่อน ๆ พวกเขานิยมนับฉัน ดังนั้นในวันจัดงานประจำปีของโรงเรียน การแสดงชุดของฉันจึงได้รับคำชมจากผู้ชมเป็นจำนวนมาก

บทบาทของกุลธิดา

ฉันชื่อกุลธิดา เป็นเพื่อนของฉัตร อาจารย์กมลชนก ได้มอบหมายให้ฉันมีหน้าที่ช่วยเหลือให้คำแนะนำ และช่วยฝึกซ้อมการแสดงให้แก่ฉัตร นักเรียนใหม่ ฉันได้ช่วยฝึกซ้อมให้ฉัตรทุกกลางวัน จนฉัตรแสดงได้ดี ฉันชื่นชมในตัวฉัตรที่มีความพยายามและอดทนฝึกซ้อม จนสามารถแสดงได้ดีอย่างเป็นธรรมชาติ

บทบาทของเพื่อน ๆ ในห้องเรียน

พวกเราเป็นเพื่อนของกุลธิดา วันหนึ่งอาจารย์กมลชนกได้คัดเลือกฉัตร นักเรียนใหม่ และกุลธิดามาเป็นตัวแทนในการสาธิตบทบาทในการแสดงให้พวกเราดูเป็นตัวอย่าง เราแปลกใจที่เห็นฉัตรแสดงท่าทางได้สวยงามเป็นธรรมชาติเช่นเดียวกับกุลธิดาทั้ง ๆ ที่ฉัตรไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน เราจึงสอบถามฉัตรและรู้ว่าที่ฉัตรสามารถแสดงได้ดีก็เพราะฉัตรขยันฝึกซ้อมทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน พวกเราทุกคนจึงทำตามแบบฉัตร

โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ครั้งที่ 6 เทคนิคแม่แบบ

เรื่อง การแสดงได้อย่างเป็นธรรมชาติ : ก็ใครจะไปรู้ล่ะ

เวลา 40 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้น้ำเสียงได้เหมาะสมกับบทบาท
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากเทคนิคแม่แบบไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้

สื่อการเรียนรู้

1. วิดีทัศน์ประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบ เรื่อง ก็ใครจะไปรู้ล่ะ
2. เอกสารประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบ เรื่อง ก็ใครจะไปรู้ล่ะ

การสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับความสามารถในการแสดงได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยการใช้ น้ำเสียงได้เหมาะสมกับบทบาท นักเรียนสามารถใช้ น้ำเสียงแสดงบทบาทได้อย่างเป็นธรรมชาติหรือไม่

2. ขั้นเสนอแม่แบบ

2.1 ผู้วิจัยเสนอแม่แบบในรูปวีดิทัศน์เกี่ยวกับการแสดงได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยสามารถใช้ น้ำเสียงได้เหมาะสมกับบทบาท ให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท

2.2 แจกเอกสารประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบ ให้นักเรียนอ่านและเตรียมตัวแสดงตามที่ได้ดูแบบจากวีดิทัศน์

2.3 ให้นักเรียนฝึกซ้อมการแสดงของตนเองตามแบบที่ได้ดูจากวีดิทัศน์ โดยมีแม่แบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ เป็นผู้ให้คำแนะนำ

2.4 เริ่มแสดงบทบาทของตนตามที่ได้ฝึกซ้อม

2.5 นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปบทบาทในการแสดงตามหัวข้อต่อไปนี้

2.5.1 เพราะเหตุใดอาจารย์จึงคัดเลือกให้พินาสลักษณ์แสดงเป็นนางเอก

2.5.2 นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของอาจารย์หรือไม่ เพราะเหตุใด

2.5.3 ถ้านักเรียนเป็นกานต์รวิจะรู้สึกอย่างไร

2.5.4 ถ้านักเรียนเป็นพินาสลักษณ์จะรู้สึกอย่างไร

3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิด สาระ และข้อดี ข้อเสีย ตลอดจนประโยชน์ที่ได้จากการแสดง

4. ขั้นประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตในขณะที่แสดงผลงานโดยใช้

4.1 แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

4.2 การสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน

เรื่อง ก็ใครจะไปรู้ล่ะ

ในการคัดเลือกนักเรียนเพื่อแสดงงานครอบครัวสุขสันต์ อาจารย์ชื่นชมได้คัดเลือกตัวแสดงในละครตัวต่าง ๆ จนลำดับสุดท้าย คือ นางเอก นักเรียนในห้องต่างคาดว่า ภาณตรีวี จะต้องได้รับเลือกแน่นอนเพราะเธอทั้งสวยและเก่ง แต่ผลปรากฏว่า ผู้ที่อาจารย์คัดเลือกกลับกลายเป็น พิสาลักษณ์ ทุกคนแปลกใจและไม่เห็นด้วยกับการกระทำของอาจารย์ ต่างพากันวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่เหมาะสมของพิสาลักษณ์ ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ทำให้พิสาลักษณ์ไม่สบายใจ จึงขออนุญาตตัวจากการแสดงนี้ อาจารย์จึงชี้แจงเหตุผลให้นักเรียนเข้าใจว่า พิสาลักษณ์มีคุณสมบัติเด่นที่เหมาะสมมากคือ สามารถใช้น้ำเสียงได้เหมาะสมกับบทบาท ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการแสดง นักเรียนทุกคนจึงเข้าใจและขอโทษพิสาลักษณ์ที่ปฏิบัติไม่ดีต่อเธอ

ฉาก ในห้องเรียน

ฉาก นักเรียนจับกลุ่มคุยกัน

มัธยา : นี่! ตอนอาจารย์ประกาศผลว่าเลือกใคร ฉันแทบช็อคแน่ะ

จันจิตา : ฉันอุตส่าห์เชียร์กาณต์รวีนะ

ลลนา : ใช่ กาณต์รวีนะ เหมาะที่สุด สวยก็สวย เก่งก็เก่ง

สิลาพร : แต่พิสาลักษณ์ เค้าก็เก่งนะ ถึงจะสวยน้อยกว่าก็เถอะ

จันจิตา : แต่นางเอก ก็ต้องสวย ๆ สิ

มัธยา : ใช่

สิลาพร : อาจารย์เค้าอาจจะมีเหตุผลในการคัดเลือกก็ได้นะ

ลลนา : ยังไ้ ยังไ้ ฉันก็ว่ากาณต์รวี เหมาะที่สุด (เสียงเข้ม)

บรรยาย : กาณต์รวีเดินเข้ามาในห้อง

จันจิตา : นั่นไงมาพอดี พวกเรากำลังพูดเรื่องเธอพอดี

กาณต์รวี : ฉันไม่อยากพูดถึงแล้วหละ

ลลนา : พวกเราว่าเธอนะ เหมาะสมที่สุด อาจารย์ทำแบบนี้ละลำเอียงชัด ๆ

กาณต์รวี : ฉันอาจจะไม่ดีเท่าพิสาลักษณ์มั้ง

สิลาพร : ฉันว่าเราไปทานข้าวดีกว่า จะเที่ยงแล้ว ไปเถอะ...

ฉาก สนามเด็กเล่น

บรรยาย : พิสาลักษณ์นั่งซึ่ม อยู่บริเวณสนามเด็กเล่น

ธนพร : พิสาลักษณ์ ทำไมมานั่งซึ่มอยู่ตรงนี้ล่ะ

พิสาลักษณ์ : (ถอนใจ) เธอรู้มั้ย ไม่มีใครเห็นด้วยที่อาจารย์เลือกฉันเป็นนางเอกเลย
ซึกคน

ธนพร : แต่ฉันว่าเธอก็เหมาะ แล้วนะ แสดงก็เก่ง เสียงก็เพราะ

พิสาลักษณ์ : แต่ฉันไม่สวยเท่า กาณต์รวี เค้าเลยหาว่าฉันประจบอาจารย์ ฉันกลุ้มใจจริง ๆ

ธนพร : กลุ่มทำไม อาจารย์ต้องมีเหตุผล ไปเถอะนะ อย่ามานั่งกลุ้มอยู่เลย

พิสาลักษณ์ : เธอไปเถอะ ฉันอยากอยู่เงียบ ๆ คนเดียว

จาก ในห้องเรียน

บรรยาย นักเรียนจับกลุ่มซุบซิบ พิสาลักษณ์นั่งนิ่ง อาจารย์ชื่นชมเดินเข้ามาในห้อง
ทุกคนแยกย้ายกันนั่งเรียบร้อย

มัทยา : นักเรียนทั้งหมดทำความเคารพ

ทุกคน : สวัสดีค่ะ อาจารย์

อาจารย์ : สวัสดีจะทุกคน วันนี้ครูมีเรื่องจะบอกให้นักเรียนเข้าใจ
(นักเรียนตั้งใจฟัง)

อาจารย์ : วันนี้ พิศาลลักษณ์ มาขอถอนตัวออกจากการแสดง นักเรียนคิดว่าเป็นอย่างไร
(เงียบ !)

อาจารย์ : รู้ใหม่ว่าทำไมครูถึงเลือกพิสาลักษณ์ (หยุด) เพราะพิสาลักษณ์เป็นคนที่แสดงบทบาทได้เก่ง และที่สำคัญเค้าสามารถใช้เสียงพูดบทบาทต่าง ๆ ได้ดีมาก

สีลาพร : อาจารย์คะ ทุกคนอยากให้กานต์วีเป็นนางเอกค่ะ

อาจารย์ : ครุมีเหตุผล ขอให้เชื่อครูเถอะ พิสาลักษณะเหมาะสมที่สุด ความสามารถสูง พวกเธอพูดแบบนี้ ถ้าเธอเป็นค้ำจะรู้สึกอย่างไร

ทุกคน : (ก้มหน้าสำนึกผิด)

จันจิตา : พวกเราเข้าใจแล้วค่ะ พวกเราจะไม่ว่าพิสาลักษณ์อีกแล้วค่ะ

ลลนา : (พูดกับพิสาลักษณ์) พวกเราขอโทษด้วยนะที่เข้าใจเธอผิด

พื้สาลั้กษณั้ : (ยั้ม) ใ้ไม่เป็้นไรจ้ะ

อาจารย์ : เอาละ ! เตรียมตัวสอบ !! (นักเรียนทำท่าตกใจ)

โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ครั้งที่ 7 สถานการณ์จำลอง

เรื่อง การแสดงได้อย่างเป็นธรรมชาติ : ซ้อมเข้าไป...เดี่ยวได้เอง

เวลา 40 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงออกทางสีหน้าและแววตาได้สมจริง
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการใช้สถานการณ์จำลองไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้

สื่อการเรียนรู้

เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง เรื่อง ซ้อมเข้าไป...เดี่ยวได้เอง

การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง

1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับการแสดงได้อย่างเป็นธรรมชาติโดยสามารถแสดงออกทางสีหน้าและแววตาได้สมจริง จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท
2. ขั้นดำเนินการ
 - 2.1 แจกเอกสาร สถานการณ์ และบทบาท ให้ผู้แสดง เพื่อศึกษา และฝึกซ้อมก่อนการแสดง
 - 2.2 ให้ผู้แสดงแนะนำตนเองตามบทบาทที่ต้องแสดงก่อนที่จะแสดงบทบาทไปตามสถานการณ์ที่เตรียมไว้
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน ให้นักเรียนช่วยกันทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์จากสถานการณ์นั้น โดยให้นักเรียนอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้

 - 3.1 นักเรียนคิดว่าการแสดงอารมณ์ต้องแสดงออกทั้งท่าทางและแววตาหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 3.2 ถ้านักเรียนเป็นอาจารย์หน้าชั้น นักเรียนจะเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติอย่างไรเป็นตัวเอก

3.3 นักเรียนคิดว่าการที่จะแสดงอารมณ์ได้สมจริง ต้องทำอย่างไร

3.4 ถ้านักเรียนต้องการได้รับคัดเลือกนักเรียนจะกลับไปซ้อมบทบาทที่บ้าน

หรือไม่ เพราะเหตุใด

4. ขั้นสรุป

4.1 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

4.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและสาระ รวมทั้งข้อดีข้อเสียที่ได้จากการใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

4.3 ผู้วิจัยช่วยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตในขณะที่แสดงผลงานโดยใช้

1. แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
2. การสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน

เรื่อง “ซ่อมเข้าไป...เดี่ยวได้เอง”

ในการแสดงประจำปีของโรงเรียนในปีนี้ อาจารย์นภายุ ได้ทำการคัดเลือกนักเรียนที่จะแสดงเป็นตัวเอกในละคร โดยอาจารย์ได้ทำการทดสอบให้นักเรียนตีบทในการแสดงด้วยอารมณ์ต่าง ๆ กัน เช่น หัวเราะ ตกใจ โกรธ และร้องไห้ โดยอาจารย์ได้อธิบายและสาธิตท่าทางการแสดง จากนั้นจึงให้นักเรียนฝึกปฏิบัติร่วมกัน ผลปรากฏว่านักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติได้สมจริง อาจารย์นภายุ จึงได้กล่าวชมเชย และให้นักเรียนกลับไปฝึกซ้อมที่บ้าน เพื่อทำการคัดเลือกตัวในวันรุ่งขึ้น

- ฉาก** : ในห้องฝึกซ้อมการแสดง
- อ.นภายุ** : วันนี้ครูจะคัดเลือกนักเรียนที่จะแสดงเป็นตัวเอกในละครแล้วนะ (นักเรียนทุกคนแสดงท่าทางตื่นเต้นดีใจ) นักเรียนว่า การแสดงอารมณ์ของตัวละครอารมณ์ไหนแสดงยากที่สุด
- กังสดาล** : เสียใจ และร้องไห้ค่ะ
- รัญญา** : หนูว่า อารมณ์โกรธค่ะ
- แก้วทิพย์** : ตกใจค่ะ
- ช่อผกา** : หนูว่ายากทั้งหมดเลยคะ อาจารย์
- อ.นภายุ** : ความจริงการแสดงอารมณ์ต่าง ๆ ไม่ใช่เรื่องยากเลย ถ้าเราได้ฝึกฝน
- พิมพ์รัตน์** : อาจารย์คะ ทำไมพวกดาราคำแสดงกันเก่ง ๆ ทั้งนั้นเลยคะ
- ศิริรัตน์** : จริงด้วยคะ เวลาดู TV หนูรู้สึกว่า คำเป็นตัวละครตัวนั้นจริง ๆ เลยคะ
- อ.นภายุ** : นั่นแหละ! ใช่เลย ในการแสดงบทบาทเราต้องคิดว่าเราคือตัวละครตัวนั้นจริง ๆ ไม่ใช่ กังสดาล ศิริรัตน์ หรือใคร ๆ ทั้งนั้น
- รัญญา** : พวกดาราคำก็ต้องฝึกเหมือนกันหรือคะ
- อ.นภายุ** : ใช่จ้ะ การทำอะไรทุกอย่างต้องผ่านการฝึกฝนทั้งแหละจ้ะ เรามาเริ่มฝึกกันดีกว่า ทุกคนหัวเราะซิจ้ะ
(นักเรียนทุกคนหัวเราะแหม้ง ๆ)
- อ.นภายุ** : เวลาหัวเราะ ต้องทำจากใจ ดาก็ต้องยิ้มด้วย แสดงออกทางแววตาด้วย ทำใหม่ซิจ้ะ
(นักเรียนฝึกซ้ำ 2 – 3 ครั้ง จนดีขึ้น)
- อ.นภายุ** : ดีมากจ้ะ ต่อไป โกรธซิ ! โกรธ (เน้นเสียง)
(นักเรียนแสดงอารมณ์โกรธ)
- อ.นภายุ** : ทำตาแข็ง ๆ ดุ ๆ เวลาโกรธ คิดว่าเรากำลังโกรธจริง ๆ ลองดูสิจ้ะ
(นักเรียนฝึกซ้ำ 2 – 3 ครั้ง)
- อ.นภายุ** : ดีแล้ว ! ดีแล้ว ! ต่อไป ตกใจ ! (เน้นเสียง)
(นักเรียนแสดงท่าทางตกใจ)
- อ.นภายุ** : เลิกคิ้วขึ้น แล้วทำตาโต ๆ ด้วย
(นักเรียนฝึกซ้ำ)
- อ.นภายุ** : ยอดเยี่ยมมาก คราวนี้เสียใจร้องไห้...
(นักเรียนแสดงท่าทางร้องไห้)

- อ.นาย : ขมวดคิ้วด้วย แล้วทำตาเศร้า ๆ คิดถึงเรื่องเศร้า ๆ ลองทำดูสิ!
(นักเรียนฝึกปฏิบัติ)
- อ.นาย : นักเรียนทุกคนทำได้ดีมาก จนครูไม่รู้จะเลือกใครดีจริง ๆ เอาอย่างนี้นะ
วันนี้ทุกคนกลับไปฝึกซ้อมให้ดี แล้วพรุ่งนี้เราจะทำการคัดเลือกกัน
(นักเรียนทุกคนแสดงท่าทางดีใจ)

โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ครั้งที่ 8 บทบาทสมมติ

เรื่อง ความมั่นใจในการแสดงออก : ไม่มองแล้วจะ

เวลา 40 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องหันมองผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการใช้บทบาทสมมติไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ เรื่อง ไม่มองแล้วจะ
2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ เช่น
 - 2.1 โต๊ะ
 - 2.2 เก้าอี้
 - 2.3 เครื่องบันทึกเสียง
 - 2.4 ม้วนเทป
 - 2.5 ไม้เคาะจังหวะ

การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับความมั่นใจในการแสดงออกโดยสามารถแสดงได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องหันมองผู้อื่นของนักเรียน มีนักเรียนคนใดที่ต้องหันมองผู้อื่นในขณะที่แสดง เพราะเหตุใด จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท
2. ขั้นทดลอง (20 – 25 นาที)
 - 2.1 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง รวมทั้งจัดสถานที่ในการแสดงให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
 - 2.2 ให้นักเรียนฝึกซ้อมบทบาทสมมติตามบทบาทของตน
 - 2.3 เริ่มแสดงบทบาทของตนตามที่ได้ฝึกซ้อมไว้

2.4 ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปบทบาทในการแสดงตั้งหัวข้อต่อไปนี้

2.4.1 ชมชนกมีปัญหาอะไร

2.4.2 อาจารย์รัตนตรัยช่วยเหลือชมชนกอย่างไรบ้าง

2.4.3 นักเรียนคิดว่าชมชนกสมควรสละสิทธิ์การแสดงหรือไม่

เพราะเหตุใด

2.4.4 เพราะเหตุใดชมชนกจึงประสบความสำเร็จ

2.4.5 นักเรียนคิดว่าชมชนกเป็นคนอย่างไร

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ความรู้สึกในขณะแสดง ตลอดจนข้อดีข้อเสีย

ของการแสดง

4. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากการใช้บทบาทสมมติเพื่อใช้

เป็นแนวทางในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที จากนั้นผู้วิจัยจึงสรุป

เพิ่มเติม

การประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตในขณะแสดงผลงานโดยใช้

1. แบบบันทึกความเชื่อมั่นความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
2. การสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน

เรื่อง “ไม่มองแล้วจะ”

ชมชนกเป็นนักเรียนที่ได้รับคัดเลือกให้ไปแสดงนาฏศิลป์ไทยเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมให้แก่เด็กนักเรียนโรงเรียนนานาชาติได้ชม โดยในการแสดงครั้งนี้จะประกอบไปด้วย การแสดง โขน และเพลงพื้นเมืองของภาคต่าง ๆ วันหนึ่งขณะที่อาจารย์รัตนา ซึ่งเป็นอาจารย์ที่มีหน้าที่ฝึกซ้อมการแสดงกำลังทำการฝึกซ้อมเพลง “เซิ้งโปงลาง” การแสดงพื้นเมืองของภาคอีสาน ซึ่งเป็นเพลงที่มีจังหวะสนุกสนานเร้าใจอยู่นั้น ชมชนกมีปัญหาคือ จำทำท่าไม่ค่อยได้ ทำให้แสดงท่าทางไม่ทันจังหวะ จึงต้องหันไปมองเพื่อนที่อยู่ข้าง ๆ ตลอดเวลา อาจารย์รัตนาเห็นปัญหาในข้อนี้จึงเรียกชมชนกมาทำการฝึกซ้อมเป็นพิเศษ แต่เนื่องจากการแสดงชุดนี้มีจังหวะที่เร็วมาก ชมชนกจึงยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร

วันต่อมาชมชนกจำทำท่าในการแสดงได้มากขึ้น แต่ก็ยังไม่มั่นใจในตนเองนักยังคงต้องเหลียวมองเพื่อนที่อยู่ข้าง ๆ เสมอ อาจารย์รัตนาจึงให้เพื่อน ๆ ในห้องช่วยกันเสนอความคิดเห็นเพื่อช่วยเหลือนชมชนก ณิชพรรับอาสาจะฝึกซ้อมให้ชมชนกเป็นพิเศษ เพื่อจะได้แสดงท่าทางได้คล่องแคล่วมากขึ้น สุพรรณษากับวิริยาก็รับอาสาจะช่วยณิชพรฝึกซ้อมให้ชมชนกด้วยอีกแรงหนึ่ง และเพื่อน ๆ ทุกคนก็ขอเป็นกำลังใจให้แก่ชมชนกด้วย

หลังอาจารย์กลางวัน ณิชพร วิริยา และสุพรรณษา ต่างพากันช่วยฝึกซ้อมให้ชมชนกทุกวัน แต่ถึงแม้ว่าชมชนกจะฝึกซ้อมได้คล่องขึ้น แต่อาการวอกแวก เหลียวมองเพื่อนในขณะแสดงก็ยังคงปรากฏอยู่บ้าง จนเธอเกิดความท้อแท้

วันหนึ่งเพื่อนของชมชนกต่างพากันสงสัยว่าเหตุใดชมชนกจึงไม่มาซ้อมตามนัดเหมือนเช่นเคย ทุกคนจึงพากันแยกย้ายไปตามชมชนกมาฝึกซ้อม จนใกล้หมดเวลาพัก ก็ยังไม่มีใครพบชมชนก ชมชนกหายไปไหน?

ที่บริเวณสระน้ำของโรงเรียน ชมชนกกำลังนั่งเศร้าและท้อแท้ใจ เพราะไม่ว่าเธอจะฝึกซ้อมอย่างไร ก็อดที่จะเหลียวมองเพื่อนข้าง ๆ ไม่ได้ เธอจึงนำเรื่องนี้ไปปรึกษาอาจารย์รัตนาว่าจะสละสิทธิ์เลิกลงงานแสดงในครั้งนี้อย่างไรดีไหมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีความสามารถคนอื่นได้แสดงความสามารถบ้าง

เมื่ออาจารย์รัตนา ได้ฟังความในใจของชมชนก จึงบอกกับชมชนกว่าความจริงแล้วชมชนกเป็นคนที่มีความสามารถ แต่ชอบคิดว่าตัวเองจะทำได้ไม่ทันเพื่อน ทั้ง ๆ ที่ชมชนกทำได้ไม่แตกต่างจากคนอื่น ขอให้ชมชนกเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เพราะมีเช่นนั้น ชมชนกคงไม่ได้รับคัดเลือกให้ไปแสดงในครั้งนี้

หลังจากชมชนกได้รับการเสริมแรงจึงเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ประกอบกับชมชนกได้ผ่านการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้ชมชนกสามารถแสดงได้อย่างมั่นใจ โดยไม่ต้องเหลียวมองผู้อื่นได้ เพื่อน ๆ ทุกคนจึงพากันแสดงความยินดีกับความสำเร็จของชมชนกในที่สุด

ให้นักเรียนแสดงเป็นอาจารย์รัตนา ชมชนก ณิชพร วิริยา สุพรรณษา และเพื่อน ๆ ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของอาจารย์รัตนา

ฉันชื่อรัตนา เป็นอาจารย์สอนนาฏศิลป์ มีหน้าที่ฝึกซ้อมท่ารำให้นักเรียน ฉันพยายามเน้นให้นักเรียนรู้ว่าการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอและการเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง จะทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการแสดงโดยไม่ต้องเหลียวมองผู้อื่น ฉันเห็นชมชนก แสดงท่าทางลังเลไม่แน่ใจในขณะฝึกซ้อมการแสดง เพราะจำท่ารำไม่ได้ จึงหาทางช่วยเหลือ โดยมีฉนิพร วิริยา และสุพรรณษา ช่วยฝึกซ้อมจนชมชนกสามารถแสดงได้ดีขึ้น วันหนึ่งชมชนกมาปรึกษาว่าจะขอสละสิทธิ์ไม่ไปร่วมแสดงในงานนี้ ฉันจึงพูดให้กำลังใจแก่ชมชนก เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง จนในที่สุดชมชนกก็สามารถแสดงได้อย่างมั่นใจ

บทบาทของชมชนก

ฉันชื่อชมชนก ฉันได้รับคัดเลือกให้แสดงนาฏศิลป์ไทย เพื่อเผยแพร่ให้แก่ นักเรียนโรงเรียนนานาชาติ ฉันต้องซ้อมการแสดงหลายชุด แต่ชุดที่สร้างความหนักใจให้แก่ฉันคือ ชุดเชิงโปงลาง เพราะเป็นเพลงที่มีจังหวะเร็วมาก ฉันยังจำท่ารำไม่ค่อยได้จึงต้องเหลียวไปมองเพื่อนที่อยู่ด้านข้างบ่อย ๆ อาจารย์ได้มอบหมายให้ ฉนิพร วิริยา และสุพรรณษา ช่วยฝึกซ้อมนอกเวลาให้แก่ฉัน แต่ฉันก็ยังไม่มั่นใจนัก จนฉันท้อแท้ใจ จึงคิดจะสละสิทธิ์ไปร่วมแสดงในงานนี้ แต่อาจารย์รัตนาได้พูดให้กำลังใจจนฉันเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมากขึ้น รวมทั้งฉันได้พยายามฝึกซ้อมเป็นประจำทุกวันจนคล่องแคล่ว ในที่สุดฉันก็สามารถแสดงได้อย่างมั่นใจโดยไม่ต้องเหลียวไปมองผู้อื่นอีกเลย

บทบาทของวิริยา

ฉันชื่อวิริยา ฉันได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนในการแสดงนาฏศิลป์ไทย แก่นักเรียนโรงเรียนนานาชาติ ฉันรับอาสาที่จะช่วยฝึกซ้อมท่ารำให้แก่ชมชนก วันหนึ่งฉันไม่เห็นชมชนก มาซ้อมตามปกติ จึงไปตามหาแต่ก็ไม่พบชมชนก เมื่อการแสดงเสร็จสิ้นลง ฉันได้ร่วมแสดงความยินดีในความสำเร็จของชมชนกที่สามารถแสดงได้อย่างมั่นใจ โดยไม่ต้องเหลียวมองผู้อื่นอีกต่อไป

บทบาทของสุพรรณษา

ฉันชื่อสุพรรณษา ฉันได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนในการแสดงนาฏศิลป์ไทยแก่โรงเรียนนานาชาติ ฉันรับอาสาที่จะช่วยฝึกซ้อมท่ารำให้แก่ชมชนก วันหนึ่งฉันไม่เห็นชมชนก มาซ้อมตามปกติ จึงไปตามหาแต่ก็ไม่พบ เมื่อการแสดงผ่านพ้นไปฉันได้ร่วมแสดงความยินดีในความสำเร็จของชมชนกที่สามารถแสดงได้อย่างมั่นใจ

บทบาทของเพื่อน ๆ

เราเป็นเพื่อนของชมชนก เราได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนในการแสดงนาฏศิลป์ไทยแก่นักเรียนโรงเรียนนานาชาติ พวกเราเห็น ณิชพร วิริยา และสุพรรณษา รับอาสาจะฝึกซ้อมนอกเวลาให้ชมชนก เราจึงให้การสนับสนุนและยินดีให้ความร่วมมือด้วยเช่นกัน เมื่อการแสดงเสร็จสิ้นลงพวกเราทุกคนต่างแสดงความชื่นชมในตัวชมชนกที่สามารถแสดงได้อย่างมั่นใจ และไม่มีอาการลังเลใจอีกเลย

โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ครั้งที่ 9 เทคนิคแม่แบบ

เรื่อง ความมั่นใจในการแสดงออก : อย่าดีแต่เด่น

เวลา 40 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถจัดตำแหน่งในการแสดงได้เหมาะสม
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากเทคนิคแม่แบบไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้

สื่อการเรียนรู้

1. วิดีทัศน์ประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบ เรื่อง อย่าดีแต่เด่น
2. เอกสารประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบ เรื่อง อย่าดีแต่เด่น

การสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความมั่นใจในการแสดงออกที่นักเรียนสามารถจัดตำแหน่งในการแสดงได้เหมาะสม ในขณะที่กำลังแสดง นักเรียนสามารถจัดตำแหน่งได้เหมาะสมหรือไม่

2. ขั้นเสนอแม่แบบ

2.1 ผู้วิจัยเสนอแม่แบบในรูปวีดิทัศน์เกี่ยวกับความมั่นใจในการแสดงออกที่สามารถจัดตำแหน่งในการแสดงได้เหมาะสม ให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันคัดเลือกผู้แสดงบทบาท

2.2 แจกเอกสารประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบ ให้นักเรียนอ่านและเตรียมตัวแสดงตามที่ได้ดูแบบจากวีดิทัศน์

2.3 ให้นักเรียนฝึกซ้อมการแสดงของตนเองตามแบบที่ได้ดูจากวีดิทัศน์ โดยมีแม่แบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ เป็นผู้ให้คำแนะนำ

2.4 เริ่มแสดงบทบาทของตนตามที่ได้ฝึกซ้อม

2.5 นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปบทบาทในการแสดงตามหัวข้อต่อไปนี้

2.5.1 เพราะเหตุใดทีม A จึงพลาดตำแหน่งชนะเลิศ

2.5.2 ถ้านักเรียนเป็นคณะกรรมการจะตัดสินอย่างไร

2.5.3 เพราะเหตุใดทีม B จึงได้รางวัลชนะเลิศ

2.5.4 นักเรียนคิดว่าคณะกรรมการตัดสินยุติธรรมหรือไม่ เพราะเหตุใด

3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิด สาระ และข้อดี ข้อเสีย ตลอดจนประโยชน์ที่ได้จากการแสดง จากนั้นผู้วิจัยจึงสรุปเพิ่มเติม

4. ขั้นประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตในขณะแสดงผลงานโดยใช้

4.1 แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

4.2 การสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน

เรื่อง “อย่าดีแต่เด่น”

ในการประกวดเชียร์ลีดเดอร์ ระดับประถมศึกษา ซึ่งจัดขึ้นที่ THE MALL บางกะปิ มีผู้สนใจเข้าร่วมแข่งขันหลายทีมและแต่ละทีมก็ฝึกซ้อมกันมาอย่างดี สามารถเชียร์ได้สวยงามและพร้อมเพรียงกัน จนสร้างความสนใจให้กับคณะกรรมการเป็นอย่างมาก

เมื่อการแข่งขันเสร็จสิ้นลง ปรากฏว่า คะแนนของทีม A และทีม B มีคะแนนเท่ากัน จึงจำเป็นต้องตัดสินใหม่ โดยดูจาก VDO เทป ผลปรากฏว่าทีม B ได้ครองรางวัลชนะเลิศ โดยมีมติของคณะกรรมการ เพราะสมาชิกในทีมสามารถจัดตำแหน่งการแสดงและรูปแบบของแถวได้สวยงามมากกว่าทีม A

ฉาก ในห้องพักกรรมการ

- ผู้ร่วมคะแนน : อาจารย์คะ หนูรวมคะแนนแล้ว ทีม A กับทีม B คะแนนเท่ากันเลย
จะทำไมยังงี้ดีคะ
- กรรมการ 1 : ท่านกรรมการทุกท่านคะ กรุณาฟังทางนี้ด้วยค่ะ ตอนนี้ ทีม A กับทีม B
คะแนนเท่ากัน จะทำอย่างไรดีคะ
- กรรมการ 2 : ครองถ้วยรางวัลร่วมกันได้มั๊ยคะ
- กรรมการ 3 : ก็ดีเหมือนกันนะคะยุติธรรมดี
- กรรมการ 4 : แต่มันผิดระเบียบของสมาคมเชียยรึลีดเดอร์นะคะคุณ
- กรรมการ 5 : ใช่ค่ะ ตามระเบียบให้มีรางวัลชนะเลิศเพียงรางวัลเดียวเท่านั้น
- กรรมการ 1 : หรือว่า เราจะประกวดใหม่ อีกรอบคะ
- กรรมการ 6 : อย่าเลยคะ เดี่ยวผลจะคลาดเคลื่อน
- กรรมการ 7 : ดูจาก VDO เทป ชี้คะ
- กรรมการ 2 : แหม ! ลืมไปเลย จริงค่ะ ดู VDO ดีกว่า
- กรรมการ 5 : ทุกท่านมีความคิดเห็นอย่างไรคะ
- กรรมการ 6 : ดีเหมือนกันคะ ทุกคนว่าอย่างไรคะ
- ทุกคน : ดีค่ะ เห็นด้วยค่ะ
- กรรมการ 3 : ช่วยจัดเตรียม VDO ด้วยนะจ๊ะ
- ผู้ร่วมคะแนน : ได้ค่ะ

บรรยาย ผู้ร่วมคะแนนกุ๊กจ๊อเตรียม VDO เทป และเข็นเข้ามาในห้อง

- ผู้ร่วมคะแนน : เรียบร้อยแล้วค่ะ จะให้เปิดเลยไหมคะ
- กรรมการ 4 : เปิดเลยจ๊ะ

บรรยาย คณะกรรมการดู VDO และวิจารณ์ผลงานของแต่ละทีม

- กรรมการ 3 : แหม ! เด็ก ๆ พวกนี้เก่งจริง ๆ ตัดสินยากเหลือเกิน
- กรรมการ 7 : ดูท่าเต้นคมชัด แข็งแรงทั้ง 2 ทีม เลยนะคะ
- กรรมการ 6 : ความคิดสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมจริง ๆ

- กรรมการ 4 : นั่นสิคะ ตัดสินปีนี้ ปวดหัวจริง ๆ
- กรรมการ 1 : แต่ดูดี ๆ สิคะ ทีม A แถวจะเบี้ยว ๆ นะคะ
- กรรมการ 2 : จริงด้วยค่ะ นี่ถ้าไม่สังเกตแทบไม่เห็นเลยนะคะเนี่ย
- กรรมการ 6 : คนทางซ้าย ออกมามากเกินไปหลายครั้งแล้วนะคะ
- กรรมการ 7 : คนตรงกลางก็ยืนเอียงไปด้านข้างเห็นไหมคะ
- กรรมการ 4 : แหม ! น่าเสียดายนะคะ ความจริงทีม A ความคิดดีดี
- กรรมการ 5 : แต่ทีม B จัดแถวได้พอดี แล้วความคิดริเริ่มก็ดีนะคะ
- กรรมการ 3 : เดินก็พร้อมเพรียงแข็งแรงพอ ๆ กัน พวกเรายังไงดีคะ

บรรยาย : ทุกคนหันไปปรึกษากัน

กรรมการ 1 : ช่วยเขียนผลลงในกระดาษเลยคะ

บรรยาย : กรรมการต่างลงคะแนนให้ผู้ร่วมคะแนนนำไปประกาศผล

ผู้ร่วมคะแนน : รางวัลชนะเลิศ ได้แก่...ทีม B ! (เน้นเสียง) จากโรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ประถม)

ปรบมือ

โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ครั้งที่ 10 สถานการณ์จำลอง

เรื่อง ความมั่นใจในการแสดงออก : มั่นใจเข้าไว้

เวลา 40 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนไม่มีอาการลังเล ไม่แน่ใจในขณะแสดง
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการใช้สถานการณ์จำลองไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้

สื่อการเรียนรู้

เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง เรื่อง มั่นใจเข้าไว้

การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง

1. **ขั้นเตรียมการ** ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความมั่นใจในการแสดงออก นักเรียนสามารถแสดงได้โดยไม่มีอาการลังเลไม่แน่ใจในขณะแสดง จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท
2. **ขั้นดำเนินการ**
 - 2.1 แจกเอกสาร สถานการณ์ และบทบาทให้ผู้แสดง เพื่อศึกษา และฝึกซ้อมก่อนการแสดง
 - 2.2 ให้ผู้แสดงแนะนำตนเองตามบทบาทที่ต้องแสดงก่อนที่จะแสดงบทบาทไปตามสถานการณ์ที่เตรียมไว้
3. **ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล**

ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน ให้นักเรียนช่วยกันทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์จากสถานการณ์นั้น โดยให้นักเรียนอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้

 - 3.1 ถ้านักเรียนเป็นนรินทร นักเรียนจะอย่างไร
 - 3.2 นักเรียนคิดว่าการฝึกซ้อมจะทำให้แสดงได้อย่างมั่นใจหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 3.3 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อน ๆ ของนรินทร จะช่วยนรินทรอย่างไร
 - 3.4 เพราะเหตุใดนรินทรจึงไม่มั่นใจในการแสดง

4. ขั้นสรุป

4.1 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

4.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและสาระ รวมทั้งข้อดีข้อเสียที่ได้จากการใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

4.3 ผู้วิจัยช่วยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตในขณะแสดงผลงานโดยใช้

1. แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
2. การสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน

เรื่อง “มั่นใจเข้าไว้”

เนื่องในงานประชุมสามัญประจำปีของโรงเรียนในปีนี้ นักเรียนของโรงเรียนจะเข้าร่วมแสดงผลงานในการแสดงโบราณคดีชุด สุโขทัย ซึ่งจะต้องมีตัวกลางซึ่งเป็นผู้นำเป็นตัวเอกในการรำ ดังนั้นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้แสดงตัวเอกจึงมีความสำคัญมาก เพราะนอกจากรูปร่างหน้าตาต้องสวยงามเหมาะสมแล้ว ยังต้องเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง เพราะต้องเป็นสำคัญในการแสดงอีกด้วย

นรินทร์ เป็นผู้ที่ได้รับบทบาทนี้ เธอดีใจมากที่อาจารย์เห็นความสามารถในตัวเธอ เธอจึงตั้งใจฝึกซ้อมอย่างเต็มที่ แต่เมื่อได้ฝึกซ้อมจริงเธอก็เกิดความกังวลใจ เพราะเป็นการแสดงที่ยากและที่สำคัญเธอต้องเป็นผู้นำในการนับจังหวะให้แก่เพื่อนคนอื่น ๆ เธอไม่แน่ใจว่าจะสามารถทำได้ดีตามที่อาจารย์คาดหวังไว้หรือไม่ เพื่อน ๆ ที่ร่วมฝึกซ้อม จึงได้ช่วยเหลือให้เธอเกิดความมั่นใจในการแสดงได้ในที่สุด

ณ ห้องฝึกซ้อม

- บรรยาย** : นรินทรกำลังฝึกซ้อมท่าร่ายอยู่น้ำกระจากบานใหญ่ ในขณะที่เพื่อน ๆ กำลังคุยเล่นอยู่ข้าง ๆ
- รามาวดี** : นรินทร! จะขยันไปถึงไหน อาจารย์ยังไม่มาเลย มาเล่นกันก่อน
- เข็มอัปสร** : ใช่! มาเถอะ เรากำลังขาดคู่อยู่พอดีเลย
- บุษกร** : เร็ว ๆ สิ! เตี่ยวอดเล่นหรรอก
- นรินทร** : ไม่หะ! พวกเธอเล่นกันเถอะนะ
- ทัศนวิวรรณ** : ทำไมละ! ชวนมาเล่นด้วยกันก็ไม่มา
- นรินทร** : ฉันหวาดเสียวยังไม่รู้ ยิ่งใกล้วันแสดงก็ยิ่งตื่นเต้น
- พราวเพชร** : แหม! เก่ง ๆ อย่างเธอ ไม่เห็นต้องคิดอะไรมากเลย ไม่งั้นอาจารย์ไม่เลือก เธอเป็นตัวเอกหรรอก
- เข็มอัปสร** : ที่ฉันอยากให้อาจารย์เลือก อาจารย์ยังไม่เลือกเลย
- รามาวดี** : เธอ นะ ได้เป็นตัวเด่น น่าภูมิใจที่สุดเลย รั้มัย
- นรินทร** : ภูมิใจนะ ภูมิใจอยู่แล้ว แต่ถ้าฉันรำผิด ก็พาพวกเรามาฝึกกันหมดนะ
- ทัศนวิวรรณ** : ถ้าเธอผิด พวกเราก็ดูเธอ แล้วทำตามเธอไปเรื่อย ๆ ก็ได้ จะได้เหมือน ๆ กัน
- (อาจารย์สุมนาเดินเข้ามา นักเรียนสวัสดีอาจารย์)
- อ.สุมนา** : ใช่แล้วจะ ! ในการแสดงถ้าพวกเราทุกคนรำไปพร้อม ๆ กัน อาจจะไม่เหมือนที่ซ้อมก็ไม่ใช่ใคร คนดูไม่รู้หรอก
- ปิยธิดา** : นรินทร เค้านั่นซ้อมจริง ๆ ค่ะ ไม่หยุดเลย
- บุษกร** : พวกหนูชวนเล่น เค้านี่ไม่เล่นค่ะ
- อ.สุมนา** : เค้าน่าทำถูกแล้วนี่จะ ในการแสดงยิ่งซ้อมมากเท่าไร ยิ่งดีเท่านั้น
- พราวเพชร** : ถ้าพวกเรารำผิด อาจารย์จะว่าไหมคะ
- อ.สุมนา** : ไม่หรอกจะ ครูอยากให้พวกเรากล้าแสดงออกเท่านั้น ไม่ต้องขนาดเป็น ดาราหรอกจะ ได้แค่นี้ก็ดีมากแล้ว
- นรินทร** : ค่อยยังชั่วหน่อยค่ะ หนูจะซ้อมมาก ๆ ไม่ให้พลาดเลยค่ะ
- (กล่าวอย่างมั่นใจ)
- อ.สุมนา** : ดีแล้ว ถ้าเรามั่นใจตั้งแต่ตอนนี้ เวลาแสดงจริง ๆ เราก็จะทำได้อย่างมั่นใจ ไม่เปลืองท่าท่าลังเล ให้คนดูรู้สึกได้ เอา ! ทุกคนมาเริ่มซ้อมดีกว่านะ
- นักเรียน** : ค่ะ

โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ครั้งที่ 11 บทบาทสมมติ

เรื่อง การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า : ไม่สะท้าน

เวลา 40 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนไม่แสดงอาการตกใจอย่างเด่นชัดเมื่อแสดงผิดพลาด
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการใช้บทบาทสมมติไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ เรื่อง ไม่สะท้าน
2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ เช่น
 - 2.1 เครื่องบันทึกเสียง
 - 2.2 ม้วนเทป
 - 2.3 แก้ว
 - 2.4 ไมโครโฟน

การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า มีนักเรียนคนใดเคยแสดงผิดพลาดบ้าง แล้วนักเรียนทำอย่างไร จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันคัดเลือกผู้แสดงบทบาท

2. ขั้นทดลอง (20 – 25 นาที)

2.1 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง รวมทั้งจัดสถานที่ในการแสดงให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.2 ให้นักเรียนฝึกซ้อมบทบาทสมมติตามบทบาทของตน

2.3 เริ่มแสดงบทบาทของตนตามที่ได้ฝึกซ้อมไว้

2.4 ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปบทบาทในการแสดงตั้งหัวข้อต่อไปนี้

2.4.1 อาจารย์ปรารถนาคัดเลือกฏาราภาไปเพื่ออะไร

2.4.2 ถ้านักเรียนเป็นฏาราภา นักเรียนจะอย่างไรเมื่อเกิดเหตุการณ์

เช่นนี้ขึ้น

2.4.3 นักเรียนคิดว่าการที่ฏาราภาทำเช่นนั้น ถูกต้องหรือไม่

เพราะเหตุใด

2.4.4 นักเรียนคิดว่าฏาราภาสมควรเป็นผู้ได้รับรางวัลชนะเลิศหรือไม่

เพราะเหตุใด

2.4.5 เพราะเหตุใด ฏาราภาจึงสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ความรู้สึกในขณะแสดง ตลอดจนข้อดีข้อเสีย

ของการแสดง

4. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากการใช้บทบาทสมมติเพื่อใช้

เป็นแนวทางในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที จากนั้นผู้วิจัยจึงสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตในขณะแสดงผลงานโดยใช้

1. แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

2. การสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน

เรื่อง “ไม่สะท้อน”

โรงเรียนของภูวภาเป็นโรงเรียนที่มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกคนมีความกล้าแสดงออกและมีความซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรมไทย วันหนึ่งอาจารย์ปรารภณาแจ้งให้นักเรียนทุกคนทราบว่าทางโรงเรียนได้รับเชิญให้ส่งนักเรียนที่มีความสามารถด้านนาฏศิลป์ไทยเข้าร่วมประกวดในรายการ มิวรีนตัวยูวทูต อาจารย์ปรารภณาจึงให้นักเรียนในห้องช่วยกันคัดเลือกตัวแทนเพื่อเข้าร่วมประกวด เพื่อน ๆ ทุกคนต่างลงความเห็นให้ ภูวภาเป็นตัวแทนนักเรียนในการประกวดครั้งนี้

อาจารย์ปรารภณาได้ฝึกซ้อมรำโบราณคดีชุดศรีวิชัยให้แก่ภูวภาเพื่อใช้ในการประกวด ทุกครั้งที่ฝึกซ้อม ณัฐนรี และชฎาธาร จะมาให้กำลังใจแก่ภูวภาเสมอ จนทั้งสองคนสามารถจดจำขั้นตอนของการรำศรีวิชัย ได้เป็นอย่างดี

เมื่อถึงวันแข่งขัน อาจารย์ปรารภณา ณัฐนรี ชฎาธาร รวมทั้งคุณแม่ของภูวภาต่างก็ไปให้กำลังใจแก่ภูวภากันอย่างพร้อมเพรียง แม้ว่าภูวภาจะฝึกซ้อมมาอย่างดีแต่ก็อดที่จะตื่นเต้นไม่ได้เพราะในงานประกวดต่างก็มีตัวแทนนักเรียนจากโรงเรียนต่าง ๆ เข้าร่วมประกวดกันอย่างคับคั่ง

ขณะนั้นคณะกรรมการจัดงานได้แจ้งให้ผู้ประกวดทราบว่า ในการประกวดจะใช้วงดนตรีไทยบรรเลงประกอบการแสดงโดยไม่มีการซ้อมล่วงหน้า แต่ขอให้ผู้ประกวดมั่นใจได้ เพราะผู้บรรเลงดนตรีไทยทั้งหมด เป็นผู้มีความสามารถในการบรรเลงเพลงไทย เป็นอย่างมาก

เมื่อถึงลำดับที่ภูวภาจะต้องแสดง เธอก้าวขึ้นบนเวทีอย่างมั่นใจ ท่ามกลางการให้กำลังใจจากคุณแม่ อาจารย์ และเพื่อน ๆ การแสดงดำเนินไปอย่างราบรื่น ภูวภาสามารถรำรำได้อย่างสวยงาม ขณะนั้นเองนักดนตรีที่บรรเลงเกิดบรรเลงผิดพลาดแตกต่างไปจากจังหวะที่เธอได้ฝึกซ้อม อาจารย์ และเพื่อน ๆ ก็พากันตกใจ ที่เกิดเหตุการณ์ผิดพลาดขึ้นต่างเกรงว่าการแสดงจะหยุดชะงักกลางคัน ภูวภาจะอย่างไร

แล้วทุกคนก็พากันโล่งอก เพราะภูวภามีได้แสดงที่ท่าตกใจแต่อย่างใด เธอก็ยังคงแสดงต่อไปจนจบเพลง แม้ว่าจะแตกต่างจากที่ได้ฝึกซ้อม แต่เมื่อดูจากภาพรวมแล้วก็ไม่ใช่ที่สังเกตว่ามีเหตุผิดพลาดเกิดขึ้นบนเวที

เมื่อการแสดงเสร็จสิ้นลง อาจารย์ปรารภณาได้กล่าวชมเชยภูวภาที่สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ทำให้การแสดงผ่านไปได้ด้วยดี ณัฐนรี และชฎาธาร ต่างพากันชื่นชมเพื่อนรักในความสามารถนี้ ทั้งสองกล่าวว่า ถ้าเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นกับเธอทั้งสองคน การแสดงอาจจะต้องหยุดชะงักลงก็เป็นได้ ภูวภาจึงกล่าวว่า ความจริงเธอก็ตื่นเต้นตกใจไม่น้อย แต่ได้นึกถึงคำสอนของอาจารย์ที่สอนว่า ถ้าเกิดเหตุผิดพลาดขณะแสดงให้ตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้การแสดงผ่านไปด้วยดี โดยไม่ให้คนดูสังเกตความผิดพลาดได้

และแล้วภูรภาาก็ได้รับรางวัลชนะเลิศ จากการประกวดครั้งนี้ท่ามกลางความดีใจ
และภาคภูมิใจของทุกคน

ให้นักเรียนแสดงเป็น อาจารย์ปรารถนา ภูรภา ณัฐนรี ชฎาธาร คุณแม่
คณะกรรมการ และเพื่อน ๆ ของ ภูรภา ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของปรารภนา

ฉันชื่อปรารภนา ฉันได้ประกาศให้นักเรียนทราบว่า ทางโรงเรียนได้รับเชิญให้ส่งตัวแทนเข้าร่วมประกวดรายการมิรินดำยวทูต จึงทำการคัดเลือกตัวแทนนักเรียน ซึ่งได้แก่ ฎารภา และทำการฝึกซ้อมการแสดงระบำศรีวิชัย เพื่อใช้ในการประกวด ขณะที่กำลังแสดงปรากฏว่า ดนตรีเกิดบรรเลงผิดพลาดต่างจากที่เคยฝึกซ้อมไว้ ฉันเป็นห่วงและกังวลว่า ฎารภา จะแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้หรือไม่ แต่ก็ดีใจเมื่อพบว่า ฎารภาสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าโดยไม่แสดงอาการตกใจแต่อย่างใด จนเธอได้รับรางวัลชนะเลิศในที่สุด

บทบาทของฎารภา

ฉันชื่อฎารภา ฉันได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนนักเรียนในการประกวดรายการมิรินดำยวทูต ฉันตื่นเต้นมากเพราะมีผู้เข้าร่วมประกวดหลายคน ขณะที่ฉันกำลังแสดง นักดนตรีเกิดบรรเลงเพลงผิดพลาดต่างจากที่เคยฝึกซ้อม ฉันตกใจไม่น้อย แต่ได้พยายามกลบเกลื่อนและแสดงต่อไปโดยไม่แสดงอาการตกใจแต่อย่างใด ในที่สุดฉันก็เป็นผู้ชนะเลิศในการประกวดครั้งนี้

บทบาทของณัฐนรี และชฎาธาร

เราเป็นเพื่อนรักของฎารภา วันหนึ่งอาจารย์ปรารภนาประกาศให้ทราบว่า จะมีการประกวดหุ่นน้อยมิรินดำยวทูต ขอให้พวกเราช่วยกันคัดเลือกตัวแทนเพื่อส่งเข้าประกวด เราลงชื่อเลือกฎารภาเป็นตัวแทน และให้กำลังใจในการฝึกซ้อมทุกครั้ง ในขณะที่ประกวดเราตกใจที่เห็นนักดนตรีบรรเลงเพลงผิดพลาด แต่ฎารภาก็สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยไม่แสดงอาการตกใจแต่อย่างใด เราจึงแสดงความชื่นชมในความสำเร็จของเพื่อนรัก

บทบาทของคุณแม่

ฉันเป็นคุณแม่ของฎารภา ฉันรู้ข่าวว่าลูกสาวได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนนักเรียนเข้าร่วมประกวดงานมิรินดำยวทูต ฉันจึงไปให้กำลังใจลูกในวันแข่งขัน ฉันภูมิใจในตัวลูกสาวมากที่สามารถคว้ารางวัลชนะเลิศมาครอบครองได้

บทบาทของเพื่อน ๆ

เราเป็นเพื่อนของฎารภา เมื่อเราทราบข่าวจากอาจารย์ว่าให้ส่งตัวแทนนักเรียนเข้าร่วมประกวดมิรินดำยวทูต พวกเราลงความเห็นว่ามีผู้ที่เหมาะสมที่สุดคือ ฎารภา พวกเราได้ให้กำลังใจ ฎารภาทั้งการฝึกซ้อมและในวันแข่งขัน เราตกใจที่เห็นความผิดพลาดของนักดนตรี แต่ก็ชื่นชมที่ฎารภาสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้จนสามารถคว้ารางวัลชนะเลิศในที่สุด

บทบาทของกรรมการ

ฉันเป็นกรรมการจัดงานประกวดมิรินตัวยุวทูต ฉันได้ประกาศให้โรงเรียนต่าง ๆ ส่งนักเรียนเข้าร่วมประกวดในครั้งนี้ ในวันแข่งขันฉันได้แจ้งให้ผู้ประกวดแสดงร่วมกับวงดนตรีไทยที่เราจัดให้ เมื่อการแข่งขันสิ้นสุดลง ฉันจึงได้ประกาศผลรางวัลให้แก่ผู้ชนะเลิศ

โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ครั้งที่ 12 เทคนิคแม่แบบ

เรื่อง การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า : เจยไว้แล้วดีเอง

เวลา 40 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถไม่แสดงอาการก้อเขิน หัวเราะ เมื่อแสดงผิดพลาด
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากเทคนิคแม่แบบไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้

สื่อการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์ประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบ เรื่อง “เจยไว้แล้วดีเอง”
2. เอกสารประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบ เรื่อง “เจยไว้แล้วดีเอง”

การสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยไม่แสดงอาการก้อเขิน หัวเราะ เมื่อแสดงผิดพลาด

2. ขั้นเสนอแม่แบบ

2.1 ผู้วิจัยเสนอแม่แบบในรูปวีดิทัศน์เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยไม่แสดงอาการก้อเขิน หัวเราะ เมื่อแสดงผิดพลาด ให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท

2.2 แจกเอกสารประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบ ให้นักเรียนอ่านและเตรียมตัวแสดงตามที่ได้ดูแบบจากวีดิทัศน์

2.3 ให้นักเรียนฝึกซ้อมการแสดงของตนเองตามแบบที่ได้ดูจากวีดิทัศน์ โดยมีแม่แบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ เป็นผู้ให้คำแนะนำ

- 2.4 เริ่มแสดงบทบาทของตนตามที่ได้อีกข้อ
- 2.5 นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปบทบาทในการแสดงตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 2.5.1 เพราะเหตุใดนักเรียนทุกคนจึงไม่เห็นข้อผิดพลาดของเสมอแฆ
 - 2.5.2 ถ้านักเรียนเป็นเสมอแฆ นักเรียนจะอย่างไร เพราะเหตุใด
 - 2.5.3 นักเรียนคิดว่าการกระทำของเสมอแฆ เหมาะสมหรือไม่

เพราะเหตุใด

- 2.5.4 นักเรียนคิดว่าคณะกรรมการตัดสินยุติธรรมหรือไม่ เพราะเหตุใด

3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิด สาระ และข้อดี ข้อเสีย ตลอดจนประโยชน์ที่ได้จากการแสดง

4. ขั้นประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตในขณะที่แสดงผลงานโดยใช้

- 4.1 แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
- 4.2 การสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน

เรื่อง “เฉยไว้แล้วดีเอง”

หลังจากงานประจำปีของโรงเรียน ซึ่งแสดงที่ศูนย์วัฒนธรรมได้เสร็จสิ้นลง อาจารย์นภัสวรรณ ได้ให้นักเรียนดู VDO การแสดง พร้อมทั้งให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและประเมินผลการแสดงที่เพิ่งผ่านพ้นไป เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อดี ข้อเสียของการแสดง และนำมาปรับปรุงในปีต่อไป

ในการอภิปรายครั้งนี้ รมมาณี เป็นผู้ที่ถูกกล่าวพาดพิงถึงมากพอ ๆ กับธัญญาในเรื่องที่ชอบหัวเราะเล่นในขณะแสดง อาจารย์นภัสวรรณจึงให้ทั้ง 2 คน ชี้แจงถึงสาเหตุการกระทำในครั้งนี้ ปรากฏว่าทั้งสองคนแสดงผิดพลาด แล้วไม่รู้จะทำอย่างไร จึงหัวเราะด้วยความเก้อเขิน อาจารย์นภัสวรรณจึงบอกแก่นักเรียนว่า ยังมีผู้ที่แสดงผิดพลาดอีกคนหนึ่งให้นักเรียนช่วยสำรวจจาก VDO แต่ไม่มีใครสามารถค้นหาผู้ที่แสดงผิดพลาดอีกคนหนึ่งได้

จากนั้น อาจารย์นภัสวรรณ จึงเฉลยว่า คนผู้นั้นคือ เสมอแฆ แต่ที่นักเรียนค้นหาไม่พบ เป็นเพราะเสมอแฆไม่แสดงท่าที่ผิดปกติให้ผู้อื่นสังเกตเห็น จึงดูเหมือนเธอแสดงได้ถูกต้องเช่นเดียวกับผู้อื่น แล้วอาจารย์จึงร่วมสรุปผลของการอภิปราย โดยเน้นให้นักเรียนเห็นว่า เมื่อเกิดความผิดพลาด นักเรียนควรทำอย่างไร และขอให้นักเรียนนำไปปรับปรุงในการแสดงครั้งต่อไป

บรรยาย อาจารย์เปิด VDO ให้นักเรียนดูอีกครั้งหนึ่งจนจบ

อ.นภัสวรรณ : รู้ไหมคะ ว่าใครทำผิดอีกคน

ธัญญา : ไม่มีแล้วนี่คะ อาจารย์

รอมภาณี : หนูก็ไม่เห็นคะ

แกมพลอย : อาจารย์ แก่ล้งหลอกพวกเรารึเปล่าคะ

อ.นภัสวรรณ : หาไม่เจอใช่ไหม

- แพรวพณิษ : ไม่เจอเลยคะ อาจารย์
- อ.นภัสวรรณ : คนที่ครูพูดถึง ก็คือ เสมอแขไง
- โสพิชญา : หนูไม่เห็นเขาผิดเลยนี่คะ เขาก็ทำพร้อมกับคนอื่น ๆ
- รอมมาณี : แล้วเค้าก็ยิ้มแย้มแจ่มใสดีด้วยนี่คะ
- พร้อมบุญ : เมื่อกี้หนูเห็นเขาทำท่าสวยดีออกคะ
- อ.นภัสวรรณ : ความจริง เสมอแขทำท่าผิด แต่เขาเฉย ๆ ไม่แสดงอาการใด ๆ ออกมา ให้เป็นที่ผิดสังเกต ก็เลยไม่มีใครรู้ (พูดกับเสมอแข)
- เสมอแข : เอรู้หรือเปล่าว่่าทำท่าผิด
- เสมอแข : ทราบคะอาจารย์ ความจริงหนูตกใจนะคะ แต่หนูนึกถึงคำที่อาจารย์ สอนว่า ถ้าผิดพลาดก็ให้เฉย ๆ อย่าให้คนดูสังเกตเห็น หนูก็เลยทำเฉย ๆ ค่ะ
- อ.นภัสวรรณ : ดีมากจ๊ะ เห็นมั๊ยนักเรียน สิ่งที่เสมอแขทำคือสิ่งที่ถูกต้อง ถ้าเราผิดพลาดแล้วไม่แสดงท่าทางที่ผิดสังเกต ก็จะไม่มีการรู้ เพราะฉะนั้นให้จำไว้เป็นตัวอย่าง เข้าใจไหมจ๊ะ?
- ทุกคน : เข้าใจคะ อาจารย์

โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ครั้งที่ 13 สถานการณ์จำลอง

เรื่อง การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า : ช่วยกัน ! ช่วยกัน !

เวลา 40 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำตัวละครที่สมมติให้แสดงบทบาทต่อได้
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการใช้สถานการณ์จำลองไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีได้

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง เรื่อง ช่วยกัน ! ช่วยกัน !
2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดง เช่น
 - 2.1 โต๊ะ
 - 2.2 เก้าอี้
 - 2.3 กริ่ง

การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง

1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในขณะแสดง โดยสามารถช่วยพุดนำตัวละครอื่น เพื่อให้จำบทได้ จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท
2. ขั้นดำเนินการ
 - 2.1 แจกเอกสาร สถานการณ์ และบทบาท ให้ผู้แสดง เพื่อศึกษา และฝึกซ้อมก่อนการแสดง
 - 2.2 ให้ผู้แสดงแนะนำตนเองตามบทบาทที่ต้องแสดงก่อนที่จะแสดงบทบาทไปตามสถานการณ์ที่เตรียมไว้
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน ให้นักเรียนช่วยกันทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์จากสถานการณ์นั้น โดยให้นักเรียนอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้

- 3.1 นักเรียนคิดว่า การกระทำของพอใจเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.2 ถ้านักเรียนเป็นพอใจ นักเรียนจะอย่างไร
- 3.3 ถ้าพอใจไม่ทำเช่นนั้น การแสดงจะเป็นอย่างไร
- 3.4 นักเรียนคิดว่าการที่พอใจทำเช่นนั้น เพราะอะไร

4. ขั้นสรุป

- 4.1 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
- 4.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและสาระ รวมทั้งข้อดีข้อเสียที่ได้จากการใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
- 4.3 ผู้วิจัยช่วยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตในขณะที่แสดงผลงานโดยใช้

1. แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
2. การสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน

เรื่อง “ช่วยกัน ! ช่วยกัน !

เสียงปรบมือจากผู้ชมดังสนั่นทั้งโรงละครหลังจากการแสดงเสร็จสิ้นลง ขณะที่ทางด้านหลังเวทีการแสดง อาจารย์กำลังกล่าวชมเชยที่พอใจสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในการแสดงที่เพิ่งผ่านพ้นไปได้สำเร็จด้วยดี เพื่อน ๆ ทุกคนก็แสดงความชื่นชมในการกระทำของพอ'จ เนื่องจากในขณะที่กำลังแสดงอยู่นั้น เมื่อถึงบทของชนนี้จะต้องพูด ปรากฏว่าชนนี้เกิดลืมบทบาทของตนเอง และปล่อยให้เกิดความเงียบช่วงหนึ่ง ขณะนั้นผู้ชมเริ่มรู้สึกว่ามีบางอย่างผิดปกติเกิดขึ้น และชนนี้ก็ยังไม่แสดงที่ทำว่าจะจำบทของตนเองได้ พอ'จจึงตัดสินใจพูดนำในสิ่งที่ชนนี้ต้องพูดทำให้ชนนี้สามารถแสดงบทบาทของตนต่อได้จนเสร็จสิ้นการแสดง

จาก หลังเวทีการแสดง

บรรยาย อาจารย์และเพื่อน ๆ พวกนี้รุ่มลุ่มพอใจ

อ.เรวดี : เก่งมากจะ พอใจ หนูทำได้ดีมาก

อ.สุรินทร์ : หุ่นตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ยอดเยี่ยมจริง ๆ

พอใจ : ขอขอบคุณค่ะ อาจารย์

อ.เรวดี : (หันไปทางชนนี) ถึงหนูจะลืมนบท แต่ครูก็ขอชมเชยที่หนูมีใจ วรวิ
สามารถแสดงต่อได้จนจบ

อ.สุพันธ์ : ในการแสดงแต่ละครั้ง อาจเกิดผิดพลาดได้เสมอ ถ้าเรารู้จักตัดสินใจ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ทุกอย่างก็ผ่านไปด้วยดี

ชนนี้ : แล้ว หนูจะถูกหักคะแนนไหมคะ

อ.เรวดี : ไม่หรอกจะ เอาทุกคนเปลี่ยนเสื้อผ้าแล้วกลับบ้านได้จะ...

บรรยาย เข้าวันรุ่งขึ้น...ในห้องเรียน

ชนนี : นี่พอใจ เธอรู้ไหม ฉันตื่นเต้นแทบแย่แน่ะ เมื่อวานนี้ตอนที่ลืมนบทพูดนะ

จุฬารัตน์ : นั่นสิ ! ฉันก็สงสัยว่า ฉันพูดจบแล้วเธอก็ไม่พูดต่อซักที

สาวิตร : ฉันจะพูดต่อชนนี้ก็เลยพูดไม่ได้ซักที

โมพี : พี่ถ้าไม่ได้พอใจละก็ แย่เลยเนอะพวกเรา

หัยนา : ทำไมเธอ เสียดายจังที่ฉันไม่ได้ไปแสดง มีอะไรเธอ

ชนนี้ : ก็เมื่อวานนี้ ตอนแสดง ฉันลืมบท การแสดงเลยชงักเลย

สาวิตร : แค่นี้เอง ดินะที่พอใจเค้าพูดนำขึ้นมา ชนนี้เลยจำบทได้ คนดูเลยไม่ทันสังเกต

นัยนา : (หันไปทางพอใจ) แล้วทำไมเธอถึงตัดสินใจทำอย่างนั้นล่ะ

พอใจ : เธอจำได้มั๊ย อาจารย์เคยบอกว่าถ้ามีเหตุผิดพลาด พวกเราต้องแก้ไขปัญห
เฉพาะหน้า เพื่อให้การแสดงผ่านไปให้ได้

จุฬารัตน์ : ใช่ ๆ ฉันจำได้

พอใจ : ฉันเห็นชนที่ลืมนบท แล้วเวทีก็เลยเงียบไม่มีใครพูด ฉันกลัวคนดูจะรู้
ก็เลยพูดนำขึ้นมา

โมฬี : ชนนี้ก็เก่งนะ ที่สามารถพูดต่อไป

นัยนา : มิน่าล่ะ ใคร ๆ ถึงได้พากันชมว่าเธอเก่ง ที่สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้
 ถ้าไม่ได้เธอการแสดงคงแย่แน่ ๆ เลย (เสียงออก...)

สาริตร : ออกแล้ว ! พวกเราไปเข้าแถวกันดีกว่า...

โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ครั้งที่ 14 สถานการณ์จำลอง

เรื่อง การฝึกกรรม : บันไดดารา

เวลา 40 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงออก
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงได้อย่างธรรมชาติ
3. เพื่อให้นักเรียนมีความมั่นใจในการแสดงออก
4. เพื่อให้นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้
5. เพื่อให้นักเรียนนำความรู้จากกิจกรรมไปใช้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงได้

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบ เรื่อง “บันไดดารา”
2. อุปกรณ์ประกอบการแสดง เช่น
 - โต๊ะ
 - เก้าอี้

การสอนโดยสถานการณ์จำลอง

1. **ขั้นเตรียมการ** ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงว่าเป็นอย่างไร จากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท
2. **ขั้นตอนการ**
 - 2.1 แจกเอกสาร สถานการณ์ และบทบาท ให้ผู้แสดงเพื่อศึกษาและฝึกซ้อมก่อนการแสดง
 - 2.2 ให้ผู้แสดงแนะนำตนเองตามบทบาทที่ต้องแสดงก่อนที่จะแสดงบทบาทไปตามสถานการณ์ที่เตรียมไว้

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน ให้นักเรียนช่วยกันทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์จากสถานการณ์นั้น โดยให้นักเรียนอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ถ้านักเรียนเป็น พีแวนน์ พีเบิร์นซ์ พีแคธี นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรที่ได้รับเชิญมาร่วมงาน
2. สาเหตุที่ทำให้พี่ทั้ง 3 กล้าแสดงออก และมีความเชื่อมั่นในตนเอง คืออะไร
3. องค์ประกอบที่สำคัญในการแสดงคืออะไร

4. ขั้นสรุป

- 4.1 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
- 4.2 ผู้วิจัยช่วยกันสรุปข้อคิดและสาระ รวมทั้งข้อดีข้อเสียที่ได้จากการใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
- 4.3 ผู้วิจัยช่วยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตในขณะแสดงผลงานโดยใช้

1. แบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
2. การสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน

เรื่อง “บันไดดารา”

เนื่องด้วยทางโรงเรียนและสมาคมศิษย์เก่าได้ร่วมกันจัดงาน “เสวนาสร้างฝัน สายสัมพันธ์ฉันน้องพี่” เพื่อรวบรวมศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน ให้มีโอกาสดำเนินการถึงแนวทางที่ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต ซึ่งในงานนี้ได้เชิญศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ มาพูดคุยเป็นตัวอย่างแก่รุ่นน้องด้วย

แนน เบ็นซ์ และแคธี เป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนที่มีความสามารถในการแสดงตั้งแต่ชั้นประถมฯ ปัจจุบันทั้ง 3 เป็นดาราที่มีชื่อเสียง มีผลงานสู่สายตาประชาชนทั่วประเทศ ทั้ง 3 ได้รับเชิญให้มาร่วมงานในครั้งนี้ และเป็นที่น่าสนใจของเด็ก ๆ อย่างมาก มีการซักถามปัญหาและพูดคุยเรื่องราวทั้งในชีวิตส่วนตัวและในการทำงานอย่างไม่ขาดระยะ ซึ่งส่วนใหญ่ น้อง ๆ จะให้ความสนใจในความเป็นดาราที่กล้าแสดงออก และมีความมั่นใจในตัวเองของทั้ง 3 คน ทั้ง 3 จึงกล่าวว่า ส่วนหนึ่งที่เธอประสบความสำเร็จในปัจจุบันก็มาจากการที่โรงเรียนได้มีการฝึกฝนให้นักเรียนเกิดความกล้าแสดงออก และเชื่อมั่นในตนเองตั้งแต่ยังเด็ก เพราะฉะนั้นขอให้น้อง ๆ จงสนับสนุน และร่วมมือกับโรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นควบคู่ไปกับการตั้งใจเรียนหนังสือ เพื่อเป็นแนวทางในการประสบความสำเร็จในอนาคต

ฉาก บริเวณงาน เสวนาสร้างฝัน...สายสัมพันธ์น้องพี่

บรรยาย ต้อย กับแดน กำลังเดินชมงาน
ข้าววิ่งผ่านมาและชนกันทั้ง 2 คนอย่างแรง

ต้อย : โอ๊ย ! (ล้มลง) อะไรกันวิ่งไม่ดูตาม้าตาเรือเลย

แดน : จะรีบไปไหนกันนะ

ข้าว : ขอโทษที ขอโทษที ฉันไม่ได้ตั้งใจ จะรีบไป

ต้อย : รีบอะไรกันนักหนาอะ

ข้าว : จะรีบไปขอลายเซ็น พี่แนนนะซี ไปแล้วนะ

แดน : หา ! พี่แนนมาแล้วหรือ ไปด้วย ไปด้วย

ต้อย : อ้าว ! ไปด้วยสิ

บรรยาย ทั้ง 3 วิ่งผ่านไปรากับลิ้มเจิบ

ฉาก เวทีการแสดง

บรรยาย แนน เบ็นซ์ แครี นั่งอยู่บนเวที มีน้อง ๆ ที่เป็นผู้ชมชักถามไม่ขาดระยะ

พี่เบ็นซ์ : สำหรับที่น้องคนเมื่อกี้ถามมา ง่ายมากค่ะ การกล้าแสดงออก (เน้นเสียง)
สำคัญมากค่ะ

แอม : พี่เน็นซ์คะ แล้วเวลาแสดง พี่เน็นซ์ไม่เขินหรือคะ

พี่เน็นซ์ : ถ้าเราฝึกบ่อย ๆ เราก็จะกล้ามากขึ้นเองล่ะคะ

พี่แนน : ใช่ค่ะ น้อง ๆ ทุกคนที่นี่ ก็ได้ฝึกกันมาแล้วเหมือนกัน ใช่มั้ยคะ

โน้ต : ใช่ค่ะ เราได้ฝึกในชั่วโมงนาฏศิลป์ แล้วก็ได้แสดงบนเวทีจริง ๆ ที่ศูนย์
วัฒนธรรมทุกปีเลยคะ

พี่แนน : นั่นแหละค่ะ คือก้าวแรกที่ทำให้พวกที่กล้าแสดงออก

พี่แครี : และเสริมสร้างให้เราเชื่อมั่นในตนเองด้วยนะคะ

แอม : พี่คะ อะไรเป็นส่วนสำคัญในการแสดงบ้างคะ

พี่แครี : แล้วย้อง ๆ คิดว่าอะไรล่ะคะ

โน้ต : ต้องกล้าแสดงออกค่ะ

พี่แนน : ใช่ค่ะ เราต้องกล้าแสดงออก ทั้งการแสดงท่าทางต่าง ๆ การพูด และต้อง
แสดงให้ถูกต้องตามบทบาทด้วยค่ะ

- พีเบิร์นซ์** : เมื่อเรามีความกล้า ผ่านการฝึกฝนบ่อย ๆ เราก็จะแสดงได้สมบทบาท คือแสดงได้อย่างเป็นธรรมชาตินั่นเอง
- พีแน** : แล้วการที่เราแสดงได้เป็นธรรมชาติ ก็ต้องดูเป็นธรรมชาติ ทั้งท่าทาง น้ำเสียง และสีหน้าแววตา
- ต้อย** : ทุกอย่างสำคัญหมดเลยหรือคะ
- พีแคธี** : คะ นอกจากนี้เราต้องมีความมั่นใจในการแสดงของเราด้วย
- แดน** : โอโฮ! ทำไมยากจังเลยคะ แล้วพวกพี ๆ เคยผิดพลาดกันบ้างไหมคะ

บรรยาย : ทั้ง 3 คนหัวเราะหันมองกันไปมา

- พีแน** : บ่อยไปคะ เวลาที่แสดงผิดก็ต้องมีการทบทวนบ่อย ๆ เสียหายคะ
- พีแคธี** : แต่การแสดงบนเวทีถ้าผิดพลาดเราทบทวนใหม่ไม่ได้
- พีเบิร์นซ์** : นื่อง ๆ คิดว่า ถ้าเราเกิดผิดพลาดเราควรจะทำยังไงดีคะ
- ข้าว** : เราไม่ควรทำหน้าตกใจคะ
- แอม** : แล้วก็ไม่ควรทำท่าเขินอายคะ
- โน้ต** : ไม่ควรหัวเราะเล่นด้วยคะ
- แดน** : เราไม่ควรทำท่าทางผิดสังเกตให้คนดูรู้สึกได้คะ
- พีแน** : คะ แล้วบางครั้ง ถ้าเพื่อนเราเกิดลืมนบท เราอาจจะมีวิธีช่วยให้เขาแสดง บทบาทต่อไปได้ก็จะยิ่งดีเลยคะ
- พีแคธี** : ในการแสดงทุกครั้งขอให้นึกไว้เสมอว่า ทำอย่างไรให้แสดงจบโดยตลอด รวดฉับ
- พีเบิร์นซ์** : ถ้านื่อง ๆ ได้ฝึกสม่ำเสมอก็จะทำได้ดี แล้วจะช่วยให้เรามีความเชื่อมั่นใน ตนเองมากขึ้น เป็นประโยชน์แก่เราอย่างยิ่งเลย
- พีแน** : หมดเวลาของพวกพีแล้ว ขอให้นื่อง ๆ เป็นเด็กดีทุกคนนะคะ
- พีทั้ง 3** : สวัสดีคะนื่อง ๆ (โบกมือลา)

เสียงปรบมือ

โปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที

ครั้งที่ 15

เรื่อง ปัจฉิมนิเทศ

เวลา 40 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนได้สรุปบทวนสิ่งที่เรียนรู้จากการใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดงบนเวที
2. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกของตนที่มีต่อการใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง เพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดงบนเวที
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดงบนเวทีต่อไป

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียน เป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน โดยให้แต่ละกลุ่มช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการใช้บทบาทสมมติเทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง เพื่อใช้ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ตลอดทั้งแนวทางที่จะนำสิ่งที่เรียนรู้จากกิจกรรมไปใช้ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง ให้นักเรียนทุกคนทราบ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
2. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียน และกล่าวปิดการทดลอง

ภาคผนวก ค

- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม แบบบันทึก และโปรแกรมการพัฒนา
ความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดงบนเวที

1. ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์
อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
2. รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์
อาจารย์ประจำภาควิชาชุดดุริยางคศาสตร์ไทย
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิตา แสนคำเครือ
อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางภิรฎา กิจพัฒน์เจริญ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	51/20 ม. 7 สีไชยทอง 4 ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนสาริต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2525	ประกาศนียบัตรชั้นสูง จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2527	ปริญญาตรี (นาฏศิลป์ไทย) จากวิทยาลัยเทคโนโลยี
พ.ศ. 2542	การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

บทคัดย่อ
ของ
ภริภา กิจพัฒน์เจริญ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2543

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ของนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ปีการศึกษา 2542 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีอายุระหว่าง 9 – 10 ปี และมีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 8 คน ซึ่งได้มาจากการตอบแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที สัมภาษณ์ความสมัครใจในการเข้ารับการทดลอง และสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายได้นักเรียน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือแบบบันทึกความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดง และโปรแกรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีซึ่งประกอบด้วยบทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง สถิติที่ใช้ในการทดลองคือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated - measures ANOVA)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับกิจกรรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที ก่อนการทดลอง ขณะทดลอง และหลังการทดลอง มีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขณะทดลองและหลังการทดลองมีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีสูงกว่าก่อนการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที
2. ความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขณะทดลองและหลังการทดลองการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที มีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกทุกสัปดาห์

DEVELOPMENT OF SELF CONFIDENCE ON STAGE OF GRADE FOUR
STUDENTS OF SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY PRASARNMIT
DEMONSTRATION SCHOOL (ELEMENTARY)

AN ABSTRACT
BY
PIRADA KITPATCHAROEN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
Of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
At Srinakharinwirot University
May 2000

The purpose of this study was to develop self-confidence on stage of grade four students of Srinakharinwirot University : Prasammit Demonstration School (Elementary). A random sample of 8 students was drawn from students of 9 and 10 years old whose self-confidence on stage ranked below 25 percentile and obtained from questionnaire concerning self-confidence during on stage performances and voluntary interviews. The instruments for this study were self-confidence on stage behavior observation form and the development of self-confidence on stage program which consists of role playing, modelling techniques and simulation. Repeated Measures Anova was used for data analysis.

The results revealed as follows :

1. The development of self-confidence before, during and after the time of stage performances showed significant at the level of .01. The female fourth grade students exhibited greater self-confidence during and after the stage performances than before.

2. The development of self-confidence shown in the behavior of the fourth grade students during and after stage performances clearly showed a positive trend and rate of change.